

**Millî Korunma 1949 yılı Bilânçosunun gönderildiğine dair Başve-
kâlet tezkeresi ve Sayıştay Komisyonu raporu (3/354)**

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Kararlar Müdürlüğü

Sayı : 32/40, 6/1931

8. VII. 1952

Büyük Milet Meclisi Yüksek Başkanlığına

1949 yılı Millî Korunma Bilânçosu ile buna ait Umumi Murakabe Heyeti raporunun ve ilgili bakanlıkların mütalâalarının, 3780 sayılı Kanunun 51 nci maddesi gereğince ilişik olarak sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başbakan

A. Menderes

3780 sayılı Millî Korunma Kanununun 51 nci maddesi gereğince hecetimiz tarafından 1949 yılı Millî Korunma Bilânçosu ile kâr ve zarar hesapları üzerinde yapılan tetkik ve murakabe neticesinde hazırlanan rapor saygı ile sunulur.

I - Genel durum

3780 sayılı Millî Korunma Kanunu ahkâmı dairesinde görülecek işler için bu kanunun 43 ncü maddesi gereğince Hükümet emrine Hazine tarafından 100 milyon liraya kadar bir sermaye tahsis edilmiş bulunmakta idi.

Bundan evvelki senelere ait raporlarımızda da bu vesile ile tafsilen arzedilmiş olduğu veçhile bu sermayenin 14 600 000 lirası 4604 sayılı Kanunla kurulan Türkiye Ziraî Donatım Kurumuna ve 10 milyon lirası da 4911 sayılı Kanunla kurulan Devlet Kâğıt ve Basın Genel Müdürlüğüne devredilmiş ve bu suretle 1949 yılında Millî Korunma mevzuatına göre tahsis edilebilecek sermaye 75 400 000 liraya tenezzül etmiş bulunmaktadır.

Millî Korunma umumi sermayesinden namlarına mütedavil sermaye tahsis edilmiş bulunan müesseseler geçmiş yıllar bilânçolarını Millî Korunma Muhasebe Bürosuna göndermekte gecikmiş bulunmaları dolayısıyla millî korunma umumi bilânçosunun hazırlanması ve heyetimiz tarafından tetkiki ile raporunun tanzimi bir hayli teehhüre uğramış bulunmakta idi.

Geçen sene olduğu gibi bu sene de heyetimiz yukarda sözü geçen mahaller nezdinde yaptığı teşebbüsler neticesinde Millî Korunmanın iki senelik hesaplarının hazırlanmasını temin etmiş ve 1951 yılında 1949 ve 1950 yılları hesaplarını etkik edip bunlara ait raporları Yüksek Huzuruza sunmak imkânını bulabilmiştir.

1949 yılı Millî Korunma Umumi Bilânçosuna göre:

a) Mütaaddit koordinasyon kararlarıyla muhtelif tahsis mahalleri emrine Millî Korunma umumi sermayesinden tahsis olunan paraların yıl sonunda 51 514 839,10 lirası mütedavil 12 584 238,62 lirası teşkilât ve idare masrafları karşılığı, 8 265 337,64 lirası sabit sermaye ve 3 021 000,00 lirası da ikraz olmak üzere ceman 75 385 415,36 liraya ulaştığı,

b) Ziraat Bankasından, bu tahsislere müsteniden, çekilen paraların yıl sonu bakıyeleri yekûnunun 70 607 713,92 lira olduğu,

e) Bu 70 607 713,92 liralık ödemelerin 53 750 000,00 liralık kısmının, Hazine kefaletini haiz bonoların reeskontu suretiyle Merkez Bankasından temin edildiği ve geri kalan 16 857 713,92 liralık kısmından 6 732 437,69 lirasının pamuk müdahale kârından karşılandığı, bakiye 10 125 276,23 liranın da Ziraat Bankası menabiiinden sağlandığı,

d) 1949 yılı sonuna kadar tahsis mahallerince Ziraat Bankasından çekilmiş bulunan mebalığın 6 506 670,57 liralık kısmına ait hesap ve evrakı müsbitenin mezkûr yıla ait umumi bilânçonun tanzimi taridine kadar verilmemiş olduğu ve ikraz tahsislerinin de iade edilmemiş bulunduğu.

e) Millî Korunma topluluğunun 1948 yılı sonunda,

91 147 747,46	lira alacakları
57 284 303,32	liralık stokları
45 187 102,04	liralık sabit kıymetleri
6 506 670,51	lira tahsis mahallerinden hesabı alınmamış matlubatı
25 264 790,31	lira mütaakıp yıllarda ait oldukları hesaplara intikal edecek bulunan çeşitli ödemeler,
41 404 967,22	lira borçları
10 702 041,77	lira karşılıkları
11 856 940,14	lira sabit kıymet amortismanları
1 107 568,17	lira mütaakıp yıllarda ait oldukları hesaplardan mahsubu yapılacak paralar
89 711 382,48	lira muhtelif yıllar kâr bakiyeleri bulunduğu görülmektedir.

1949 yılı sonuna kadar Millî Korunma umumi sermayesinden mütedavil ve sabit sermaye, teşkilât ve idare masrafları karşılığı ve ikraz suretiyle tahsis edilmiş paraları ve bunların yıl sonuna kadar kullanılmış bulunan kısımlarını tahsis mahalleri itibariyle müfredath olarak gösterir bir tablo ile mütedavil sermaye ile çalışmakta olan müesseseler bilânçolarının aktif ve pasiflerinde yer alan mebalığı toplu olarak ifade eden bir cetvel raporumuzun sonuna eklenmiş bulunmaktadır.

II - Bilânçonun tetkik ve tahlii

Bir örneği raporumuzun sonuna eklenmiş bulunan Millî Korunma camiasının 31 . 12 . 1949 tarihi itibariyle tanzim edilmiş bilânçosunun yekûnu 288 933 673,56 liraya ulaşmaktadır.

A - Aktif :	
I - Henüz tahsis edilmeyen sermaye	14 584,64
II - Tahsis edilen sermaye	75 385 415,36
III - Sermaye tahsisinden borçlular	6 506 670,57
IV - Muhtelif borçlu hesaplar	91 147 747,46
V - Mutavassıt hesaplar	25 264 790,31
VI - Stoklar	57 284 303,32
VII - Sabit kıymetler	33 330 161,90
<hr/>	
Yekûn	288 933 673,56

I, II - Henüz tahsis edilmeyen ve tahsis edilmiş bulunan sermaye :

Raporumuzun genel durum bahsinde de açık'lanmış olduğu gibi 1949 yılında 75 400 000 liradan ibaret olan Millî Korunma umumi sermayesinden, bu yılın sonuna kadar, yapılan tahsisler bakiyesinin 75 385 415,36 lirayı bulduğu ve 14 584,64 liranın da tahsis harici kaldığı anlaşılmaktadır.

III - Sermaye tahsisinden borçlular : 6 506 670,57 lira.

Bu meblâğ Millî Korunma Umumi sermayesinden, mütaaddit koordinasyon kararlarıyla muhtelif bakanlık ve müesseseler emrine yapılan sabit, ikraz ve teşkilât ve idare masrafları karşılığı tahsislerine mahsuben kullanılmış bulunan paraların 1949 yılı Millî Korunma bilânçosunun

hazırlanma devresine kadar tahsis mahallerince henüz hesabı verilmemiş kısmını ifade etmektedir.

Bu hesabın 1949 yılı hareketi aşağıdaki gibidir :

	Lıra
1948 yılından müdevver, hesabı verilmemiş borç bakryesi	8 403 701,41
1949 Bilânçosunun tanzim tarihi olan 1951 yılı Haziranına kadar hesaba alınan geçmiş yıllara ait paralar :	
Teşkilât ve idare masrafları	14 802,73
Mütedavil sermaye	1 965 360,44
	6 423 538,24
1949 yılında çekilmiş olup bu yıl bilânçosunun tanzimine kadar henüz hesabı verilmemiş mebalig	83 132,33
1949 yılı bilânçosunun tanzimine kadar bu yıl sonu itibariyle hesabı verilmemiş paralar yekûnu	6 506 670,57

1949 yılı hesaplarının kapanmasına kadar hesabı verilmemiş olan bu meblâğın ait bulunduğu sermaye tahsis mahalleri itibariyle müfredatı aşağıya çıkarılmıştır.

Bakanlığın adı	Mütedavil sermaye		Teşkilât ve idare masrafları karşılığı		İkrazat		Yekûn	
	Lıra	K.	Lıra	K.	Lıra	K.	Lıra	K.
Ticaret Bakanlığı	428	350,20	4	367,21	—	—	432	717,41
Ekonomi »	3 000	000,00	—	—	3 000	000,00	6 000	000,00
Tarım »	57	833,81	—	—	—	—	57	833,81
Dışişleri »	—	—	28	01	—	—	—	28,01
Şahıslar : Muammer Alemdar	—	—	—	—	16	091,34	—	16 091,34
Toplam	3 486	184,01	4	395,22	3 016	091,34	6 506	670,57

Bu tabloda, bakanlıklar itibariyle yer almakta olan henüz hesabı verilmemiş mebalige dair izahat aşağıya dercedilmiş bulunmaktadır :

I - Mütedavil sermaye 3 486 184,01 lira.

a) Ticaret Bakanlığı :

Bu bakanlık emrine tahsis edilmiş bulunan mütedavil sermayelerin 1949 yılı Bilânçosunun tanzimine kadar henüz hesabı verilmemiş bulunan 428 350,20 lira borç bakiyesinin ait olduğu mahaller itibariyle dağılışı aşağıdaki gibidir :

	Lira K.
Toprak Mahsulleri Ofisi	319 219,22
Petrol Ofisi	101 671,21
Ticaret Ofisi	6 778,76
Mahrukat Ofisi	681,01
Yekûn	428 350,20

Bundan evvelki senelere ait raporlarımızda bu vesile ile tafsilen açıklanmış olduğu veçhile, 319 219,22 lira olarak görülen Toprak Mahsulleri Ofisi nezdindeki müdahale hesapları fiyat farkları bakıyesine sahih nazarı ile bakılmasına imkân hâsıl olmamakta ve bu meblâğa Ofisin fuzulen tahakkuk ettirmiş olduğu takriben 300 000 lira tutan Ofise ait umumi masraf hissesinin de ilâve edilmesi icabetmekte olduğunu bir defa daha belirtmek isteriz.

Bu vaziyete göre, Toprak Mahsulleri Ofisi nezdindeki müdahale hesapları fiyat farkları bakıyesinin bir an evvel tashihi ile faaliyeti 1943 yılında sona ermiş bulunan müdahale işlerine ait bu meblâğın Ziraat Bankası Merkez Müdürlüğü nezdindeki fon hesabına yatırılması gerekmektedir.

Petrol, Ticaret ve Mahrukat ofislerinin borcu olarak görülen paralar da bu müesseselerin yıl sonu kasa mevcutlarının, diğer tahsis mahallerinde olduğu gibi, Millî Korunma Muhasebe Bürosunca hesabı verilmemiş mebalîğ telâkki edilmekte olması dolayısıyla hesaplarından düşülmemiş olmasından ileri gelmektedir.

b) Ekonomi Bakanlığı,

Ekonomi Bakanlığının zimmetinde görülen 3 000 000 lira 716 sayılı Koordinasyon kararı ile hariçten yurda çimento ithali için Sümerbank emrine tahsis edilen ve tamamı kullanılmış bulunan mütedavil sermayeyi teşkil etmektedir.

Bu ithalât ile ilgili hesaplar 1950 yılında neticelenmiş olduğundan 1950 yılı Millî Korunma umumi hesaplarına intikal ettirilecektir.

Bahsi geçen 3 000 000 liralık mütedavil sermaye 26 . III . 1951 tarihinde intişar eden 822 sayılı Koordinasyon kararı ile de Sümerbank emrinde kalmak ve çimento mevzuunda kullanılmak üzere kararın yayınlandığı tarihten itibaren ikraza kalbedilmiş bulunmaktadır.

c) Tarım Bakanlığı

Tarım Bakanlığının zimmetinde görülen 57 833,81 liranın 30 000 lirası zirai kombinaların Ziraat Bankasından 1949 yılı sonunda çekip mütaakıp yıl hesaplarına intikal ettirmiş olması dolayısıyla sermaye tahsisinden borçlular hesabında henüz kapanmamış meblâğı ve mütebakisi de aynı teşekkülün yıl sonu kasa mevcudunu ifade etmektedir.

II - Teşkilât ve idare masrafları karşılığı : 4 395,22 lira,

Teşkilât ve idare masrafları karşılığı olarak, tahsis edilmiş bulunan paraların, 1949 yılı bilânçosunun tanzimine kadar henüz hesabı verilmemiş kısmını gösteren bu meblâğın 4 367,21 lirası Ticaret Bakanlığına ve 28,01 lirası da Dışişleri Bakanlığına ait bulunmaktadır.

Ticaret Bakanlığının zimmetinde görülen 4 367,21 lira, mütaaddit koordinasyon kararlarıyla bu bakanlık emrine muhtelif hizmetlerin ifası için tahsis edilmiş bulunan masraf karşılıklarından sarfolunan paraların 1949 bilânçosunun tanzimine kadar sarf evrakı gönderilmemiş bulunan kısmını ifade etmektedir.

III - İkrizat : 3 016 091,34 lira,

İkrizdan borçlu tahsis mahallerinin 1949 yılı sonu borç bakıyesini gösteren bu meblâğın sureti terekkübü aşağıdaki gibidir :

Ekonomi Bakanlığı :

	Lira
Sümerbank - kaput bezi ve pamuk ipliği	2 000 000
Etibank - Krom	1 000 000
Şahıslar :	
Muammer Alemdar	16 091,34
<hr/>	
Yekûn	3 016 091,34

a) Kaput bezi ve pamuk ipliğinin satış ve tevzii işlerinin düzenlenmesi için muhtelif koordinasyon kararlarıyla Ekonomi Bakanlığı adına Sümerbank emrine verilmiş bulunan mütedavil sermayeler 444 sayılı Koordinasyon Kararıyla tahsis tarihinden itibaren ikraza kalbedilerek 4 000 000 liraya iblâğ edilmiş idi.

Bilâhara bu meblâğın 2 milyon lirası 716 sayılı Koordinasyon Kararıyla hariçten ithal edilecek olan çimentoların finansmanında kullanılması uygun görülmüş ve bu şekilde bahis konusu ikraz da 2 milyon liraya inmiş bulunmaktadır.

b) Bilûmum krom işletmeleri istihsalâtının memleket dışında satışını bir elden tanzim ve idare etmek maksadiyle 1942 yılında 283 sayılı Koordinasyon Kararıyla Ekonomi Bakanlığı hesabına Etibank emrine tahsis edilmiş olan bir milyon liralık mütedavil sermaye 535 sayılı Koordinasyon Kararıyla ikraza kalbedilmiş ve 14. III. 1947 tarih ve 692 sayılı Kararla da krom müstahsılları kredisine tahsis edilmek üzere Etibanka verilmiştir.

c) Muammer Alemdara ait Hasankale'de bulunan un fabrikasının bir kısım tesisatının ikmalî ile işletilmesi için fabrikanın yarı hissesi Hazine namına birinci derecede ve birinci sırada ipotek edilmek suretiyle 1940 yılında 47 sayılı Koordinasyon Kararıyla fabrika sahibi Muammer Alemdar'a 15 000 ve 1941 yılında da 86 sayılı kararla 6 000 lira ki ceman 21 000 liralık bir kredi açılmış ve 338 sayılı kararla da her iki borç birleştirilerek altışar ay fasıla ile ve ilk taksit vâdesi 1942 yılında gelmek üzere on müsavi taksitte ödenmesi tesbit edilmiştir.

1943 yılında ilk taksit olarak 5 403,95 lira haczen tahsil edildiği ve bu şekilde yapılan takip ve diğer masrafların ilâvesiyle 21 495,29 liraya yükselmiş bulunan borcun da 16 091,34 liraya indiği görülmüştür.

T. C. Ziraat Bankasında mevcut Muammer Alemdar'a ait hesabı cari dosyasının tetkikinde:

Mezkûr borcun daha 10 bin lirasının tahsil edilmiş olduğu görülmüş ise de bu tahsilâtın ne suretle mahsup edileceğine dair Maliye Bakanlığı ile yapılan muhaberenin neticelenmemiş olması dolayısıyla muvakkât hesaba kaydedilerek Millî Korunma Muhasebe Bürosuna intikal ettirilmediği anlaşılmıştır.

Tetkikatımızın yapıldığı Haziran 1951 de de Ziraat Bankasının Pasinler'deki ajansı ile mahallî Mal Müdürlüğünün müştereken borcun iera yoluyla tahsili hususunda teşebbüse geçtikleri görülmüştür.

Haczen tahsili cihetine gidilen meblâğın da yukarıda belirtilen borç bakiyesine mahsuben tahsil edilmiş bulunan 10 bin liranın borçtan tenzilinden sonra kalan miktar ile Muammer Alemdar'a ait borçlu cari hesabın açılış tarihi olan 1941 den bugüne kadar yıllık % 6 hesabıyla tahakkuk edecek faizlerden ibaret olduğu anlaşılmıştır.

IV - Muhtelif borçlu hesaplar : 91 147 747,46 lira,

1949 yılı sonu itibarıyla muhtelif eşhas ve müesseselerin Millî Korunma topluluğuna dâhil teşekküllere olan borçlarını gösteren bu hesabın, sermaye tahsis mahallerine göre müfredatı aşağıya çıkarılmıştır :

	Lira
Zirai Kombinalar Kurumu	33 135 235,22
Ticaret Ofisi	26 467 395,29
Petrol Ofisi	14 251 625,57
Zerbank Pamuk	6 938 369,92
Yerli Ürünler Türk Anonim Şirketi	4 116 791,19
Türk Tütün Limitet Şirketi	3 064 286,52
Zeytinburnu Çimento Fabrikası	1 253 106,99
Mahrukat Ofisi	931 663,45
Zerbank tohumluk	489 438,63
Fazla kârlar fonları	472 667,25
Yalvaç Deri Fabrikası	21 257,24
Dağıtma Ofisi	5 910,19

Yekûn 91 147 747,46

Bu paraları, borçların mahiyetine göre aşağıda gösterildiği üzere, üç grupta toplamak mümkündür.

	Lira
a) Borçlu bankalar	26 482 452,53
b) Borçlu şahıslar	28 397 246,99
c) Diğer borçlu hesaplar	36 268 047,94

Yekûn 91 147 747,46

a) Millî Korunma camiasının muhtelif bankalar nezdindeki nakit mevcudunu göstermekte olan 26 482 452,53 liranın sermaye tahsis mahallerine göre dağılışı aşağıdaki gibidir:

	Lira
Zirai Kombinalar Kurumunun muhtelif bankalar nezdindeki alacaklı cari hesabının sene sonu bakiyesi	20 452 240,61
Zeytinburnu Çimento Fabrikasının Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasındaki alacağı	1 253 106,99
Millî Korunma Kanununun 27 nci maddesi gereğince, birikmiş olan fazla kârlar fonları olup Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasına yatırılan paraları göstermektedir	472 667,25
Ticaret Ofisinin muhtelif bankalar nezdindeki alacaklı cari hesaplarının yıl sonu bakiyesi	920 198,91
Türk Tütün Limitet Şirketinin Ziraat Bankasındaki alacaklı cari hesabının sene sonu bakiyesi	1 139 935,39
Petrol Ofisinin muhtelif bankalar nezdindeki alacaklı cari hesaplarının yıl sonu bakiyesi	153 022,34
Yerli Ürünler Türk Anonim Şirketinin 1942 yılı kârı olup Ticaret Bakanlığı namına Ziraat Bankasında	2 091 281,04

Yekûn 26 482 452,53

Gerek Zeytinburnu Çimento Fabrikasının işletilmesinden tahassül eden 1 253 106,99 liralık kârın ve gerekse Millî Korunma Kanununun tatbikatiyle müdahale mübayaatından sağlanan müspet fiyat farklarıyla yerli ürünler kârının tetkikatımızın yapıldığı tarihte (Haziran 1951) millî korunmanın zararıyla mahsup veya tahsis mahalleri emrine verilmiş olduğu anlaşılmıştır.

b) Muhtelif şahısların, Millî Korunma müesseselerine olan borçlarını gösteren 28 397 246,99 liranın sermaye tahsis mahallerine göre dağılışı şöyledir :

	Lira
Zirai Kombinalar Kurumunun muhtelif şahıslardan alacağı	11 747 749,75
Petrol Ofisinin muhtelif eşhas ve müesseselerden alacakları	8 300 370,25
Ticaret Ofisinin muhtelif şahıs ve müesseselerden alacağı	5 281 964,28
Türk Tütün Limitet Şirketinin muhtelif eşhas ve müesseselerden alacağı	1 924 351,13
Mahrukat Ofisinin muhtelif şahıslardan alacağı	931 663,45
Ziraat Bankası pamuk hesabının Tarihten alacağı	203 978,25
Dağıtma Ofisinin muhtelif şahıs ve müesseselerden alacağı	5 910,19
Yerli Ürünler Türk Anonim Şirketinin muhtelif şahıslardan alacağı	1 259,69
Yekûn	28 397 246,99

c) Yatırılan depozitolardan, açtırılan akreditiflerden, alacak senetlerinden, zirai ikrazlardan, avanslardan ve diğer borçlu hesaplardan terekküp eden 36 268 047,94 liralık Millî Korunma alacağının, ait olduğu müesseseler itibariyle dağılışı aşağıdaki gibidir :

	Lira
Ticaret Ofisinin bâyilerden, depozitolardan akreditiflerden, avanslardan bono ile borçlu müesseseden ve diğer borçlu hesaplardan alacağı	20 265 232,10
Ziraat Bankası pamuk hesabının müspet fiyat farkından ve diğer hesaplardan mütevellit alacağı	6 734 391,67
Petrol Ofisinin depozitolardan, akreditiflerden ve diğer borçlulardan alacağı	5 798 232,98
Yerli Ürünler Türk Anonim Şirketinin muhtelif hesaplardan alacağı	2 024 250,46
Zirai Kombinalar Kurumunun vermiş olduğu avanslardan mütevellit alacağı	235 244,86
Ziraat Bankası tühumluk hesabının zirai ikrazdan doğma alacakları	489 438,63
Yalvaç Deri Fabrikasının işletilmesinden tahassül eden kâr (bu paranın borçlu bankalar hesabına kayıtlı olması gerekmektedir.	21 257,24
Yekûn	36 268 047,93

V - Mutavassıt hesaplar : 25 264 790,31 lira.

Bu hesapta yer alan ve yekûnu 25 264 790,31lirayı bulan bu paraları, aşağıda yazılı olduğu üzere, üç grupta toplamak mümkündür.

1. Gelecek seneye ait masrafları gösteren 10 290 130,05 lira, Zirai Kombinalar Kurumunun yurdun muhtelif bölgelerinde bulunan Devletçiftliklerinde, 1949 yılı içinde, yapılan çeşitli hububat ekim masrafları tutarı ile aynı yıl zarfında gelecek yıl için yapılan toprak hazırlıkları masraflarından meydana gelmektedir.

2. Mutavassıt hesapta inşaat hesapları namı altında yer almakta olan ve yekûnu 5 321 801,07 liraya ulaşan bu paralar da, 1949 yılı zarfında, Kombinalar Kurumunun henüz inşaatı tamamlanmamış bina, tesisat muhafaza tertibatı, fidanlıklar, yol ve köprü, kanal açma, tarla açma, meyva bahçeleri ve saire gibi tesisat için sarfolunan mebalığ ile Petrol Ofisine ait, henüz 1949 yılı zarfında, ikmal edilmemiş bulunan bir kısım tesisat masraflarını göstermektedir.

3. Muhtelif hesaplar adı altında gösterilmekte olan 9 652 859,19 lira da, Zirai Kombinalar Kurumuna ait ambar noksanları, yoldaki mallar, tasfiye hesapları, kurs masrafları sair transtuvar hesaplar ile zürraa tevzi edilen tohumluk hesabının ve Yerli Ürünler Türk Anonim Şirkatinin muhtelif yıllara ait zararlarından ibaret bulunmaktadır.

Bundan evvelki senelerde olduğu gibi, 1949 senesinde de, Millî Korunma umumi bilançosunun aktifinde ve mutavassıt hesaplar meyanında yer alan paralardan, üzerinde durulması gerekenlere, raporumuzda müesseselerin işletme faaliyetleri bahsinde temas edilmiş olduğu cihetle burada bu hesaplar hakkında daha fazla izahat verilmesine lüzum hâsıl olmadığını da ayrıca belirtmek isteriz.

VI - Stoklar : 57 284 303,32 lira.

Millî Korunma Kanununun hükümlerine göre kurulan müesseselerin ve Millî Korunma umumi sermayesinden namlarına mütedavil sermaye tahsis edilmiş bulunan teşekküllerin, 1949 yılı sonu itibariyle, emtia mevcudunu göstermekte olan 57 284 303,32 liranın ait olduğu sermaye tahsis mahallerine göre, müfredatı aşağıya çıkarılmıştır.

	Lira
Petrol Ofisi	21 490 369,28
Ticaret Ofisi	14 729 036,01
Yerli Ürünler T. A. Ş.	12 792 291,48
Zirai Kombinalar Kurumu	7 944 867,98
Türk Tütün Limitet Şirketi	27 479,58
Zerbank pamuk hesabı	300 258,99

Yekûn 57 284 303,32

Millî Korunma camiasının 1949 yılı stok mevcudunun değerini gösteren 57 284 303,32 liranın, emtia nevelerine göre müfredatını, aşağıda gösterildiği üzere, dört grupta toplamak mümkündür.

	Lira
1. Ticari emtia	47 932 827,76
2. Hammadde ve işletme malzemesi	8 258 463,57
3. Zirai istihsal maddeleri	963 873,85
4. Yarı mamüller	129 138,14
	57 284 303,32

1. Ticari emtia : 47 932 827,76 lira.

Millî Korunma sermayesinden tahsis olunan mütedavil sermayelerle satın alınan ticari emtianın, 1949 yılı sonu mevcudunun, ait olduğu teşekkül ve müesseseler itibariyle müfredatı aşağıya çıkarılmıştır.

	Lira
Petrol Ofisi	20 137 843,86
Ticaret Ofisi	14 729 036,01
Yerli Ürünler T. A. Ş.	12 738 209,32
Türk Tütün Limitet Şirketi	27 479,58
Zerbank pamuk hesabı	300 258,99
Yekûn	47 932 827,76

2. Hammadde ve işletme malzemesi : 8 258 463,57 lira.

Bilânçoda stoklar hesabında yer alan ve miktarı 8 258 463,57 liraya ulaşan hammadde ve işletme malzemesinin, ait oldukları tahsis mahallerine göre dağılışı aşağıdaki gibidir :

	Lira
Zirai Kombinalar Kurumu	6 851 855,99
Petrol Ofisi	1 352 525,42
Yerli Ürünler T. A. Ş.	54 082,16
	8 258 463,57

3. Zirai istihsal maddeleri : 963 873,85 lira.

Bu hesapta kayıtlı bulunan paralar, Zirai Kombinalar Kurumunun 1949 yılı nihayetindeki çeşitli hububat stoklarını göstermektedir.

4. Yarı mamuller : 129 138,14 lira.

Bilânçoda 129 138,14 lira olarak yer alan yarı mamuller, Zirai Kombinalar Kurumunun merkez atelyesinde yapılmakta olan ve 1949 yılı sonuna kadar henüz ikmal edilmemiş bulunan demirbaş, nakil vasıtaları ve yedek parça bedellerinden terekküp etmektedir.

Raporumuzun işletme faaliyetleri kısmında, yukarda adları yazılı teşekkül ve müesseselere ait bahislerde, yıl sonu ticari emtia, hammadde ve işletme malzemesi ile zirai istihsal maddeleri ve yarı mamuller stokları hakkında gerekli açıklamalarda bulunulduğu cihetle burada bu konular üzerinde durulmasına lüzum hâsıl olmamıştır.

VII - Sabit kıymetler : 33 330 161,90 lira.

Bu hesapta kayıtlı bulunan 33 330 161,90 lira, Millî Korunma umumi sermayesinden namalarına mütedavil ve sabit sermaye tahsis edilen mahallerin, 1949 yılı nihayetindeki bütümün sabit kıymetlerin net bedellerini göstermektedir.

Bu sabit kıymetlerin neveleri, mubayaa yıkmetleri ve 1949 yılı nihayetine kadar ayrılmış olan amortisman paylariyle net bedelleri aşağıdaki cetvele dercedilmiştir.

Sabit kıymetin nev'i	Iktisap	Amortisman	Net bedelleri
	bedelleri	T. L.	T. L.
	T. L.	T. L.	T. L.
Arazi ve binalar	13 106 242,38	866 623,48	12 239 618,90
Sabit makineler	2 341 618,07	594 076,90	1 747 542,07
Menkul makineler	3 637,—	—	3 637,—
Alât ve edevat	2 385 609,70	859 067,73	1 526 541,97
Ziraat makineleri	7 946 374,46	3 247 970,81	4 198 403,65
Büro demirbaşları ve diğer demirbaşlar	8 820 171,17	1 904 622,54	6 915 548,63
Nakil vasıtaları	10 309 476,54	3 762 018,88	6 547 457,66
İş hayvanları	273 972,72	122 560,70	151 412,02
	45 187 102,04	11 856 940,14	33 330 161,90

Sabit kıymetlerin, yıl sonunda buldukları teşekkül, müessese ve bakanlıklar itibariyle iktisap bedelleri üzerinden dağılışı aşağıdaki gibidir.

	Lira
Zirai Kombinalar Kurumu	27 033 224,02
Petrol Ofisi	17 134 200,63
Millî Savunma Bakanlığı (Deniz nakil vasıtaları)	418 841,43
Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı (demirbaş ve nakil vasıtaları)	181 887,—
Adalet Bakanlığı (büro demirbaşları ve diğer demirbaşlar)	133 125,76
Ticaret Ofisi	133 657,71
Türk Tütün Limited Şirketi	51 597,51
Yerli Ürünler Türk Anonim Şirketi	40 536,26
Pamuk hesabı (Ziraat Bankası)	24 836,11
Başbakanlık Koordinasyon Bürosu (demirbaşlar)	16 039,09
Dışişleri Bakanlığı	15 134,30
Maliye »	2 512,—
Mahrukat Ofisi	820,22
İçişleri Bakanlığı	590,—
Yekûn	45 187 102,04

Geçmiş yıllara ait raporlarımızda da belirtildiği veçhile, Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası nezdindeki Millî Korunma Muhasebe Bürosuna, sarfiyata mütaallik evrakı müsbiteyi göndermekle iktifa ederek yıl sonunda bilânço tanzim etmiyen sermaye tahsis mahallerinin, Millî Korunma sermayesinden temin etmiş oldukları sabit sermayelere ait sene sonu sayım zabıtlarını mezkûr muhasebe bürosuna göndermedikleri anlaşılmaktadır.

Millî Korunma Kanununun tatbikatı bakımından ihdasına lüzum görülen ve muhtelif koordinasyon kararlarıyla teşkil edilmiş olan müesseselerden bazılarının bilâhara yürürlüğe giren Koordinasyon kararlarıyla faaliyetlerine nihayet verilmiştir.

Ezcümle, mülga teşkilâta ait olup 1949 yılı nihayetinde iktisap bedelleri 349 288,15 liraya ve amortisman payları da 217 946,88 liraya ulaşan ve Millî Korunma umumi bilânçosunda ilgili bakanlıkların zimmetinde görülen demirbaşların hali hazır durumları tesbit edilememiştir.

Tahsis mahalleri emrine verilmiş olan her nevi sermayenin tahsis mahal ve gayesinde kullanılması, Millî Korunma Kanununun âmir hükümleri iktizasından bulunmaktadır.

Bu itibarla, mülga teşkilât tarafından idare ve teşkilât masrafları karşılığı tahsislerinden mu-
bayaa edilmiş olan demirbaşların mevcutlarıyla hali hazır durumlarının tesbit edilerek her hangi
bir bakanlık veya teşekküle maledilmelerini veyahut da satılarak tasfiyelerinin temin edilmesini
bu sene bir defa daha belirtmekte fayda mülâhaza etmekteyiz.

Amortismanlar : 11 856 940,14 lira.

1949 yılı sonuna kadar, Millî Korunma topluluğuna ait sabit kıymetlerin, iktisap bedelleri
üzerinden ayrılmış olan, amortisman paylarını gösteren 11 856 940,14 liranın geçmiş yıllara göre
dağılışı aşağıdaki gibidir.

	Lıra
1940	286 463,54
1941	374 640,21
1942	618 811,54
1943	767 699,74
1944	150 503,16
1945	1 229 562,33
1946	1 212 389,57
1947	1 190 306,80
1948	2 530 051,69
1949	3 496 511,56
	<hr/>
	11 856 940,14

B - Pasif :

1949 yılına ait Millî Korunma umumi bilânçosunun pasifi aşağıya çıkarılmıştır :

	Lıra
VIII - Sermaye	75 400 000,00
IX - Sermaye tahsisinden ala- cakhlar	70 607 713,92
X - Muhtelif alacaklı hesaplar	41 404 967,22
XI - Mutavassıt hesaplar	1 107 568,17
XII - Karşılıklar	10 702 041,77
XIII - Kâr	89 711 382,48
	<hr/>
Yekûn	288 933 673,56

VIII - Sermaye : 75 400 000 lira.

Raporumuzun genel durum kısmında, Millî Korunma Kanununun tatbikatı için tahsis edile-
bilecek sermaye ile 1949 yılı sonuna kadar fiilen tahsis edilmiş olan sermaye miktarı hakkında
gereken izahat verilmiş olduğu cihetle, bu konu üzerinde, burada ayrıca durulmamıştır.

1949 yılı nihayetine kadar tahsis edilmiş olan 75 385 415,36 liralık Millî Korunma sermayesini,
tahsis nevelerine göre, aşağıda gösterildiği üzere, dört grupta toplamak mümkündür :

	Lıra
1. Sabit sermaye	8 265 337,64
2. Mütedavil sermaye	51 514 839,10
3. Teşkilât ve idare masrafları karşılığı	12 584 238,62
4. İkras	3 021 000,—
	<hr/>
Yekûn	75 385 415,36

1948 yılı nihayetine kadar tahsis olunan 93 501 481,77 liralık Millî Korunma sermayesinden, aynı yıl içerisinde, 18 157 804,73 liralık kısmının iptal edilmiş olduğu ve mütaakıp yıla da 75 343 677,04 liralık kısmının devredilmiş bulunduğu geçen seneki raporumuzda açıklanmış bulunmakta idi.

1949 yılı zarfında mütaaddit Koordinasyon kararlarıyla yeniden 4 141 738,32 liralık tahsis yapılmış ve aynı yıl içerisinde 4 100 000,— liralık kısmının iptal edilmiş olduğu anlaşılmıştır.

Bu durum karşısında, 1949 yılı sonu itibariyle tahsis miktarının 75 385 415,36 liradan ibaret bulunduğu müşahede edilmiştir.

IX - Sermaye tahsisinden alacaklılar : 70 607 713,92 lira.

Millî Korunma umumi sermayesinden, sabit ve mütedavil sermaye, teşkilât ve idare masrafları karşılığı ve ikraz suretiyle tahsis olunan 75 385 415,36 liradan, muhtelif tahsis mahallerinin fiilen kullanmış oldukları paraların 1949 yılı sonundaki bakiyesini gösteren 70 607 713,92 liranın, temin edilmiş oldukları kaynak itibariyle müfredatı aşağıdaki gibidir :

	Lira
Maliye Bakanlığının kefaletini haiz bonoların rees-kontu suretiyle	53 750 000,—
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasınca açılan kredilerle	10 125 276,23
Pamuk satışlarından tahassul eden müspet fiat farkının tahsisi suretiyle	6 732 437,69
Yekûn	70 607 713,92

Millî Korunma umumi sermayesinden, muhtelif sarf mahalleri emrine tahsis olunan kredilerle bu kredilerden bilfiil kullanılan paralar ve bu paralara Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasınca, 1949 yılı için, tahakkuk ettirilen faizler, bakanlıklar itibariyle aşağıdaki tabloda gösterilmiş bulunmaktadır.

Sarf mahalleri	Açılan kredi Lira	Kredinin kul- lanılan kısmı Lira	Kullanılan kısmının faizi Lira
Başbakanlık	624 019,57	610 343,40	34 495,84
Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı	52 464 634,33	52 763 614,23	3 127 058,01
Millî Savunma	422 786,52	420 843,—	25 250,58
Ulaştırma	3 466,52	3 466,52	208,02
Gümrük ve Tekel	6 000 000,—	—	4 225,56
Adalet	3 675 276,49	3 553 750,51	213 333,55
Tarım	11 639 574,08	8 716 096,25	483 975,19
İçişleri	397 961,78	397 658,98	23 859,54
Dışişleri	113 038,74	108 300,64	6 498,06
Maliye	44 657,33	4 033 640,39	213 533,82
Yekûn	75 385 415,36	70 607 713,92	4 132 438,17

Yukardaki cetvele nazaran; Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı ile Maliye Bakanlığı adlarına açılmış olan Millî Korunma kredilerinde depasman görülmektedir.

Millî Korunma sermayesinden yapılmış olan sabit sermaye tahsislerine mütaallik faizler ile idare ve teşkilât masrafları karşılığı olarak tahsis olunan paralara ait faizlerin (kadro ve masraf tasarrufları ile karşılanmaları mümkün olmadığı takdirde) umumi sermayeden ödenmesi K/162 sayılı Koordi-

nasyon kararı hükümleri iktizasından bulunmaktadır.

Sözü geçen kararname hükmünün tetkikatımız tarihi olan (Haziran 1951) e kadar tatbik edilmediği görülmüş ve Millî Korunma umumi sermayesinin, sermaye tahsis mahallerine hemen tamamen tahsis edilmiş olması cihetiyle bahis mevzuu faizlerin, Maliye Bakanlığı adına Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Merkez Müdürlüğü nezdinde açılan borçlu bir hesaptan tediyeye ve mahsup edilmekte olduğu anlaşılmıştır.

Maliye Bakanlığı namına açılmış olan kredide görülen depasman; sabit sermaye, teşkilât ve idare masrafları tahsislerine mütaallik faizlerin bu bakanlık adına açılan mezkûr borçlu hesaptan ödenmiş olmasından ileri gelmektedir.

Bu faizlerin, umumi sermayeden tahsis harici kalarak kullanılmasına lüzum kalmamış bulunan serbest sermayeden mahsupları cihetine gidilmesi ve bu imkânın teminine kadar geçecek zaman dâhilinde de, bu faizlerin Millî Korunma fonlarından, mahsubunun Bakanlar Kurulu kararına iktiran ettirilmesinin, uygun olacağı mütalâasında bulunduğumuzu tekrarlamakta fayda mülâhaza etmekteyiz.

Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı namına açılmış olan kredide görülen depasmanın izahı aşağıdaki tabloda açıklanmıştır :

	Lira	Lira
Yerli Ürünler Türk Anonim Şirketi vasıtasıyla yapılmış olan müdahale mubayaaları için tahsis edilmiş bulunan krediye müsteniden kullanılan borçlu cari hesapta, muhtelif bakım masrafları, faiz tahakkukları dolayısıyla vukubulan depasman	6 140 333,47	
Mahrukat Ofisinin faiz tahakkuklarından dolayı tahsisi aşan miktar	87 916,95	
Yekûn	6 228 250,42	6 228 250,42
Tahsis olunan krediden 1949 sonunda kullanılmamış olan kısmı :		
Ziraat Bankası pamuk hesabı	2 674 566,82	
Ticaret Ofisi	2 001 909,38	
Petrol Ofisi	353 825,10	
Giresun Fındık	700 000,00	
Muhtelif tahsis mahalleri (İaşme Müsteşarlığı, belediyelere yardım, İhtikârı Tetkik Komisyonu, ekmeğin kartla tevzii, subaşı, ve yardımcı teşkilât gibi tahsis mahalleri)	198 969,22	
Yekûn	5 929 270,52	5 929 270,52
		298 979,90

X - Muhtelif alacaklı hesaplar : 41 404 967,22 lira

Bu hesapta kayıtlı bulunan paralar, Millî Korunma topluluğunun 1949 yılı sonundaki borçlarını göstermektedir.

Bu paraları, aşağıda gösterildiği üzere, üç grupta toplamak mümkündür.

	Lira
1. Bankalar	7 394 058,96
2. Alacaklı eşhas ve müessesat	22 255 448,51
3. Diğer alacaklı hesaplar	11 755 459,75
Yekûn	41 404 967,22

1. Bankaların alacağı olarak görülmekte olan 7 394 058,96 liranın 1 474 679,20 lirası Ticaret Ofisinin, 58 078,51 lirası Petrol Ofisinin, muhtelif bankalara olan borçlarını teşkil etmekte ve geriye kalan 5 861 292,25 lira da Yerli Ürünler Türk Anonim Şirketinin Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasına olan borcunu göstermektedir.

2. Eşhas ve müesseselerin, Millî Korunma tesislerinden alacağını göstermekte olan 22 555 448,51 lira, aşağıda adları yazılı sermaye tahsis mahallerinin borçlarından terekküp etmektedir.

Lira

Petrol Ofisinin muhtelif şahıs ve müesseselere olan borçları	14 927 584,73
Ticaret Ofisinin muhtelif şahıs ve müesseselere olan borçları	2 312 998,86
Yerli Ürünler Türk Anonim Şirketinin 1939 - 1942 yıllarında Ticaret Bakanlığı ile müştereken müdahale yolu ile satılmıŷ oldukları tütünlerden mütehasıl kârdan Bakanlığın hissesi ile diğ er şahısların alacakları	3 187 015,14
Zirai Kombinalar Kurumunun mütaahhit istihkaklarından maaş ve ücretlerden mütevellit borçlarıye diğ er şahıslara ve müesseselere olan borçları	1 767 984,55
Mahrakat Ofisinin muhtelif şahıslara olan borçları	30 338,77
Ziraat Bankası pamuk hesabının muhtelif borçları	29 526,64

Yekûn 22 255 448,51

Ticaret Bakanlığının Yerli Ürünler Türk Anonim Şirketiyle müştereken yapmış oldukları 1939 - 1941 yılları mahsulü tütün müdahale mübayaatı satışlarından elde edilen kârın Ziraat Bankasınınca taksimi neticesinde, noksan hesap edildiği tahakkuk eden 3 009, 03 liranın 1949 yılı Millî Korunma umumi bilânçosuna da intikal ettirilmediği anlaşılmıştır. Mezkûr meblâğa, Ticaret Bakanlığının matlûbu olarak alacaklı hesaplarda yer verilmesi gereğine bir defa daha işaret etmek isteriz.

3. Diğ er alacaklı hesaplar namı altında yer alan ve yekûnu 11 755 459,75 liraya baliğ olan paraların teşekkül ve müesseseler itibariyle dağılıŷı şöyledir :

	Lira
Ticaret Ofisinin vergilerden, borç senetlerinden diğ ^{er} alacaklı hesaplardan mütevellit borçları	5 891 633,12
Petrol Ofisinin depozitolardan, akreditiflerden icra tevkifatından mütevellit borçlarıyla ödenecek vergileri	5 198 773,80
Zirai Kombinalar Kurumunun vergilerden, icra tevkifatından, depozitolardan ve diğ ^{er} alacaklı hesaplardan mütevellit borçları	561 241,18
Tarım Satış Kooperatifleri Birliğince, Millî Korunma nam ve hesabına müdahale suretiyle yapılan üzüm ve incir mubayaa ve satışlarından mütehasıl zarardan Millî Korunmanın Birliğe olan borcu	91 088,53
Ziraat Bankası pamuk hesabının depozitolardan doğma borcu	7 310,—
Mahrukat Ofisinin depozitolardan, icra tevkifatından mütevellit borçlarıyla ödenecek vergileri	4 879,91
Adalet Bakanlığının mahsup fazlasından alacağı	453,10
Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının mahsup fazlasından alacağı	80,11
Yekûn	11 755 459,75

XI - Mutavassıt hesaplar : 1 107 568,17 lira.

Bu hesapta yer alan ve yekûnu 1 107 568,17 lirayı bulan bu paralardan, 1 021 372,85 lirası Zirai Kombinalar Kurumuna ait ambar fazlalıklarını, faturası gelmeyen malları, demirbaş amortismanlarını, faizleri ve tasfiye hesaplarıyla sair transfer hesaplarını ve geriye kalan 86 195,32 liranı da Yerli Ürünler Türk Anonim Şirketinin 1947 yılına ait kârını teşkil etmektedir.

XII - Karşılıklar : 10 702 041,77 lira.

Bu hesapta yer alan ve yekûnu 10 702 041,77 liraya baliğ olan karşılıkların müfredatı aşağıdaki gibidir :

	Lira
1. Fazla kârlar fonları	434 262,84
2. Kok kârı	38 404,41
3. Pamuk kârı	6 687 484,04
4. Teşkilât masrafları karşılığı	4 395,22
5. Diğ ^{er} karşılıklar	3 537 495,26
Yekûn	10 702 041,77

1. Bilânçoda fazla kârlar fonları olarak kayıtlı bulunan 434 262,84 lira, Millî Korunma Kanununun 27 nci maddesi hükmünün tatbikatı neticesinde tahassul eden müspet fiat farklarının 1949 yılı nihayetindeki bakiyesini göstermektedir.

Bu bakiyenin tahlili aşağıdaki gibidir :

A) Girişler :

	Lira
1948 yılından müdevver fon hesabı bakiyesi	1 040 610,74
1946 ve 1947 yıllarına ait tütün primi olup fon hesabına alacak kaydolunan	1 429 103,85
Tashih	4,72
Kâğıt satışları zararını karşılamak üzere bu hesaba yatırılan	936 226,84
Üzüm Tarım Satış Kooperatifi Birliğinden tahsilât	575,75
Yekûn	3 406 521,90

B) Çıkışlar :

	Lira
İhracat emtiası hesabından alınan primlerden tediye	2 793,74
1946 ve 1947 mahsulü tütün primlerinden tediye	2 033 233,76
Tashih	4,72
Kâğıt satışları zararı için ödenen	936 226,84
Yekûn	2 972 259,06
1950 yılına devredilen fazla kârlar fonu bakiyesi	434 262,84
Yekûn	3 406 521,90

2. Previzyonlar hesabında kok kârı olarak yazılı bulunan 38 404,41 lira, geçmiş yıllara ait raporlarımızda belirtildiği veçhile, 5 sayılı Koordinasyon kararıyle kömür stoku yapmak üzere, Millî Korunma sermayesinden Etibank emrine verilen mütedavil sermayenin işletilmesinden elde edilen kârdır. Bu kârın Koordinasyon Bürosunun direktifi üzerine 25 . XII . 1941 tarihinde Etibank tarafından Ziraat Bankası Merkez Müdürlüğünde açtırılan bir hesaba yatırılmış olduğu anlaşılmıştır.

Tetkikatımız tarihine kadar (Haziran 1951) bu hesabın henüz katî tasfiyesinin yapılmamış olduğu anlaşılmıştır.

3. Karşılıklar hesabında pamuk kârı olarak kayıtlı bulunan 6 687 484,04 liranın, pamuk müdahale mubayaatı için Millî Korunma sermayesinden Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası emrine verilmiş olan mütedavil sermaye ile alınan pamukların satışlarından elde edilen para olduğu ve bu mebalige pamuk hesabının tasfiyesine talikan bu hesapta yer verildiği görülmüştür.

Bu meblâğ 1950 ve 1951 yıllarında Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının emriyle umumi fon hesabına nakledilmiştir.

4. Previzyonlar hesabında teşkilât ve idare masrafları karşılığı namı altında yer alan ve yekûnu 4 395,22 liraya baliğ olan paralar, sermaye tahsis mahallerince, 1949 yılı nihayetine kadar, henüz evraki müsbitesi Millî Korunma Muhasebe Bürosuna gönderilmemiş masraflar için kâr ve zarar hesabından ayrılan karşılıkları göstermektedir.

5. Diğer karşılıklar yekûnunu teşkil eden 3 537 495,26 lira da, Millî Korunmaya ait mütedavil sermayeli muhtelif müesseselerin 1949 senesi sonuna kadar karşılık olarak ayırmış oldukları paraları ifade etmektedir.

Bu paraların ait oldukları mahaller itibariyle dağılışı şöyledir :

	Lira
Petrol Ofisince ayrılan akar yakıt fiyat istikrar fonu ve çürük alacaklar karşılığı ile dahili sigorta karşılığı	2 683 188,22
Zirai Kombinalar Kurumunca Hazine arazisi, hurda mallar ile mahkeme masrafları karşılığı olarak ayrılan paralar	776 092,58
Türk Tütün Limitet Şirketinin 1949 yılı kârı olup karşılıklar hesabına alınan	78 214,46
Yekûn	3 537 495,26

XIII - Kâr 89 711 382,48 lira.

Millî Korunma sermayesinden, namlarına mütedavil sermaye tahsis olunan teşekkül ve müesseselerin, kuruluşlarından, 1948 yılı nihayetine kadar vâkı faaliyetleri neticesinde yekûnu 78 363 400,07 liraya ulaşan bir kârın tahassul etmiş olduğu geçen seneki raporumuzda açıklanmıştı. Bu paraya, 1949 yılı sâfi kârını teşkil eden, 12 277 227,27 lira da ilâve edilince, Millî Korunmaya ait umumi kâr miktarının 90 640 627,34 liraya baliğ olduğu görülür.

Diğer taraftan, teşekkül ve müesseselerin 1940 ve 1941 yıllarına ait 826 115,85 liralık zararlarına ilâveten Donatım Kurumunun 1943 yılı kârını teşkil edip 4604 sayılı Kanun hükmüne göre mezkûr kuruma iade olunan 98 733,80 lira ve teşkilât ve idare masrafları tahsislerinden henüz 1949 yılı nihayetinde hesabı verilmemiş ödemeler için ayrılan 4 395,22 liralık karşılık ile birlikte ceman 929 244,86 lira, yukarıda bahis mevzuu olan umumi kârdan düşüldüğü takdirde, Millî Korunma topluluğunun 1949 yılı itibariyle sâfi kâr miktarının, bîlânçoda kayıtlı olduğu üzere, 89 711 382,48 liradan ibaret bulunduğu görülür.

Tetkik konumuzu teşkil eden 1949 yılı faaliyetinden tahassul eden 12 277 227,27 liralık kârın sureti terekübü hakkında gereken izahat da kâr ve zarar hesabının tahlili vesilesiyle aşağıda arz edilmiştir.

III - Kâr ve zarar hesabının incelenmesi

Millî Korunma camiasının, 1949 yılı sonu itibariyle hazırlanmış bulunan umumi kâr ve zarar hesabının bir sureti aşağıya çıkarılmıştır:

Zimmet	T. L.	Matlup	T. L.
Ticari işletmeler masrafları	15 548 853,83	Ticari işletmeler gelirleri	21 632 775,56
Zirai işletmeler masrafları	3 354 027,04	Zirai işletmeler gelirleri	10 108 718,46
Teşkilât ve idare masrafları	561 385,88		
	19 464 266,75		
Kâr	12 277 227,27		
Yekûn	31 741 494,02	Yekûn	31 741 494,02

Bu tablonun tetkikinde, Millî Korunma topluluğunun 1949 yılı içinde 31 741 494,02 liralık muhtelif gelirleri olduğu ve aynı yıl zarfında 19 464 266,75 liralık masrafları bulunduğu görülmekte ve binnetice bu yıl faaliyetinin 12 277 227,27 liralık sâfi bir kârla kapandığı anlaşılmaktadır.

Kâr ve zarar hesabının zimmet ve matlubunda muhtelif namlar altında yer almakta olan gelir ve giderlere dair gerekli izahata, bu hesabın tahlili vesilesiyle aşağıda yer verilmiştir:

A) Zimmet :

a) Ticari işletmeler masraf ve zararları: 15 584 853,83 lira, Millî Korunma Kanununun 6 nci maddesine müsteniden kurulmuş olan müesseseler ile Millî Korunma umumi sermayesinden namlarına mütedavil sermaye tahsis edilmiş bulunan muhtelif teşekküllerin 1949 yılı zarfındaki faaliyetleri dolayısıyla yapmış oldukları masraflar ile yinebu faaliyetleri sonunda tahassul eden zararların yekûnu 15 548 853,83 liraya ulaşmış bulunmaktadır.

Bu meblâğın ait bulunduğu mhallar itibariyle dağılışı aşağıdaki gibidir.

	Lira
Yerli Ürünlar T. A. Ş.	6 840 425,52
Petrol Ofisi	3 461 003,93
Ticaret Ofisi	3 025 483,13
Zerbank pamuk	1 515 579,23
Mahrukat Ofisi	545 918,05
Zerbank tohumluk	156 133,22
Dağıtma Ofisi	4 310,70
Yekûn	15 548 853,83

Ticari işletmelerin 1949 yılı masraf ve zararlarının nevelerine göre müfredatı da şöyledir :

	Lira
Maaş ve ücretler	1 411 184,39
İkramiyeler	241 369,02
Harcirahlar	75 454,80
Kiralar	65 701,27
Isıtma, aydınlatma	57 004,91
P. T. T.	81 475,52
Vergi ve resimler	97 700,43
Kırtaasiye	83 201,14
Sigorta	378 373,55
Müteferrik masraflar	2 867 946,60
Faiz ve komisyonlar	738 457,27
Amortismanlar	588 328,92
Depo ve satış masrafları	1 881 805,92
Satış ve diğer zararlar	6 825 395,12
Sair çıkışlar	155 454,97
Yekûn	15 548 853,83

Bu tabloda yer alan masraf ve zararlar hakkında raporumuzun işletme faaliyetleri bahsinde gereken izahat verilmiş olduğundan burada bunlar üzerinde tekrar durulmamıştır.

Sair çıkışlar namı altında görülen paralar da neticesi fon hesabına intikal ettirilmesi icabından Zerbank pamuk hesabına ait gelir ve giderler olarak kâr ve zarar hesabında yer almış bulunan mebalığın mutasavvıt hesaplara naklini teminen kaydedilmiş bulunan paralardan ileri gelmektedir.

b) Ziraî işletmeler masrafları : 3 354 027,04 lira

Mütaaddit koordinasyon kararlarıyla Tarım Bakanlığı hesabına Ziraî Kombinalar emrine tahsis edilmiş olan sermayenin işletilmesinden mütevellit masraflar ile yine bu işler dolayısıyla tahaddüs eden zararlardan terekküp eden bu meblâğın müfredatı aşağıdaki gibidir :

	Lira
İdare masrafları	718 197,00
Hayvancılık masrafları	331 105,21
Ekim, hasat masrafları	310 542,57
Depo ve satış masrafları	912 935,59
Amortismanlar	25 013,46
Faiz ve komisyonlar	1 315,51
Müteferrik masraflar	659 284,54
Geçen sene zararları	328 524,63
Satış ve diğer zararlar	67 108,53
	<hr/>
	3 354 027,04

Bu masraflar hakkında gereken izahat, raporumuzun işletme faaliyetleri kısmında Ziraî Kombinalar bahsinde verilmiştir.

c) Teşkilât ve idare masrafları : 561 385,88 lira.

Teşkilât ve idare masraflarının masraf nevelerine göre müfredatı aşağıdaki gibidir :

	Lira
Maaş ve ücretler	32 249,94
İkramiyeler	9 741,14
Harcırahlar	3,62
Kiralar	550,00
P. T. T.	360,15
Basılı kâğıt ve kırtasiye	232,28
Müteferrik masraflar	1 109,74
	<hr/>
Yekûn	44 246,87
Faizler	474 878,11
Amortismanlar	42 260,90
	<hr/>
Yekûn	561 385,88

Teşkilât ve idare masraflarının 44 246,87 liralık kısmı Millî Korunma Umumi sermayesinden mütaaddit koordinasyon kararlarıyla namlarına teşkilât ve idare masrafları karşılığı olarak tahsis edilen paraların kullanılan kısımlarına ait, 1949 yılı bilânçosunun tanzimine kadar, sarf mahallerince Millî Korunma Muhasebesine gönderilmiş bulunan evrakı sarfiye tutarını ifade etmektedir.

Faizler, teşkilât ve idare masrafları karşılıkları ile sabit sermaye için ödenen faizleri ve amortismanlar da teşkilât ve idare masrafları tahsisatından mübayaâ edilmiş bulunan demirbaş eşyaya ait amortismanlar ile Millî Savunma Bakanlığına tahsis edilmiş bulunan sabit sermaye ile satın alınan deniz nakil vasıtaları için tefrih edilmiş bulunan amortisman paylarını göstermektedir.

Yekûnu 561 385,88 lirayı bulan teşkilât ve idaremasraflarının, sarf mahalleri itibariyle müfredatı da aşağıdaki gibidir.

	Lira
a) Başbakanlık :	
Koordinasyon Bürosu	1 005,00
Millî Korunma Muh. Bürosu :	38 524,86
b) Ticaret Bakanlığı :	
İaşe Müsteşarlığı	22 590,53
Subaşı ve yardımcı teşkilât	796,00
Fiyat Murakabe ve iaşe	0,08
c) Adalet Bakanlığı :	
Millî Korunma mahkemeleri	13 312,14
d) Maliye Bakanlığı :	
Ticari Krediler Tanzim Komitesi	251,20
Maliyeden tahsil olunacak faizler	474 742,58
e) Dışişleri Bakanlığı :	
Malî ve Ticari Anlaşmalar Heyeti	1 513,27
f - İçişleri Bakanlığı :	
Belediyeler kadro	1 157,35
g - Millî Savunma Bakanlığı :	
Deniz nakil vasıtaları	7 492,87
Yekûn	561 385,88

1951 yılında bu sarf mahallerinden yalnız Millî Korunma Muhasebe Bürosu faaliyette bulunmaktadır.

B - Matlup :

a) Ticari işletmeler gelirleri 21 632 775,56 lira

Millî Korunma umumi sermayesinden namlarına mütedavil sermaye tahsis edilmiş bulunan ve iştigal mevzuu itibariyle birer ticari işletme mahiyetinde olan teşekkül ve müesseselerin 1949 yılı faaliyetleri neticesinde elde edilen gelirler ile neticeleri fon hesabına intikal ettirilecek olan bütün müdahale ve tohumluk zararlarının kâr ve zarar hesabından ulaştırılmasını teminen mutavassıt hesaplar zimmetiyle bu hesaba kaydolunan paralar yekûnunu teşkil eden 21 632 775,56 lira ticari işletmeler gelirlerinin tahsis mahallerine göre dağılışı şöyledir :

Gelirler :

	Lira
Petrol Ofisi	10 493 760,72
Ticaret Ofisi	2 625 701,34
Pamuk Zerbank	1 515 579,23
Yerli Ürünler	461 457,75
Tohumluk - Zerbank	24 579,87
Mahrukat Ofisi	1 175,53
	<hr/>
Yekûn	15 122 254,44
Yerli Ürünler T. A. Ş.	6 378 967,77
Tohumluk - Zerbank	131 553,35
	<hr/>

Umumi yekûn 21 632 775,56

1949 yılında temin olunan 15 122 254,44 lira tutarındaki ticari işletmeler gelirlerinin 13 381 380,13 liralık kısmı emtia ve mahsul satışlarından, 27 069,43 liralık kısmı alınan faiz ve komisyonlardan ve geri kalan kısmı da kiralalar, servis ücretleri, vagon risturnları, nakil vasıtaları gelirleri gibi çeşitli gelirlerden elde edildiği görülmüştür.

b) Ziraî işletmeler gelirleri : 10 108 718,46 lira.

Zirai Kombinalar Dairesinin 1949 yılı faaliyeti neticesinde elde edildiği görülen bu gelirin gelir kaynakları itibariyle müfredatı aşağıdaki gibidir :

	Lira
Mahsul satış gelirleri	7 785 541,42
Faiz ve komisyonlar	796 447,85
Hayvancılık iş gelirleri	190 938,60
Ekim ve hasat gelirleri	64 163,11
Geçen sene gelirleri	30 265,93
Zirai makine ve alât satışı gelirleri	13 532,65
Diğer gelirler	1 227 828,90
	<hr/>
Yekûn	10 108 718,46

Bu gelirler hakkında gereken izahat raporumuzun işletme faaliyetleri bahsinde verilmiş bulunmaktadır.

Kâr : 12 277 227,27

Bu meblâğ Millî Korunma camiasının 1949 yılı faaliyeti neticesinde hâsıl olan gelir ve giderlerin yekûnları arasındaki müspet farkı teşkil etmektedir.

IV - İşletme faaliyetleri

A) Ticaret Ofisi

a) Kuruluş:

Millî Korunma Kanununun muaddel 6 ncı maddesine müsteniden ve Koordinasyon Heyetinin 14 . II . 1941 tarih ve 104 sayılı kararıyla kurulmuş olan Ticaret Ofisi, tüzel kişiliği haiz ve hususi hukuk hükümlerine göre idare edilen ve mesuliyeti sermayesiyle mahdud bulunan Ticaret Bakanlığına bağlı malî ve idari muhtariyeti haiz bir müessesedir.

Kazanç ve taahhüt vergilerine tâbi olmayan Ticaret Ofisi, Artırma, Eksiltme ve İhale kanunlarıyla Muhasebe Umumiye Kanununun da hükümleri dışında bulunmaktadır.

b) İştigal sahası :

Müessesenin kuruluşuna ait 104 sayılı Kararnameye göre;

1. Halk ve Millî Savunma ihtiyaçları için her türlü işe madde ve malzemesi satın almak, satmak, bu hususta icabeden ithalât ve ihracatı yapmak ve memleketin muhtelif mahallerinde stoklar vücuda getirmek veya bu işleri mevcut ve yahut kuracağı teşekküller vasıtasıyla gördürmek,

2. İştigal mevzuuna giren maddelerin fiyatlarının tesbiti ve bu maddelerin tevzii işlerinin tanzimi hususunda Ticaret Bakanlığına teklif yapmak ve gerek bu maddelerin sevkı ve gerekse bu sevkiyatın icabettirdiği nakliyat işleriyle meşgul olmak,

3. İşe maddelerinin iddihar ve nakline mahsus her türlü depo, kab, zarf ve nakil vasıtalarını inşa, mubayaa, icar ve isticar etmek ve icabında bunları satmak,

4. Resmî daire ve müesseselerle halk ve Millî Savunma için lüzumlu her türlü emtianın memleket dışı ve içi nakliyatını kendi kuracağı teşkilâtıyla veya mevcut resmî veya hususi teşekküller vasıtasıyla yapmak, alım, satım, nakil ve muhafaza veya devrini deruhde ettiği emtia veya malzemenin denizde ve karada her türlü risklerini bağlı olduğu bakanlığın emriyle tahsis edeceği meblâğdan yine bakanlığın tesbit edeceği şekil ve şartlarla, kısmen veya tamamen temin etmek;

5. Bakanlığın muvafakat veya emriyle alâkalı ticari veya malî müesseseleri iştirak ettirerek muayyen maddelerin istihsal veya ithal, işletme, ihraç veya tevzii için hükmi şahsiyeti haiz müesseseler kurmak veya bu işleri mevcut müesseseler ve birliklere yaptırmak;

görevi Ticaret Ofisine verilmiş bulunmaktadır.

c) Malî bünye ve finansman durumu :

Millî Korunma Kanununun 43 ncu maddesinde zikrolunan sermayeden; bidayeten Ticaret Ofisi emrine 5 milyon liralık bir tahsis yapılmış ise de bu paranın gayrikâfi gelmesinin anlaşılması üzerine mezkûr tahsis 14 milyon liraya çıkarılmış ve bilâhara da bu miktar 17 milyon liraya iblâğ edilmiştir. 31. XII. 1946 tarihinde yürürlüğe girmiş olan 672 sayılı Koordinasyon Kararıyla de mevzuubahs 17 milyon liralık tahsis 16 milyon liraya indirilmiş bulunmaktadır.

Bundan başka, Ticaret Ofisi Statüsünün 15 nci maddesi hükmüne göre, yukarda bahis mevzuu edilen sermayeye ilâveten Ticaret Bakanlığının tasvibiyle ve göstereceği bankalardan akdedilmek üzere Ofise 5 milyon liraya kadar üstikraz yapabilmesi hususunda da yetki verilmiştir. Ayrıca, Ofis muhtelif bankalardan emtia mukabili avans almaya ve akreditif kredisi kullanmaya da salâhiyetli kılınmıştır.

d) İdari bünye :

104 sayılı Koordinasyon kararının 9 ncu maddesine göre; merkezi İstanbul'da bulunan Ticaret Ofisinin idare uzvu umum müdürlüktür.

Umum müdürlüğün, umum müdür ile lüzumu kadar muavininden tereküp edeceğini, umum müdürün Ticaret Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca (İcra Vekâlleri Heyetince) ve muavinlerle muhasebe müdürünün de Ticaret Bakanı tarafından tâyin edileceğini âmir bulunmaktadır.

Yine bu maddeye göre, Ofisin idare uzvunu teşkil eden umum müdürlük, idari ve kazai makamlar ve üçüncü şahıslarla olan dış münasebetlerde Ofisi temsil etmektedir.

Ofis işlerinin tedviri hususunda ve Ofise taallük eden bilûmum mevzularda Ticaret Bakanlığı doğrudan doğruya umum müdürlüğe gerekli emir ve talimatı vermektedir.

Ofisin İzmir'de bulunan depo şefliğinin 1949 yılında da faaliyetine devam ettiği anlaşılmıştır.

e) Kadro :

1947 yılı bidayetine kadar muhtelif Koordinasyon Heyeti kararlarıyla çeşitli derecelerden Ticaret Ofisine verilmiş olan kadroların 26. II. 1947 tarih ve 689 sayılı Koordinasyon Heyeti kararıyla kaldırılarak onların yerine 123 kişilik yeni bir kadronun verilmiş olduğu bundan evvelki yıllara ait raporlarımızda açıklanmış bulunmakta idi.

689 sayılı Koordinasyon Kararıyla Ticaret Ofisine verilmiş olan 123 kişilik nazari kadronun,

tetkik konumuzu teşkil eden 1949 yılında da, aynen muhafaza edilmiş olduğu görülmüştür.

Ofisin 1949 yılı fiili kadrosunda görülen hareketleri ve fiili kadro ile nazari kadronun mukayesesini gösterir bir tablo aşağıya dercedilmiş bulunmaktadır.

	1949 bidaye- tindeki me- mur mevcudu	1949 yılında		1949 sonu memur mevcudu	1949 nazari kadrosu	Fiili kadronun na- zari kadroya nispeti %
		Girenler	Çıkanlar			
Barem içi	33	10	3	40	50	80
Barem dışı	30	36	6	60	73	82
Yekûn	63	46	9	100	123	81
Yevmiyeliler	70	46	85	31		

Bu tablonun tetkikından anlaşıldığı üzere; fiili kadro nazari kadronun % 81 ni teşkil ettiği görülmekte ve 1949 yılında Ofişçe nazari kadro üzerinden % 19 nispetinde münhal bırakıldığı müşahede edilmektedir.

Bundan evvelki senelerde olduğu gibi, bu sene de, Ofis Umum Müdürlüğündeki muhtelif servisler ile depolarında yevmiye ile memur istihdam edilmiştir. 1949 yılı başlangıcında 70 memurdan ibaret bulunan yevmiyeliler sayısının yıl nihayetinde 85 e yükseldiği görülmektedir.

Bu memurlar için, 1949 yılı zarfında 218 813,18 lira yevmiye ödenmiş olduğu ve bu meblağdan 183 659,18 liralık kısmının idare masrafları ve 35 154,00 liralık kısmının da emtia masrafları meyanında ithal edildiği bittetkik anlaşılmıştır.

Bütçe :

Ticaret Ofisinin Ticaret Bakanlığınca tasdik edilen 1949 yılına ait masraf bütçesinin yekûnu, geçen seneye nazaran, 449 452 liralık bir tezyüt kaydederek 1 168 570 00 liraya yükselmiş bulunmaktadır. Bu paraların 860 170,- lirasını personel masrafları ve mütebakisini de diğer masraflar teşkil etmektedir.

Bütçeye mevzu 1 168 570,- liralık tahsisat miktarına, Ofisin 1949 yılında, fiilen 830 225,10 liralık kısmını sarfetmiş bulunduğu anlaşılmıştır.

Bu itibarla, muhtelif masraf bölümlerine nazaran, Ofişçe, bütçe üzerinden 344 630,20 liralık bir tasarrufun sağlanmış olduğu ve bazı masraf nevelerinde ise miktarı 6 285,30 liraya ulaşan bir depasmanın tahassul ettiği görülmüştür.

g) İşletme faaliyetleri :

Olağanüstü ahvalin devam ettiği müddetçe halk ve millî savunma ihtiyaçlarının temini maksadiyle kurulmuş olan Ticaret Ofisinin, İktisadi Devlet Teşekkülleri gibi muayyen bir iş programı yoktur.

Raporumuzun başında, müessesenin kuruluşuna dair olan bölümünde de açıklandığı veçhile, Ofis, Ticaret Bakanlığının emir ve direktifleri dairesinde gerek yurt içinden ve gerekse yurt dışından, lüzumlu görülen emtiayı satınalmaktadır.

Ofişçe satınalınan bu mallar, yine Bakanlığın direktifleri dairesinde, ihtiyaç sahiplerine tevzi edilmektedir.

Tetkik konumuzu teşkil eden 1949 yılında Ofisin faaliyet sahası, daha ziyade aşağıda yer alan konular üzerinde teksif edilmiş bulunmaktadır.

I - Dünya piyasalarında kotaya tâbi tutulan çuval, kanaviçe ve jüt mamulâtı gibi maddeler ile yurt içinde fazla ihtiyaç hissedilen muhtelif cins madeni eşya ve alât ve bir kısım mensucat ve ipliğin memlekete getirilmesi ve bunların satışları,

II - Yurt içinde muhtelif gayelerle satınalınan kabuklu ve iç fındık, fıstık ile (yağlı tohumla) bir kısmının satışları ve bir kısmının da tâsiri suretiyle yağ imali,

III - İstanbul ve Ankara gibi büyük şehirlerde hissedilen lüzuma ve Hükümetçe alınan karara

ve verilen direktiflere binaen yurdun muhtelif istihsal bölgelerinden, koyun ve sığır gibi kasaplık hayvanların mubayaası, sevkı, kestirilmesi, elde edilen etlerin tevzii ve müdahale satışlarının temini ile bunlardan bir kısmının da canlı olarak harice ihracı ve satınalınan bu hayvanların ihtiyacı için saman, kepek ve ot gibi yemliklerin mubayaaları.

Ticaret Ofisinin 1949 yılında emtia hesabı yekûnu 36 363 055,50 liradır.

Bu yekûna geçen seneden müdvever, 21 017 288,56 lira değerindeki muhtelif cins emtia stoku ile 1949 yılı zarfında zuhur eden 73 242,23 lira kıymetindeki emtia fazlalıkları da ilâve edildiğinde emtia hesabı giriş yekûnunun 57 453 586,29 liraya ulaştığı görülür.

Aynı yıl içinde 27 094 704,43 liralık emtianın satıldığı, 325 806,95 lira değerinde muhtelif cins emtia noksanlarının zuhur ettiği ve 15 304 038,90 lira kıymetinde emtianın transformasyon görmüş olması, ve et maliyetine ithali dolayısıyla emtia hesabına çıkış kaydedilen hayvan yemleri bedelleri gibi sair çıkışlar ile birlikte emtia hesabı çıkış yekûnunun 42 724 550,28 liraya baliğ olduğu ve 1950 yılına da 14 729 036,01 lira değerinde, çeşitli emtia stokunun devredildiği anlaşılmıştır.

Ofisin 1949 yılı zarfında yukarda sözü geçen, faaliyeti neticesinde hesaplarını 376 802,11 liralık bir zararla kapattığı görülmüştür.

h) Mubayaa ve satışlar :

Ofisin emtia hesabı hareketleri, bu emtianın ait olduğu neville itibariyle müfredatı, bir evvelki yıldan devren gelen stok mevcudu, yıl zarfında zuhur etmiş olan muhtelif cins emtia fazlalıklarıyle noksanları, aynı yıl içinde yapılan çeşitli satışlar ile vukubulan sair çıkışları gösterir bir tablo aşağıya dercedilmiştir.

Emtianın adı	1949 yılı mu-			
	1948	bayaatı ve	Emtia	Yekûn
	yılından devir	transformas-	fazlası	
		yondan gelen		
Yerli emtia	8.727.879,78	16.548.794,71	46.498,61	25.323.173,10
Yabancı emtia	11.877.004,66	19.802.556,08	26.738,19	31.706.298,93
Devlet yağları	22.596,58	356,88	4,08	22.757,54
Birlikte ismarlanan emtia	381.801,23	—	—	381.801,23
Müteferrik emtia	8.206,31	11.347,83	1,35	19.555,49
Yekûn	21.017.288,56	36.363.055,50	73.242,23	57.453.586,29

Emtianın adı	1949 yılı				
	satışları	Emtia	Sair çıkış ve	Yekûn	stoku
		noksanları	nakiller		
Yerli emtia	15.503.481,00	250.886,25	8.554.430,96	24.308.798,21	1.014.374,89
Yabancı emtia	11.568.361,40	74.920,69	6.737.354,92	18.380.637,01	13.325.661,92
Devlet yağları	18.658,37	—	4.099,17	22.757,54	—
Birlikte esmarlanan emtia	—	—	—	—	381.801,23
Müteferrik emtia	4.203,66	0,01	8.153,85	12.357,52	7.197,97
Yekûn	27.094.704,43	325.806,95	15.304.038,90	42.724.550,28	14.729.036,01

Bu tablonun tetkikında, nazarı dikkati celbetmekte olan 250 bin lirayı müteceviz yerli emtia noksanlıklarının, 220 bin liraya yakın kısmının, satışlarını teminen Fındık Kooperatifleri Birliğinden devren alınan ve satış neticeleri de aynı kooperatife ait olan fındıklarda tesbit edilen firelerden ileri geldiği anlaşılmıştır.

Yukardaki tabloda; Ticaret Ofisinin geçen seneden müdevver 8 727 879,78 lira kıymetinde muhtelif cins yerli emtia stoku bulunduğu ve 1949 yılında mubayaa olunan muhtelif cins hububat, palamut, pamuk, fındık, fıstık ile aşağıda ayrı bir başlık altında tafsilen açıklanan et tanzim satışlarıyla ilgili kasaplık canlı hayvan gibi alımların, kabuklu fındığın iç fındığa tahvili ve bir kısım fındıkların yağ haline ifrağı gibi muamelelerden mütevellit transformasyondan gelenlerin ve kasaplık hayvanların bakımı için sarfolunan ot, saman ve kepek gibi maddelerin et maliyetlerine intikaliyle bu hesabın yıl sonu yekûnunun 16 548 794,71 liraya yükseldiği ve aynı yıl zarfında, yerli emtîada zuhur eden 46 498,61 lira emtia fazlasıyla birlikte yerli emtia hesabının umumi giriş yekûnunun 25 323 173,10 liraya baliğ olduğu görülmektedir.

1949 yılı içinde Ofis, 15 503 481 lira kıymetinde muhtelif cins yerli emtia satmış ve 250 886,25 liralık emtia noksanları zuhur etmiştir.

8 554 430,96 liralık emtiada, yukarda girişleri bahsinde açıklandığı veçhile kabuklu fındıktan iç fındığa ve iç fındıktan yağa tahvili gibi transformasyona verilmek suretiyle ve kasaplık hayvan yemi olarak sarfolunan bazı maddelerin de et maliyetlerine intikali dolayısıyla emtia hesabından çıkarılmış ve bu şekilde yerli emtianın umumî çıkış yekûnu 24 308 798,21 liraya yükselmiş olmakla mûtaakıp yıla 1 014 374,39 liralık yerli emtia stoku devredilmiştir.

Ofis bu faaliyetinden maada, 1949 yılına Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının 29 . İ . 1949 tarih ve 441/6-1955 sayılı yazısıyla kuruluşuna mütedair K/104 sayılı kararnamenin 3 neü maddesine dayanılarak yaş meyva ve sebze işlerinin Ticaret Ofisinin iştigal sahasına alındığı ve bu işle Ofis nam ve hesabına İstanbul Yaş Meyva ve Sebze Satış Kooperatifleri Birliğinin görevlendirilerek 500 000,— liranın tahsis edildiği» Otise tebliğ edilmiştir.

Muhassas paranın mezkûr kooperatif tarafından, senesi zarfında tamamen çekilerek yaş meyva ve sebze mubayaatında bulunulduğu ve bu işleri tedvir eden komiteye Ofis mümessilinin de iştirak ettirildiği anlaşılmıştır.

K/810 sayılı kararla 1 . VII . 1950 gününden itibaren tasfiyeye tâbi tutulan Ticaret Ofisinin iştigal mevzuuna ithal edilen yaş meyva ve sebze işlerindeki nâzımlık rolünün de kanunen bu tarihten itibaren sona ereceği tabii ise de; tetkikatımızın yapıldığı (Temmuz 1951) tarihinde bu işe muhassas sermayenin henüz tasfiyesi cihetine gidilmediği görülmüştür.

Ticaret ve Ekonomi Bakanlığının tensip ve muvafakati ile Yaş Meyva ve Sebze kooperatiflerince halen nâzımlık rolüne devam edilmekte bulunduğuna göre, sözü geçen tahsisin tasfiye halinde bulunan Ticaret Ofisinin sermayesinden tenzil edilerek bir koordinasyon kararı ile Yaş Meyva ve Sebze Kooperatiflerine tahsisi cihetine gidilmesinin uygun olacağı mütalâa edilmektedir.

İstanbul ve Ankara gibi büyük şehirlerde hissedilen ihtiyaç dolayısıyla Hükümetçe alınan karara müsteniden Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının 24 . IX . 1948 tarih ve U/82 sayılı yazılılarıyla dâhilde et istihlâkını tanzim gayesiyle müdahale satışlarında bulunmak üzere, Ticaret Ofisi görevlendirilmiş bulunmaktadır.

Bu makstla Ofis nezdinde kasaplık sığır ve koyun müstahsıllarından mubayaatta bulunulmuk üzere iki kurul teşekkül etmiş bunlardan birinin İstanbul, Konya, Mersin, Adana ve sair Batı illerinde faaliyete geçtiği ve diğerinin de Erzurum, Kârs, Mardin, Urfa ve sair Doğu illerinde çalıştığı anlaşılmıştır.

Bu bölgelerden mubayaa olunan kasaplık sığır ve koyunlar, ihtiyaca göre İstanbul ve Ankara'ya sevk edilerek bunların bu şehirlere ait günlük et ihtiyacına göre kestirilmiş oldukları anlaşılmıştır.

Elde edilen bu etler, bir taraftan Ofisçe açtırılan satış mahallerinde perakende olarak halka arz edilmiştir.

Diğer taraftan da, Ofisin bazı kasaplarla anlaşarak etleri, kendi dükkânlarında olduğu gibi, belediyece tesbit edilen fiyatlar üzerinden, istihlâke arzını temin etmiş olduğu görülmüştür.

Bilâhara, perakendecilikle meşgul olmanın müşkülâtını bizzat müşahede etmiş olan Ofis, pay mahallinde, büyük miktarlar halinde, müşteriye arz edilmek üzere, toptancılara mal teslim edip et buhranını önlemeye gayret etmiştir.

1949 yılında, gerek İstanbul ve Ankara'da toptan ve perakende olarak Ofis tarafından piyasaya arz edilen etlerin ve gerekse yurt dışına ihraç etmek suretiyle satılmış olan canlı hayvanların miktarını, maliyet fiyatıyla satış bedellerini ve bu muamelelerden doğma kâr ve zararları ve bunların % nispetlerini gösterir bir tablo aşağıya dercedilmiş bulunmaktadır.

Satışların nev'i	Miktarı Kilo	Maliyeti Lira	Satış tutarı Lira	Kâr Kâr	Kâr % si	Zarar	Zarar %
Dahili satışlar	3.361.120	6.113.955,58	4.900.353,27	5.991,26		1.319.593,57	
Harici satışlar	1.514.020	1.766.455,35	1.933.857,27	170.394,62		2.992,70	
Yekûn	4.8975.140	7.880.410,93	6.734.210,54	176.385,88		1.322.586,27	

Bu tablonun tetkikinde; 1949 yılı zarfında, Ofisin İstanbul ve Ankara'da 6 113 955,58 liraya malettiği 3 361 120 kilo sikletindeki muhtelif, cins etleri 4 800 353,27 liraya sattığı ve bu satışlar neticesinde, adı geçen şehirlerde belediyelere konmuş olan et narhlarına nazaran maliyetlerinin kısmı mühimminin yüksek oluşu dolayısıyla, 1 319 593,57 lira zarar ve 5 991,26 lira da kâr ettiği görülmüştür.

Aynı yıl zarfında, Ticaret Bakanlığının direktifleri dairesinde Ofisin Yunanistan, Suriye ve İsviçre gibi yabancı memleketlere 1 766 455,35 liraya malettiği 1 514 020 kilo sikletindeki sığır ve mandaları 1 933 857,27 liraya sattığı ve bu satışlar neticesinde 170 394,62 lira kâr ve 2 992,70 lira zarar hâsıl olduğu anlaşılmıştır.

Harici satışlardan hâsıl olan bu zararın, İsviçre'ye satılan kasaplık sığırların zamanında sevkedilememesinden ileri geldiği müşahede edilmiştir.

Ofisin 1949 yılı yabancı emtia alış ve satışlarına ve bu hareket dolayısıyla zuhur eden emtia fazlalariyle noksanlarına ve bir evvelki yıldan devren gelenler ile mütaakıp yıla devrolunan emtia mevcutlarına ait, emtia nevilerine göre müfredatlı bir tablo aşağıya dercedilmiş bulunmaktadır.

Yabancı emtia adı	1948 den devir	1949 yılı mübayaatı	Emtia fazlası	Yekûn
Çuval, kanaviçe, jüt	3.674.126,79	10.453.146,54	1.466,94	14.128.740,27
Madenî eşya ve alât	3.252.600,66	7.229.991,06	24.676,04	10.507.267,76
Mensucat ve iplik	4.803.881,29	2.087.412,57	595,20	6.891.889,06
Nakil vast. yedek.	6.292,52	5,27	0,01	6.297,80
Sair nebati maddeler	140.103,40	32.000,64	—	172.104,04
Yekûn	11.877.044,66	19.802.556,08	26.738,19	31.706.298,93

Yabancı emtia adı	1949 satışları	Emtia noksanı	Sair çıkış ve nakiller	Yekûn	1949 yılı stoku
Çuval, kanaviçe, jüt	5.551.600,77	44.959,93	4.505.681,30	10.102.142,00	4.026.598,27
Madenî eşya ve alât	5.575.764,16	29.165,36	152.658,19	5.757.587,71	4.749.680,05
Mensucat ve iplik	362.165,31	587,90	2.047.799,44	2.410.552,65	4.481.336,41
Nakil vast. yedek.	2.439,62	17,02	0,32	2.456,96	3.840,84
Sair nebati maddeler	76.391,54	290,48	31.215,67	107.897,69	64.206,35
Yekûn	11.568.361,40	74.920,69	6.737.354,92	18.380.637,01	13.325.661,92

Bu tablonun tetkikinde; Ofisin geçen seneden müdevver 11 877 004,66 lira kıymetinde çeşitli yabancı emtia stoku ile birlikte 1949 yılında hariceten ithal olunan muhtelif cins çuval, kanaviçe ve jüt mamulâtı, kalay ve levha tenekce, pamuk ipliği gibi mensucat ve iplik ve diğer bir kısım yabancı emtia ile ithal olunan kanaviçelerden çuval imali için verilenlerin, getirtilen pamuk ipliklerinin imalâtta kullanılmış olmasından mütevellit transformasyon suretiyle girenlerin, yıl sonu yekûnu 19 802 556,08 liradan ibaret olduğu görülür.

Yabancı emtiada aynı yıl zarfında 26 738,19 liralık emtia fazlaları zuhur etmiş ve bu hesabın 1949 yılı umumi giriş yekûnununun 31 706 298,93 liraya baliğ olduğu görülmüştür.

1949 yılında yabancı emtianın 11 568 361,40 liralık kısmı satılmış, 74 920,69 liralık emtia noksanları zuhur etmiş yukarda girişler bahsinde açıklanmış olduğu veçhile, transformasyona verilen kanaviçe ve pamuk ipliği gibi maddelerin çıkışlarını teşkil eden 6 737 354,92 lira ile birlikte umumi çıkış yekûnununun 18 380 637,01 liraya ulaştığı ve mütaakıp yıla da 13 325 661,92 lira kıymetinde muhtelif cins yabancı emtia stokunun devredildiği müşahede edilmiştir.

1949 yılı zarfında, Ofisin satmış olduğu 27 973 509,34 lira değerindeki çeşitli emtianın maliyet ve satış tutarları üzerinden, emtia neveleri itibariyle, müfredatını ve bu satışlar neticesinde hâsıl olan kârlar ile zararları ve bunların % nispetlerini gösterir bir tablo aşağıya dercedilmiştir.

Emtiannın adı	Maliyet tutarı	Satış tutarı	Satış kârları	Kâr nispeti %	Satış zararları	Zarar nispeti %
Yerli emtia	1.881.343,30	2.062.956,97	181.613,67	9,65		
» »	13.622.137,70	12.298.001,73			1.324.135,97	9,72
Yabancı »	439.432,05	380.238,21			59.223,84	13,47
» »	11.128.929,35	13.202.406,36	2.073.477,01	18,63		
Devlet yağları	18.658,37	8.907,60			9.750,77	52,20
Müteferrik emtia	3.474,69	1.131,01			2.343,68	67,44
» »	728,97	19.897,46	19.168,49	2.629,50		
Yekûn	27.094.704,43	27.973.509,34	2.274.259,17		1.395.454,26	

Bu tablonun incelenmesinde, bir kısım yerli emtiada görülen 181 613,67 liralık kâr başlıca harice satılan canlı hayvan ihracından elde edilmiştir.

Yerli emtianın diğer kısmında görülen 1 324 135,97 liralık zararın, tamamına yakın kısmının da evvelce tafsilat arz edilmiş olduğu gibi et tanzim satışlarından hâsıl olduğu anlaşılmıştır. Bu zararın sureti terekübü hakkında gereken izahat, raporumuzun bu konu ile ilgili alımlar bahsinde verilmiştir.

Yabancı emtiada müşahede olunan 2 073 477,01 liralık kâr ile 59 223,84 liralık zarar hakkında yabancı emtia satışları bahsinde gereken izahat verilecektir.

Piyasa râyicinin düşmüş olması dolayısıyla Devlet yağlarından 9 750,77 lira ve bir kısım müteferrik emtiadan da 2 343,68 lira zarar hâsıl olduğu ve bâzı müteferrik emtia satışlarından da 19 168,49 lira kâr elde edildiği anlaşılmıştır.

1949 yılı zarfında, yapılmış olan yabancı emtia satışlarının maliyet ve satış tutarları üzerinden ait oldukları neveleri itibariyle müfredatını ve bu satışlar neticesinde elde edilen kârlar ile bunların % nispetlerini ve aynı faaliyet neticesinde hâsıl olan zararları ve bunların % nispetlerini gösterir bir tablo, bir fikir vermek üzere, aşağıya dercedilmiş bulunmaktadır.

Yabancı emtia	Maliyet tutarı	Satış tutarı	Satış kârları	Kâr nispeti %	Satış zararları	Zarar nispeti %
Çuval kanaviçe jüt	427.611,19	371.683,33	---	---	55.927,86	13,07
» » »	5.123.989,58	5.546.811,82	422.822,24	8,25	---	---
Madenî eşya ve alât	1.328,46	1.233,26	---	---	95,20	7,16
» » »	5.574.435,70	7.206.925,82	1.632.490,12	29,28	---	---
Mensucat ve iplik	8.053,92	6.071,62	---	---	1.982,30	24,61
» » »	354.111,39	356.310,89	2.199,50	0,62	---	---
Nakil vasıtaları yedekleri	2.438,48	1.220,00	---	---	1.218,48	49,96
» » »	1,14	11.450,00	11.448,86	100,00	---	---
Sair nebati maddeler	76.391,54	80.907,83	4.516,29	5,91	---	---
Yekûn	11.568.361,40	13.582.614,57	2.073.477,01		59.223,84	

Bir kısım, çuval, kanaviçe ve jüt mamulâtı satışlarından hâsıl olduğu görülen 55 bin lirayı müteceviz zararın evvelce satın alınmış olup bilâhara dünya piyasalarında bu nevi emtia fiyatlarının düşmüş olması dolayısıyla maliyetlerinden ucuza elden çıkarılmış olmalarından, keza Devlet yağlarıyla müteferrik emtiada görülen zararların da bunların piyasa vaziyeti dolayısıyla maliyetlerinden düne fiyatla satılmış bulunmalarından husule geldiği anlaşılmıştır.

k) Stoklar :

Ticaret Ofisinin 1949 yılı sonunda muhtelif depolarında mevcut 14 729 036,01 lira kıymetindeki çeşitli emtia stoklarının, ait oldukları neviler itibarıyla, müfredatı aşağıdaki gibidir.

Stokun nevi	Lira
Yerli emtia	1 014 374,89
Çuval, kanaviçe ve jüt mamulâtı	4 026 598,27
Madenî eşya ve alât	4 749 680,05
Mensucat ve iplik	4 481 336,41
Nakil vasıtaları ve yedekleri	3 840,84
Sair nebati maddeler	64 206,35
Birlikte ısmarlanan emtia	381 801,23
Müteferrik emtia	7 197,97
Yekûn	14 729 036,01

Bu yıl stoklar yekûnunda, geçen seneye nazaran 6 288 252,55 liralık bir azalış göze çarpmaktadır. Bunun başlıca sebebi, elden çıkarılmış bulunan iç fındıklardan mütevellit yerli emtiada görülen 7 milyonu müteceviz azalış ile yabancı emtiada görülen bir küsur milyon liralık artıştan husule geldiği müşahede edilmiştir.

Son yıllar zarfında Ticaret Ofisince, sene sonlarında muhtelif depolarında mevcut stokların tesbitinde, bunlardan bir kısmının fiilî sayımlarının yapıldığı ve diğer kısmının da depo kayıtlarında mevcut miktarlar üzerinden zabıtlara geçirildiği tetkikatımız neticesinde anlaşılmıştır.

Halbuki yıl sonu bilâncolarının sıhhati bakımından depolarda mevcut bilûmum emtianın hakiki sayımlarının yapılması suretiyle miktarlarının tesbiti eihetine gidilmesi icabetmektedir.

1949 yılında da Ofisçe bu lâzimenin yerine getirilememiş olduğunu tebarüz ettirmekte fayda mü-lâhaza edilmekte ise de, Ofis'in 1950 yılı Haziran nihayetinden itibaren tasfiyeye tâbi tutulmuş olması hasebiyle bilûmum emtianın tesbiti eihetine gidilmiş ve zuhur eden farkların da izale edilmiş olduğu anlaşılmıştır.

1. Bilânço :

1949 yılı sonu itibariyle Ticaret Ofisinin hazırlanmış olduğu bilânçonun bir örneğini, Ofisin durumu hakkında bir fikir vermek üzere, aşağıya dercediyoruz.

Aktif	Lira	Pasif	Lira
Sermaye taahhüt hesabı	16.000.000,—	Sermaye	16.000.000,—
Demirbaş eşya ve tesisat	72.077,04	İhtiyat akçesi	319.471,02
Kasa	6.778,76	Karşılıklar	5.581.984,11
Alacak senetleri	15.008.885,96	Alacaklı hesaplar	23.387.401,80
Emtia	14.729.036,01	Borç senetleri	290.000,00
Borçlu hesaplar	11.458.509,33	Geçmiş yıllar kârları	12.073.232,28
1949 senesi kâr ve zarar hesap bakiyesi	376.802,11		
	57.652.089,21		57.652.089,21
Nâzım hesaplar	5.715.895,92	Nâzım hesaplar	5.715.895,92
	63.367.985,13		63.367.985,13

Ofisin, 1949 yılı Bilânçosunun yekûnu, nâzım hesaplar hariç, geçen seneye nazaran 5 759 122,52 liralık bir tenezzül kaydederek 57 652 089,21 liraya inmiş bulunmaktadır.

Ticaret Ofisince, 1949 yılı nihayetine kadar, geçmiş seneler kârlarından 319 471,02 lira ihtiyat akçesiyle 5 581 984,11 lira da muhtemel zararlar karşılığının ayrılmış olduğu müşahede edilmiştir.

Bundan evvelki yıllara ait raporlarımızda da bu konu münasebetiyle belirtmiş olduğumuz veçhile, Millî Korunma Kanunu hükümleri dairesinde tesis edilecek olan müesseselerin faaliyetleri neticesinde elde ettikleri kârlardan ihtiyat akçesi, karşılık ve saire gibi namlar altında her hangi bir paranın tefrik edileceğine dair bir sarahat mevcut olmadığına, gerek Millî Korunma işlerinin tedvirine birinci derecede salâhiyetli makam Koordinasyon Heyetince ve gerekse Millî Korunma Kanunu ahkâmı dairesinde yapılmış olan bilûmum işlerin ibra mercii bulunan Büyük Millet Meclisince de bu hususta bir karar ittihaz edilmediğine göre bu şekli muamele yerinde görülememiştir.

Bu itibarla, sözü geçen paraların ait oldukları hesaplara iadesi lüzumuna bir defa daha işaret etmek isteriz.

Ofisin 1949 yılı muamelât ve muhasebe kayıtları üzerinde, heyetimizce yapılan tetkik ve mura-kabe sonunda; Ofişçe, bu yıl zarfında tutulmuş olan muhasebe kayıtlarının usulü dairesinde yürütüldüğü ve müessese tarafından yıl sonu itibariyle tanızım edilmiş bulunan 1949 yılı Bilânçosunun, kâr ve zarar hesaplarının ve bunlara ait eklerin muhasebe kayıtlarına uygun olduğu müşahede edilmiştir.

Ofis Muhasebe kayıtlarıyla ilgili evrakı müsbitte üzerinde sondaj suretiyle yapılan incelemeler neticesinde de; Harcırah Kararnamesi ahkâmına aykırı olarak Ofis memurlarına bâzı tediyatta bulunduğru görülmüştür.

Tetkikat yapan heyetimiz mensuplarıne Ofis idarecilerine bildirilmiş bulunan bu gibi usulsüz tediyelerin tashihi cihetine gidilmesine işaret etmek isteriz.

Ticaret Ofisinin, 1949 yılı zarfında, Ziraat ve İş bankaları nezdinde borçlu cari hesapları bulunduğuna göre, aynı bankalar nezdinde birer alacaklı cari hesap açtırarak bir miktar para yatırmış olması müesseseye faiz bakımından külfet tahmil ettiğinden bu tarzı hareket Ofisin menfaati bakımından yerinde görülememiştir.

1948 yılı raporumuzda da açıklanmış olduğu veçhile, Ticaret Ofisinin muhtelif yıllar zarfında yabancı memleketlere ihraç etmiş olduğu bâzı yerli emtia üzerinden Millî Korunma Kanununun 27 nci maddesi gereğince tefrik ettiği ayçiçeği yağından 5 344,62 ilra, gravyer peynirinden 32 770,28 lira ve pamuklarından da 433 278,58 liralık ihraat fonlarını Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası nezdindeki umumi fon hesabına yatırmaması icabettiği halde, tetkikatımızın yapıldığı (Ağustos 1951)

tarihine kadar sadece bir kısmının yatırıldığı ve geri kalanını da el'an Ofisin alıkoymakta olduğu anlaşılmıştır.

Bunların da bir an evvel Ziraat Bankasına yatırılması zaruretine işaret etmek isteriz.

B) Petrol Ofis

a) Toplu bakış :

1. Halk ve Millî Savunma ihtiyaçları için lâzım olan her türlü petrol ve müstaklarını mubayaa ve hariçten ithal etmek, satmak, memleketin muhtelif mahallerinde petrol ve müstakları stokları vücuda getirmek;

2. Memleket dâhilinde bütün petrol ve müstakları fiyatlarının tesbit ve tevziatını tanizm etmek memleket dâhilinde vücuda getirilecek bilûmum petrol ve müstakları stoklarının cins miktar ve mahallinin tâyini hususunda Ticaret Bakanlığına teklif yapmak ve lüzumunda petrol ve müstaklarının sevkıyat işleriyle meşgul olmak;

3. Petrol ve müstaklarının iddihar ve nakline mahsus tank, her türlü kab ve nakil vasıtalarını inşa, mubayaa, icar ve isticar etmek ve bunları icabında satmak;

4. Lüzumunda ve imkân nispetinde tasfiyehaneler tesis, iştirâ ve isticar etmek ve bunları işletmek ve bu maksatla hampetrol satılmak;

5. Muhtelif ihtiyaçlara göre petrol ve müstaklarının trekibini değiştirmek ve bunlara icabeden diğer madenleri karıştırmak ve bu maksatla lüzumlu tesisat ve teşkilâtı vücuda getirmek gayesiyle Koordinasyon Heyetinin 18. II. 1941 tarih ve 103 sayılı Kararıyla Petrol Ofisi kurulmuştur.

b) Malî kaynaklar :

Millî Korunma Kanununun 43 ncu maddesinde, bahis mevzuu edilen, Millî Korunma sermayesinden bidayeten Ofise 5 milyon liralık bir sermaye tahsis edilmiş ise de, bilâhara yürürlüğe giren 395 sayılı Koordinasyon Kararıyla bu sermaye 2,5 milyon liraya indirilmiş bulunmaktadır.

Bu sermayeden başka, Ofisin kuruluşuna dair olan 103 sayılı Kararın 15 nci maddesi gereğince, Ofis, Ticaret Bakanlığının tasvibiyle ve Bakanlıkça gösterilecek bankalardan yapılmak kaydıyla 5 milyon liraya kadar istikraz akdine salâhiyetlidir.

Ofis muamelâtına mütaallik bilûmum banka ve kredi işleri, Ticaret Bakanlığının direktifleri dairesinde yapılmaktadır.

Bankalar tarafından Ofise açılan ticari krediler, yukarda bahis konusu olan istikraz haddinin dışında addedilmektedir. 20. VIII. 1948 tarihinde yürürlüğe igren K/756 sayılı Koordinasyon Kararıyla de Ofisin Millî Savunma ihtiyaçlarını zamanında karşılaması için 51 bin tonluk akar yakıt ve madenî yağ mubayaa ve ithalî zamanında Ofise sermayesine ilâvten, Millî Korunma umumi sermayesinden, 9 milyon liraya kadar bir kredi tahsis edilmiştir.

Maliye, Tarım, Ekonomi ve Ticaret bakanlıklarınca müstereken yapılacak tetkik sonunda, Millî Korunma sermayesinden tahsis edilip kullanılmıyan paraların istirdadı suretiyle temin olunacak bu krediden 5 milyon liralık kısmının tedarik edilerek Ofis emrine verildiği ve geri kalanının da bu güne kadar temin olunamadığı anlaşılmıştır.

c) İdari bünye :

Merkezi Ankara'da bulunan ve bir umum müdürlük halinde idare edilmekte olan Petrol Ofisinin, 1949 yılında, İstanbul, İzmir, İzmit ve İskenderun'da birer şubesi Adana, Ankara, Balıkesir, Ceyhan ve Eskişehir'de depoları ve yurdun muhtelif yerlerinde de 135 kadar acentesi bulunmaktadır.

Ofisi, idari ve kazai makamlar nezdinde umum müdürlük temsil etmektedir. Müesseseye mütaallik işlerin tedviri hususunda ve Ofise ait bilûmum mevzularda Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı doğrudan doğruya müesseseye gereken emir ve talimatı vermektedir.

Tetkikatımızın yapıldığı 1951 yılında merkezde bir umum müdürlük idare komitesinin kurulduğu ve bu tarihten itibaren idari, malî ve teknik hususata mütaallik bilûmum işler bu komite tarafından tasvip edildikten sonra tatbik mevkiine geçirildiği anlaşılmıştır.

d) Teşkilât ve kadro :

Yurdun muhtelif bölgelerinde Ofis tarafından tesis edilmiş olan ana ve tâli depoların buldukları mahalleri ve 1949 yılı sonunda mevcut tankların adedini ve istiap hacımlarını gösterir bir tablo aşağıya dercedilmiştir.

Depoların bulunduğu mahal	Tankların	
	adedi	hacmı m ³
Ana depolar :		
1. İzmit	19	71 939
2. İzmir	14	32 429
3. İskenderun	10	30 250
4. Çubuklu	28	11 398
Yekûn	71	146 016
Tâli depolar :		
1. Haydarpaşa	2	7 000
2. Balıkesir	5	2 364
3. Ceyhan	4	834
4. Ankara	3	816
5. Adana	4	780
6. Afyon	4	660
7. Merzifon	3	495
8. Eskişehir	3	450
9. Kuruçeşme	4	207
Yekûn	32	13 606
Umumi yekûn	103	159 622

1948 yılı nihayetinde Ofis depolarındaki tankların hacmı 86 527 m³ iken 1949 yılı sonunda 159 622 m³ na yükseldiği görülmektedir.

Bu yükseliş, yeniden inşa edilip bu yıl işletmeye açılan İzmit ana deposu ile Afyon ve Merzifon tâli depolarından ileri gelmektedir.

Yeniden kurulan bu depolar hakkında gereken izahat raporumuzun ilgili bahsinde verilecektir.

Petrol Ofisi 1951 senesine kadar yıllık faaliyeti hakkında bir iş programı tanzim etmemekte ve sadece Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının tasdikına sunduğu bir masraf bütçesi hazırlamakta idi.

Fevkalâde ahval hariç, Ofisin kuruluş gayesiyle ilgili halk ve Millî Savunma ihtiyaçları için, malî imkânlar göz önünde bulundurularak, Ofisin yıl zarfında kuracağı tesislerin nevi ve mahallerini ve satın alacağı malzeme ile yurda ithal edeceği akar yakıt ve madenî yağların cins ve miktarlarını, geçmiş seneler zarfındaki satışlar da nazarı itibara alınarak bir iş programı tanzim etmesinin her bakımdan faydalı ve zarurî olduğu heyetimizce ifade edilerek bu lâzimenin yerine getirilmesi mütaaddit defalar temenni edilmişti.

Bu temenniye uyan Ofis, 1951 yılı ortalarına doğru ihzarî mahiyette olmak üzere bir iş programı hazırlamıştır

Mütaakip yıllarda iş programlarının bütün faaliyet unsurlarını ihtiva edecek şekilde ihzar edilerek tatbikına itina edilmesi temenniye şayandır.

Ofisin 1949 yılı Masraf Bütçesi 2 182 940 liradır. Buna mukabil bu yılın fiilî sarfiyat miktarı 2 721 883,62 liraya yükselmiş bulunmaktadır.

Arada görülen 5 yüz kûsur bin liralık depasmanın mühim bir kısmı, askerî hava meydanlarındaki bazı akar yakıt depolarının bu yıl zarfında Ofis emrine verilmiş olmasıyla ihtiyar olunan masraf-

lardan ve bütçede nazari itibara alınmamış bulunan sigorta ücretlerinden ileri geldiği anlaşılmıştır.

Bir evvelki senenin fiilî sarfiyatına nazaran; Ofis masraflarında görülen 6 yüz bin liralık artışın da 1949 yılı zarfında Ofis faaliyetinde kaydolunan inkişaftan ileri geldiği müşahede edilmiştir.

677 ve 706 sayılı Koordinasyon kararlarıyla Petrol Ofisine verilmiş olan 404 aded memur kadrosu 1949 yılında da aynen muhafaza edilmiştir.

Bu kadronun ait olduğu bölümler itibariyle müfredatını ve 1949 yılı zarfında fiilî memuriyet kadrolarında görülen hareketleri ve fiilî kadro ile nazari kadronun mukayesesini gösterir bir tablo aşağıya çıkarılmıştır.

	1949 yılı nazari kadrosu	1949 bi-dayatin-deki fiilî kadro	1949 yılında		1949 sonu fiilî kadro	Nazari kadro ile fiilî kadro arasındaki fark
			Girenler	Çıkanlar		
Büru memurları :						
Barem içi	107	57	44	13	88	19
Barem dışı	51	51	9	9	51	—
İşletme ve depolar memurları :						
Barem içi	30	23	7	1	29	1
Barem dışı	216	203	17	10	210	6
Yekûn	404	334	77	33	378	26

Bu tabloya nazaran, Petrol Ofisinde, 1949 yılında, 404 aded memuriyet kadrosu bulunmakta ve bu kadroda yıl bidayetinde 334 aded memur istihdam edildiği görülmektedir.

Yıl içinde Ofise yeniden 77 memurun intisap ettiği ve 33 memurun görevinden ayrıldığı ve bu suretle yıl sonunda memur adedinin 378 e balığ olduğu ve 26 memur kadrosunun da münhal bulunduğu anlaşılmıştır.

Bir taraftan kadroda münhaller bulunduğu halde diğer taraftan Ofis idarecileri tarafından merkezde yevmiye ile memur istihdam edilmesi keyfiyeti Ofis kadrosunun tevsii mahiyetinde telâkki edilmektedir.

Son yıllar zarfında Ofisin görmekte olduğu çeşitli işler, âni bir inkişaf kaydetmiş bulunmaktadır.

Bu işlere muvazi olarak gerek Ofis Muhasebesinde ve gerekse Ofisin diğer servislerinde bir hayli artmış bulunan muamelâtın selâmetle yürütülmesi bakımından gereken tedbirlerin alınmadığı anlaşılmıştır.

Bu maksatla :

a) Muhasebenin rasyonel bir şekilde gelişebilmesi için reorganizasyona tâbi tutulmasıyla beraber kadrosunun keyfiyet ve kemiyet bakımlarında yeni elemanlarla teçhiz edilmesinin;

b) Ofisin çeşitli servislerinde görülmekte olan işlerin süratle yürütülmesi ve aynı zamanda daha verimli olması maksadıyla bu servisler arasındaki insicamın temini ve bunlar meyanında gereken iş bölümlerinin yapılması ve her şubenin durumuna göre salâhiyetle teçhiz edilmesini ve işlerin mümkün merteye basitleştirilmesi ile beraber ana mevzulara taallûk eden muamelâta ait talimatnamelerin hazırlanması;

c) Ofis kadrosunun iş hacmine ve mahiyetine göre, keyfiyet ve kemiyet bakımından revizyona tâbi tutulmasının gerektiğini belirtmek isteriz.

Bu temennilerimizden bir kısmının, 1951 yılı ortalarına doğru Ofişçe tahakkuku cihetine gidildiği görülmüştür. Bununla beraber Ofis idarecilerince bu konular üzerinde daha hassasiyetle durulması temenniye şayandır.

Millî Korunma Kanunu hükümlerine tâbi bulunan Petrol Ofisinin vücuda getireceği tesislerin nevi

ve mahalleri ile Ofis idarecilerince takip olunacak istikametîn, sözü geçen kanunun muvakkatlik vasfını haiz olması dolayısıyla, tâyin edilememesi ve Ofise forme eleman tedarikinde de müşkülâta mâruz kalınması, müesseseye verilecek veçhenin bir an evvel tâyin edilmesini gerektirmektedir.

d) İşletme faaliyetleri :

1. Mubayaalar :

Geçmiş yıllarda olduğu gibi, 1949 yılında da, Ofis petrol ve müstaklarını dış memleketlerden ithal etmek ve yurt içinde çalışmakta olan yabancı şirketlerden, devren satınalmak suretiyle, halkın ve Millî Savunmanın ihtiyacı olan akar yakıt ile madenî yağları temin etmiş bulunmaktadır.

1949 yılında, Petrol Ofisi hariçten 21 409 236,10 lira kıymetinde 163 135 117 kilo sıkketinde muhtelif cins akar yakıt ile madenî yağlar ithal etmiş ve yurt içinde çalışmakta olan ecnebi şirketlerden 9 299 983,50 lira değerinde 78 151 059 kilo akar yakıtı transfer suretiyle devren almış ve yine bu şirketlere, aynı yıl içinde, aynı esaslar dairesinde 4 557 232,38 liralık 47 534 835 kilo akar yakıtı devren teslim etmiş bulunmaktadır.

Diğer taraftan müessese, mevcut teşkilât marifetiyle, yurdun muhtelif bölgelerinde 19 629 040,04 lira değerinde 161 734 781 kilo muhtelif cins akar yakıt ile madenî yağlar satmış ve yıl içinde depolarında ve yaptığı sevkiyatta 116 980,98 lira değerinde 258 153 kilo akar yakıt firesi zuhur etmiş ve mütâakıp yıla 18 051 176 lira değerinde 90 319 617 kilo muhtelif cins akar yakıt ile madenî yağ devredilmiştir.

1949 yılı zarfında Ofis depolarındaki akar yakıt ile madenî yağların görmüş olduğu harekâtı müfredatlı şekilde gösterir bir tablo aşağıya dercedilmiş bulunmaktadır.

Akar yakıtın einsi	1948 den devir		1949 mubayaaları		1949 Şirket. transfer		Y e k û n	
	Kilo	Bedel	Kilo	Bedel	Kilo	Bedel	Kilo	Bedel
Benzin	6 174 459,05	2 106 516,52	47 798 680	5 627 243,69	41 152 026	4 733 542,71	95 125 165	12 467 307,92
Gazyağı	13 436 717,—	2 089 446,23	31 282 916	2 992 199,42	11 969 852	1 182 955,08	56 689 485	6 264 600,73
Motorin	15 933 105,05	2 243 016,94	34 790 916	2 677 281,78	11 682 621	1 131 197,87	62 406 642	6 051 496,59
Ökt. benzin	3 636 404,—	1 426 430,62	11 642 185	2 353 705,27	13 346 560	2 252 287,84	28 625 149	6 032 423,73
Mazot	14 768 634,—	1 149 295,85	23 602 079	1 307 930,82	—	—	38 370 713	2 457 226,67
Dizeloil	—	—	705 439	75 573,54	—	—	705 439	75 573,54
Madenî yağ	4 612 291,—	2 630 503,64	12 943 066	6 218 658,84	—	—	17 555 357	8 849 162,48
Etil alkol	—	—	5 850	—	—	—	5 850	—
Benzol	—	—	363 986	156 637,74	—	—	363 986	156 637,74
Yekûn	58 561 610	11 645 209,80	163 135 117	21 409 236,10	78 151 059	9 299 983,50	299 847 786	42 354 429,40

Akar yakıtın einsi	1949 satışları		1949 Şirket. transfer		1949 fireleri		1950 devir	
	Kilo	Bedel	Kilo	Bedel	Kilo	Bedel	Kilo	Bedel
Benzin	47 119 961	5 269 123,26	19 151 276	2 103 072,32	26 011	11 193,57	28 827 917	5 083 918,77
Gazyağı	19 719 485	2 187 036,76	21 652 960	1 835 799,60	18 207	3 042,03	15 298 833	2 238 722,34
Motorin	34 642 687	3 384 649,60	6 730 599	618 360,46	12 150	1 852,88	21 021 206	2 046 633,65
Ökt benzin	19 264 528	4 088 605,12	—	—	201 785	100 892,50	9 158 836	1 842 926,11
Mazot	32 854 510	2 146 533,17	—	—	—	—	5 515 803	310 693,50
Dizeloil	—	—	—	—	—	—	705 439	75 573,54
Madenî yağ	8 127 761	2 553 092,13	—	—	—	—	9 427 597	6 296 070,35
Etil alkol	5 850	—	—	—	—	—	—	—
Benzol	—	—	—	—	—	—	363 986	156 637,74
Yekûn	161 734 781	19 629 040,04	47 534 835	4 557 232,38	258 153	116 980,98	90 319 617	18 051 176,—

2. Satışlar :

Geçmiş yıllarda olduğu gibi 1949 yılında da, yurdun muhtelif bölgelerindeki akar yakıt ile madenî yağların satışları Türkiye'de faaliyette bulunan muhtelif şirketlerle Petrol Ofisi tarafından yapılmıştır.

Bundan evvelki yıllarda olduğu gibi bu sene de akar yakıt satışları Ticaret ve Ekonomi Bakanlığı tarafından tesbit olunan fiyatlar üzerinden yapılmış ve madenî yağlar da piyasa fiyatları üzerinden istihlâke arz edilmiş bulunmaktadır.

1947 yılında, oktanlı benzin hariç, geriye kalan bilmum akar yakıtta ait şirketler arasındaki mali tesviyenin kaldırıldığı 1948 yılı raporumuzda açıklanmış bulunmakta idi.

Tetkik konumuzu teşkil eden 1949 yılında da akar yakıt satışları serbest olarak cereyan etmiştir.

Ofisin 1949 yılı satışlarının neveleri itibariyle miktarını ve bu satışların beher tonu üzerinden alınan kâr hadlerini ve elde edilen satış kârlarıyla kab ve köhne eşya satışından hâsıl olan müspet fiyat farklarını ve bu kârların mecmuunu gösterir bir tablo aşağıya çıkarılmıştır.

Satılan akar yakıt ve madeni yağların cinsi	Satış miktarı Ton	Satılan be-	
		her tonun kârı Lira	Satış kârı tutarı Lira
Benzin I nci devre	10 702 304	17,50	187 290,32
» II » »	25 454 005	20,—	509 080,10
» Muhtelif	10 963 652	—	—
» Şirketlere transfer	19 151 276	—	—
Yekûn	66 271 237		696 370,42
Gaz I nci devre	6 280 537	10,—	62 805,37
» II » »	12 757 751	15,—	191 366,27
» Muhtelif	681 197	—	—
» Şirketlere transfer	21 652 960	—	—
Yekûn	41 372 445		254 171,64
Motorin I nci devre	6 076 874	10,—	60 768,74
» II » »	18 164 905	15,—	272 473,58
Transit	282 229	7,50	2 116,71
»	183 660	8,50	1 551,22
»	152 873	10,—	1 528,73
»	91 836	15,—	1 377,54
Muafiyetli	9 690 310	—	—
Şirketlere transfer	6 730 599	—	—
Yekûn	41 373 286		339 816,52
Tayyare benzini	19 264 528	16,07	309 593,72
Mazot ve dizeloil	22 530 001	3,19	71 763,63
» muafiyetli	10 324 509	—	—
Madenî yağ	8 063 521	38,76	312 564,40
Gliserin - Vazelin	64 239	—	77 297,12
Etil alkol	5 850	—	19 867,45
Yekûn	460 252 648		2 081 444,90
Kab	—	—	22 753,20
Kiralar köhne eşya satışları	—	—	82 063,71
Yekûn	209 269 616		2 186 261,81

Bu toblonun tetkikından da anlaşıldığı veçhile, Petrol Ofisi 1949 yılı zarfındaki faaliyeti neticesinde; akar yakıt satışlarından 2 081 444,90 lira kâr temin etmiş ve köhne eşya satışı ile kablardan 104 816,91 lira müspet fiyat farkı elde etmiş ve bu suretle satış kârları yekûnu 2 186 261,81 liraya baliğ olmuş bulunmaktadır.

3. Çeşitli işletmeler :

a) Teneke fabrikaları :

Petrol Ofisinin İstanbul, İzmir ve İskenderun şubelerinde petrol ticaretinin mütemmin bir cüzünü teşkil eden birer teneke fabrikasının mevcut olduğu, geçen seneki raporumuzda, açıklanmış bulunmakta idi. Bunlara ilâveten 1949 yılında işletmeye açılan İzmit şubesinde de bir teneke fabrikası vücuda getirilmiştir.

1948 yılında olduğu gibi, 1949 yılında da, bu fabrikalar için Ofisçe lüzumlu işletme hesapları tutulmamış olması hasebiyle bunların faaliyetlerine ait maliyet hesapları hakkında sarih bir malûmat istihraama imkân hâsıl olmamıştır. Ancak 1950 yılından itibaren katî rakamlara istinat etmek suretiyle birer işletme maliyet hesaplarının tesisine çalışılmakta olduğu öğrenilmiştir.

b) Kara nakil vasıtaları :

Ofisin iştiğal sahası itibariyle deruhde ettiği işlerin tamamlayıcı birer unsurunu teşkil eden kara nakil vasıtalarını başlıca iki gurupta mütalâa etmek mümkündür.

Bunlardan kamyonlar, şehir dâhil ve haricine akar yakıt ve madenî yağların tevzi işlerinde kullanılmakta ve sarnıçlı vagonlar da şehirler arası yapılan akar yakıt nakliyatını temin etmektedir.

Ofis teşkilâtına, 1949 yılında, 997 335,49 lira değerinde yeniden muhtelif cins kamyonlar satın alınmış ve bu suretle Ofisin elinde bulunan kamyonların kıymeti 1 633 543,21 liraya ulaşmıştır.

Kara nakil vasıtaları için de ayrıca bir işletme hesabı tutulmamış olduğundan, teneke fabrikalarında olduğu gibi, bunların da rantabl çalışıp çalışmadıklarının tesbitine imkân hâsıl olmamıştır.

c) Deniz nakil vasıtaları :

Petrol Ofisinin iştiğal konusunu teşkil eden akar yakıt ile madenî yağ ticaretinin sevk ve tevziat işlerini kolaylaştırmak maksadiyle deniz nakil vasıtaları mubayaasında bulunmuş olduğu geçen seneki raporumuzda belirtilmişti.

1949 yılı nihayetinde değeri 552 767,45 liraya baliğ olan deniz nakil vasıtalarının işletilmeleri ile ilgili hesapların durumunu sarahatle ifade edecek işletme hesapları tesis edilmemiştir.

Deniz nakil vasıtalarının bir kısmı (Karadeniz ve Akdeniz gibi açık denizler hariç) Marmara bölgesi dâhilinde nakliyat yapmaktadır.

Diğer kısmı da, Boğazın her iki sahilinde bulunan tesisler arasında akar yakıt nakliyatını sağlamaktadır.

Geçen seneki raporumuzda, Ofisin deniz nakil vasıtaları meyanında bulunan petrol I ve petrol II gemilerinin zararlı çalıştıkları ve Ofis işlerine tam mânasiyle faydalı olmadıkları tafsilen belirtilmiş bulunmakta idi.

Bu vesile ile aynı mütalâayı bir defa daha tekrarlar ve Ofis idarecilerince, zararı önleme bakımından bu gemiler hakkında âcil tedbirlerin alınması zaruretine işaret etmek isteriz.

4. İnşaat işleri :

Geçen seneki raporumuzda da, bu konu münasebetiyle, belirtilmiş olduğu veçhile, Petrol Ofisi 1948 yılı bidayetinde Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı ile müştereken alınan kararlar dairesinde İzmit ile Derince arasında 71 939 m³ hacminde muhtelif tanklardan, dolun tesislerinden, teneke fabrikalarından, idare binasından ve memur lojmanlarından mürekkep yurdun en büyük akar yakıt deposunun kurulmasına başlanmıştır.

Mahallinde bu işlerin tedviri, umum müdür muavinlerinden birinin delâletiyle yapılmış, deponun kurulmasında gereken malzemenin tedariki Ofis tarafından temin edilmiş ve işçiliği de muhtelif mücahhitlere verilmek suretiyle yaptırılmış bulunmaktadır.

1949 yılı sonlarına doğru tamamen işletmeye açılmış bulunan bu depodaki tesislerin nevelerini ve maliyet tutarlarını gösterir bir tablo aşağıya çıkarılmış bulunmaktadır.

Sabit kıymetin nev'i	Lira
İdare binası müdür, memur ve usta evleri, amele koğuşu, tamir atelyeleri, malzeme ve madeni yağ ambarları gibi muhtelif binalar	611 212,06
Arsalar	5 705,92
Muhtelif ebatta 19 aded 77 939 m ³ hacmında tanklar	1 907 711,—
Boru ve elektrik tesisatı, beton iskele, iltisak hattı, yollar, valf evi ve lâboratuvarlar gibi muhtelif tesisler	1 391 607,37
Muhtelif makinalar	21 859,81
Kara nakil vasıtaları	788 260,22
Muhtelif demirbaşlar	360 474,32
Galvanez fıçı	69 209,21
Deniz nakil vasıtası (sandal)	250,—
Yekûn	5 156 280,91

5. Muhasebe ve muamelât :

Petrol Ofisinin 1949 yılı hesap ve muameleleri üzerinde heyetimizce yapılan tetkik ve murakabe neticesinde; geçmiş senelerde olduğu gibi, bu yıl da Ofis merkez Muhasebesi ile şubeler nezdindeki hesapların ayrı ayrı yürütüldüğü görülmüştür.

Şubelerin 1949 sonu itibariyle tanzim edip merkeze gönderdikleri hesap vaziyetleri buraca tetkik edilerek bâzı tadilâta tâbi tutulmuş ve merkez hesaplarıyla tevhit edilmek suretiyle Ofisin 1949 yılına ait bilânçosiyle kâr ve zarar hesapları çıkarılmıştır.

Ofisin, 1949 yılı öz ve yabancı kaynaklarının mevcudat ve matlubata dağılışı hakkında, bir fikir vermek üzere, bu yıl bilânçosunun kısaltılmış şekli aşağıya çıkarılmış bulunmaktadır.

Aktif	Lira	Pasif	Lira
Muhassas sermaye	2 500 000,—	Sermaye	2 500 000,—
Mütedavil kıymetler	33 733 598,24	Karşılıklar	2 683 188,22
Sabit kıymetler	13 434 814,92	Alacaklılar	18 679 601,35
Sair aktifler	2 837 118,84	Emanet paralar	151 950,17
		Sair pasifler	8 499 969,42
		Geçmiş yıllar kârları	16 387 478,65
		Kâr	8 604 244,10
Yekûn	52 505 532,00	Yekûn	52 505 532,00
Nâzım hesaplar	1 122 080,70	Nâzım hesaplar	1 122 080,70
Umumi yekûn	53 627 612,70	Umumi yekûn	53 627 612,70

Petrol Ofisinin, kuruluş gayesiyle ilgili faaliyeti hakkında her yıl bidayetinde bir iş programı tanzim edilmesi zaruretine, raporumuzun idare ve teşkilât bahsinde, temas edilmiş idi.

Bu lâzimenin yerine getirilmemesi dolayısıyla tedariki icabeden malzemenin miktarıyla malî imkânlarının bidayeten tesbit ve tayin edemiyen Ofis, malzeme ihtiyacını hissettiği veya muhtelif şahıs ve firmalar tarafından yapılan müsait bir teklifle karşılaştığı anda mubayaaat için gereken teşebbüse tevessül ettiği görülmüştür.

Millî Korunma Kanununa müsteniden fevkalâde ahval dolayısıyla halk ve Millî Savunma ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuş olan Petrol Ofisi, her ne kadar Artırma, Eksiltme ve İhale kanunlarıyla Muhasebe Umumiye Kanununun hükümlerine tâbi değilse de; yaptığı bilânüm mubayaaatı bir

esas ve bir prensibe bağlaması ve bu prensip dâhilinde mubayaatta bulunması zaruretini belirtmekte fayda mülâhaza etmekteyiz.

Ofisin heyetimiz tarafından tetkik olunan 1949 yılına ait muhasebe kayıtları ile sondaj suretiyle incelenmiş bulunan evraki müşbitesinin her ne kadar bu yıl kayıtları ve bilânçosuyla kâr ve zarar hesaplarına tetabuk ettiği görülmüş ise de, bundan evvelki yıllarda olduğu gibi bu yıl da Ofis Muhasebesinin gerek kayıt ve gerekse prensip bakımından Ofisin durumunu açık bir şekilde aksettirebilecek ve inkişaf seyriyle mütenasip olarak ihtiyacı karşılayabilecek bir vaziyette bulunmadığı anlaşılmıştır.

1949 yılı zarfında Ofis memurlarına iş ve mubayaa avansı namıyla verilen bir kısım paraların senesi içinde mahsuplarının yapılmadığı görüldüğünden bunların kanunun tâyin ettiği müddet zarfında mahsuplarının behemehal yapılarak zimmet kayıtlarının kapatılması zaruretine işaret etmek isteriz.

Bundan başka, katî lüzum ve zaruret hâsıl olmadıkça Ofis idarecilerinin sık sık seyahate çıkmaları ve hususi surette uçak kiralınması cihetine gidilmemesi ve yollukların sarfında gereken itanın gösterilmesi temenniye şâyan görülmüştür.

Rahatsızlığını beyan ederek vazifesi başına gelmeyen memurların muayeneleri hususunda evlerine kadar Ofis tarafından gönderilen doktorun, bâzı memurları evlerinde bulamadığını ve bu memurların hususi işlerini takip için hastalandıklarını dermeyan ettikleri anlaşılmıştır.

Bu gibi memurlar, tecziye edilmekle beraber ve taksi ücretlerinin de kendilerinden tahsil edilmeleri iktiza etmektedir.

1949 yılında Ofisçe ziyafet bedeli olarak sarfolunan paraların yekûnu 1 186 liraya, 1950 yılında 1 418 liraya ve 1951 yılının ilk üç ayı zarfında da 1 232 liraya baliğ olduğu görülmüştür.

Bu gibi sarfiyatta Ofis idarecilerinin imsakle hareket etmelerinin yerinde buluruz.

1949 yılında Ofis bünyesi dâhilinde esaslı bir surette teşkil edilmiş bir teftiş cihazının bulunmadığı ve mevcut müfettişlerin de sadece basit konularla meşgul oldukları anlaşılmıştır.

Bu servisin müesseseye daha faydalı olabilmesi için elemanlarının kemiyet ve keyfiyet bakımından takviyesi cihetine gidilmesi ve faaliyetlerinin de Ofisin bilûmum muamelâtına teşmil edilmesi yerinde olur kanaatindeyiz.

Ofiste esaslı bir kontrolün yapılmadığına İskenderun şubesindeki bir memurun 15 bin küsur lirayı zimmetine geçirerek hudut haricine çıktığı misal teşkil edebilir.

Bu hâdise 1950 yılında cereyan ettiği için bu mevzua mezkûr yıl raporunda temas edilmekle beraber şu cihetin kaydedilmesinde fayda mülâhaza etmekteyiz.

O zaman İskenderun'da şube müdürü olan zatın ihmal ve idaresizliği yüzünden fcvkalâde ikramiyeden de mahrum bırakılmış olmasına rağmen hakkında idari veya kanuni hiçbir muamele yapılmadığı gibi 625 liraya terfian İzmit şube müdürlüğüne naklen tâyin edildiği anlaşılmıştır.

Bu durum karşısında, Ofiste idari bir nizam ve otoritenin mevcudiyetini iddia etmek güçtür.

Bu bahse son verirken, Ofiste tatbik edilmekte olan muğlak muhasebe sistemiyle insicamsız bir şekilde çalışmakta olan Ofis teşkilâtının bundan evvelki yıllara ait raporlarımızda da arzedilmiş olduğu veçhile, bir an evvel reorganizasyona tâbi tutulmasının yerinde olacağını bir defa daha açıklamak isteriz.

C) Zirai Kombinalar Dairesi Reisliği

a) Toplu bakış :

3130 sayılı Kanununun 19. II. 1937 tarihinde yürürlüğe girmesi üzerine, Tarım Bakanlığının bir dairesi halinde çalışmakta olan Zirai Kombinalar Kurumuna, bundan evvelki senelere ait raporlarımızda da açıklandığı üzere, sarf mahalleri hususi bir kanunla belirtilinceye kadar, tesbit olunacak işlere sarfedilmek ve masraflarını karşılamak üzere 3 milyon lira tahsis edilmiş idi.

3405 sayılı Kanun gereğince; 1937 yılı içinde bu üç milyon liradan sarfedilmeyen kısmının, mütaakıp yıl zarfında hayvan, makina ve alât mubayaası, yerli, yabancı mütehassis, memur ve saire

istihdamı, nebat ve hayvan hastalıklarıyla mücadele vesait ve tesisatına ve köy kalkınmasıyla ilgili bil-cümle işlere ve inşaata sarfolunması derpiş edilmiştir.

Bundan başka, üzerinde zeriyaat yapılmayan araziyi işletmek veya ihtiyacı olanlara satmak, parasız ariyet veya ikra ile vermek üzere istihsal vasıtalarının ve malzemesinin mubayaası, bunlar için lüzumlu her türlü yedek parçaların satın alınması ve makina, hangar ve yabancı madde sarnıçları inşası ve istihsal vasıtalarının işletilmesi için icabeden mütedavil sermayeye karşılık olmak ve gerekli personelin temini maksadiyle sabit ve mütedavil sermaye ile teşkilât ve idare masraflarını karşılamak üzere, Millî Korunma umumi sermayesinden, muhtelif koordinasyon kararlarıyla 1947 yılı nihayetine kadar Tarım Bakanlığı emrine 10 610 015,89 liralık bir tahsisat verilmiş ve bütün bu işlerin tedviri hususu da Zirai Kombinalar Kurumuna tevdi edilmiştir.

5. VIII. 1948 tarihinde yürürlüğe giren K/756 sayılı Karar hükmüne uyularak bahis konusu tahsisat miktarından 765 448,88 liranın Petrol Ofisi emrine verilmesi neticesinde tahsisat bakiyesinin 9 844 567,01 liraya düşmüş olduğu geçen seneki raporumuzda da açıklanmış bulunmakta idi.

477 sayılı Kararla da ayrıca zirai istihsalı artırmak ve yurdun işe durumunu sağlamak maksadiyle ziraate elverişli olup memleketin muhtelif bölgelerinde boş yatan Hazine arazisi üzerinde Devlet çiftlikleri kurmak ve topraklarında Devlet nam ve hesabına zeriyaat yapmakla Kombinalar Kurumu görevlendirilmiştir.

Bu esaslar dairesinde çalışmakta olan Kombinalar Kurumunun 9 844 567,01 liralık sermayesi, bütün para ve para hükmündeki kıymet ve alacakları, işletmeden elde edilen gelir ve kıymetleri, menkul ve gayrimenkul malları, bütün hak ve menfaatleri ve her türlü taahhüt ve borçları, bunlara mütaallik kayıt, defter ve belgeleri ve Kurumca işletilmekte olan Hazineye ait arazi ile birlikte 13. VI. 1949 tarih ve 5433 sayılı Kanunla kurulan Devlet Üretim Çiftlikleri Genel Müdürlüğüne 1. III. 1950 tarihinden itibaren devredilmiştir.

b) İdare ve teşkilât :

Tarım Bakanlığının bir dairesi halinde çalışan Zirai Kombinalar Reisliğinin merkezi Ankara'dır. Kombinalar Kurumunun, 1948 yılında, yurdun muhtelif bölgelerinde 13 zirai ve bir de sinai işletmesinin bulunduğu geçen seneki raporumuzda açıklanmış idi.

1949 yılında Mersin bölgesinde Alparslan namıyla yeniden bir çiftliğin işletmeye açılması suretiyle bu yıl zarfında zirai işletme adedinin 14 e çıktığı müşahede edilmiştir.

Bahis mevzuu Zirai İşletmeler çiftlik müdürleri ve gurup âmirleri ve bir sinai işletme mahiyetinde olan merkez atelyesi ile depo da atelye ve depo âmirliği tarafından idare edilmektedir.

c) Bütçe :

Zirai Kombinalar Dairesi Reisliğinin geçmiş yıllarda olduğu gibi 1949 senesinde de yıl başında tanzim olunmuş muayyen bir bütçesi mevcut değilse de; işletmeler kendi iş programlarını tahakkuk ettirmek için çiftliklerde çalışan memur ve müstahdemlerinin maaş ve ücretlerine ve küçük mikyas-taki bir kısım işe ve levazım maddelerinin tedarikine mütaallik, aylık ihtiyaçlar nazarı itibara alınmak suretiyle, bir ödenek listesi hazırlanarak merkeze göndermekte ve merkezce de bu listeler göz önünde bulundurulurken işletmelere gereken krediler tahsis edilmektedir.

Bundan başka, çiftliklerin akar yakıt ile tohumluk ihtiyaçları merkez tarafından sağlanmakta, yedek parça ve malzeme noksanları da atelye ve depo âmirliğince temin edilmektedir.

Zirai Kombinalara tahsis edilmiş olan 369 adet nazari kadroya mukabil, 1949 yılında, 240 adet memur ve müstahdem kullanıldığı ve fiilî kadroda nispeten nazari kadroda % 40,37 nispetinde münhaller kaldığı görülmüştür.

Kombinalar teşkilâtında vazife alan memurlardan barem içi bulunanların tâyinleri Tarım Bakanlığınca ve bunların haricinde kalan barem dışındakilerinin tâyinleri de Reislikçe yapılmaktadır.

Evvelki yıllarda olduğu gibi bu yıl da Tarım Bakanlığı kadrosunda yer alan memurlardan bazı-larının Bakanlık teşkilât Kanununun 18 nci maddesindeki yetkiden istifade edilmek suretiyle Kom-binalar Kurumunda çalıştırılmakta oldukları anlaşılmıştır.

Diğer taraftan, 1948 yılında olduğu gibi, bu yıl da, 14 zirai işletme ile sinai bir işletme mahi-yetinde olan atelye ve depo âmirliğine ve merkezdeki bâzi şubelere ait işlerin ifası için Tarım Ba-

kanlığı tarafından Zirai Kombinalar Reisliği emrine 3393 aded teknik ve ziraate mütaallik işçi kadrosu (idari kadro) tahsis edilmiş bulunmaktadır.

Yıl başında mevcudu 752 olan bu idari kadroya aynı yıl zarfında 157 işçi yeniden alınmış ve 292 kişi de işinden ayrılmıştır.

Bu hareket neticesinde 1949 sonunda bu kadroda çalışanların yekûnu 617 ye düşmüştür.

d) Çiftlikler, atelye ve faaliyetleri.

1. Çiftlikler :

Zirai Kombinalar Kurumunun yurdun muhtelif bölgelerinde bulunan çiftliklerinde, bundan evvelki senelerde olduğu gibi, 1949 senesinde de zirai faaliyette bulunmuş olup bunlardan Özden, Koçaş, Keykubat, Gökhöyük ve Ulaş çiftlikleri hariç, diğerlerinin faaliyet neticeleri kârla kapanmıştır.

2. Atelye ve depo âmirliği :

Sinai bir işletme mahiyetinde olan Ankara Gazi Orman Çiftliğindeki atelye ve depo âmirliği, geçmiş yıllarda olduğu gibi, bu yılda gerek yurt dışından memleketeye ithalinde müşkülât çekilen ve gerekse hariç piyasalara nazaran daha düşük fiyata mal olan bilmum yedek parça ihtiyacını atelyesinde imal etmek ve çiftliklerin mahallen tedarik ve teminine imkân bulamadıkları hammadde ve malzemeyi mubayaa ederek bunları deposunda iddihar etmek ve ihtiyacı olan işletmelere sevk etmekle görevlendirilmiştir.

Atelye ve depo âmirliği iki kısım olarak mütalâa edilmektedir.

Atelye, gerek çiftliklerin ve gerekse ziraat erbabının ihtiyacı olan ziraat alât ve makinaları tamiriyle yedek parça imalâtını yapmaktadır.

Depo, işletmeler için lüzumlu olan malzeme mubayaatı ile yedek parça tesellüm, stok ve sevk işlerini ifa etmektedir.

Geçmiş senelere ait raporlarımızda, atelye ve depo âmirliği hakkında yer alan temennilerimize uyularak Kombinalarca 1949 yılı zarfında, atelyede görülen işler ile deponun işgal konusu dâhiline giren alım, stok ve sevkîyata mütaallik hesaplar ayrı ayrı yürütülmüş ve bunlara muayyen nispetler üzerinden umumi masraf hisseleri tefrik edilmiş ve mezkûr faaliyet yılı içerisinde bu işletmenin 852 509,66 liralık personel, idare, nakil vasıtaları gibi umumi masrafları 46 713,33 liralık kuvvet santrali geçmiş seneler masraf ve zararları gibi sair giderleri ile ceman 899 222,99 liralık umumi masrafları olmuştur.

Buna mukabil, aynı yıl içinde atelyenin yapmış olduğu çeşitli işlere 466 775,91 liralık umumi masraf hissesi zammedilmiş ve çiftliklere gönderilen muhtelif cins malzeme için de 461 752,37 liralık depolama masrafları tahakkuk ettirilmiş olup makina satış kârlarıyla çeşitli işlerden elde edilen 63 305,60 liralık gelire birlikte umumi gelir yekûnununun 991 833,91 liraya yükseldiği ve atelyenin tesisinden bugüne kadar ilk defa olarak faaliyetinin 92 610,92 liralık müspet bir farkla kapandığı görülmüştür.

e) İşletme faaliyetleri :

Zirai Kombinaların, 1949 yılında, yurdun muhtelif bölgelerinde bulunan 14 zirai işletmesinde, üzerinde zirai faaliyette bulunduğu arazinin geçen seneye nazaran, 67 588 dönüm fazlasıyla 1 859 434 dönüme ulaştığı görülmüştür.

Bu arazinin 1 796 706 lira kıymetindeki 533 597 dönümlük kısmı, Kombinalar Kurumu tarafından, eşhastan istimlak yolu ile elde edilmiş olup bedeli Milli Korunma kredisinden ödenerek Hazine adına tapuya raptedilmiş ve bu miktar bilançoda sabit kıymetler hesabında yer almış bulunmaktadır.

Arta kalan ve kıymeti 760 739 liraya ulaşan 483 935 dönümden ibaret arazinin de, intifa hakkı Kombinalara ait olmak üzere, bilâbedel Hazine namına tapuya raptedilmiş olup bu kıymet üzerinden bilançoda muvakkat hesaplara kaydedilmiş olduğu görülmüştür.

Yüz ölçümü itibarıyla arazinin en geniş kısmını teşkil eden 841 902 dönümlük sahaya ait tescil muamelesinin tapuca henüz yapılmamış olduğu müşahede edilmiştir.

f) Ekim işleri :

Kombinalar Kurumunun elinde bulunan tapulu ve tapusuz Hazine arazisinden, 1949 yılı zarfında,

120 432 dönümünün açma, 825 977 dönümünün nadas ve 48 866 dönümün anız bozma olmak üzere ceman 995 275 dönümü üzerinde ilk sürme ameliyesinin yapıldığı görülmüştür.

Bunlara ilâveten de ikileme, üçleme ve dörtleme kabilinden olmak üzere; 1 004 911 dönümlük ihzar ameliyesinin yapıldığı ve yekûnu 2 000 186 dönüme baliğ olan hafriyat işlerinin icra edildiği anlaşılmıştır.

Ayrıca, bu yıl içerisinde, buğday, arpa, yulâf, çavdar ile sair mahsuller ekim sahasının 907 417 dönüme ulaştığı müşahede edilmiştir.

Diğer taraftan, aynı yıl zarfında, yekûnu 814 575 dönüme baliğ olan çeşitli mahsulâtın hasadı yapılmıştır.

g) İstihsal, maliyet ve randıman :

Zirai Kombinalar Dairesi Reisliğine ait, memleketin muhtelif bölgelerinde kurulmuş olan Devlet çiftliklerinde, tetkik konumuzu teşkil eden 1949 yılında, 57 276 894 kilo çeşitli hububat istihsal edilmiştir.

Bu istihsalin, miktar ve kıymeti ile vasati maliyet ve dönüm verimini gösterir bir cetvel aşağıya çıkarılmıştır.

Hububatın	Miktarı Kilo	Kıymeti Lira	Maliyeti Kilo	Hasad sahası dönüm	dönüm verim
Buğday	49 589 989	9 404 473	18,96	709 443	69 899
Arpa	6 919 912	880 160	12,72	71 985	96 129
Yulâf	234 137	78 911	33,70	4 703	49 784
Çavdar	532 856	108 401	20,34	9 196	57 944
Yekûn	57 276 894	10 471 945		795 327	

1949 yılında, Zirai Kombinalar Kurumunca, istihsalolunan ve neveleri yukardaki tabloda gösterilen çeşitli hububatın, çiftlikler itibariyle einslerini, kilo maliyetini ve dönüm verimini belirten bir cetvel aşağıya dercedilmiştir.

İşletmeler	Buğday		Arpa		Yulâf		Çavdar	
	Kilo maliyeti	Dönüme verim	Kilo maliyeti	Dönüme verim	Kilo maliyeti	Dönüme verim	Kilo maliyeti	Dönüme verim
	kuruş	kilo	kuruş	kilo	kuruş	kilo	kuruş	kilo
Altınova	22,58	56 321	34,57	54 353	—	—	—	—
Balâ	21,24	83 802	32,12	47 926	—	—	—	—
Polâtlı	22,42	67 206	31,88	43 484	—	—	—	—
Gelemen	44,52	63 851	23,68	101 598	27,07	113 347	—	—
Gözlü	23,00	42 301	18,56	48 144	36,95	22 000	—	—
Ceylânpınar	12,80	96 079	8,17	135 248	—	—	—	—
Malya	17,62	84 580	12,74	99 552	—	—	18,92	63 275
Koçaş	26,52	72 809	75,52	18 639	—	—	80,00	27 000
Keykubat	83,00	20 040	—	—	—	—	48,50	26 957
Çiçekdağ	30,87	47 921	28,62	46 057	—	—	—	—
Gökhüyük	22,72	97 420	6,93	126 892	19,12	100 474	—	—
Özden	61,66	37 695	41,59	61 792	41,31	49 668	78,17	22 678
Ulaş	27,13	61 799	30,52	75 053	41,08	108 711	17,18	61 163
Alparslan	—	—	—	—	—	—	—	—
Vasati [*]	18,96	69 899	12,71	96 129	33,70	49 784	20,34	37 944

Yukardaki tablonun tetkikından da anlaşılacağı üzere; buğday ve arpada en düşük maliyetin Ceylânpınar İşletmesinde Yulâfta, Gökhüyük, Çavdarda, Ulaş Devlet çiftliklerinde elde edilmiştir.

Keykubat Devlet Çiftliğinde, geçmiş senelerde olduğu gibi, bu sene de hububat randımanının düşük olduğu görülmektedir.

Bu çiftlikte fennî ziraat usullerinin tatbikına rağmen hububat randımanının yükseltilmesine imkân hâsıl olamamasından ve bu çiftliğin işletmeye açıldığı bölgede de ziraat erbabına bir fayda temin edilememesinden dolayı 1949 yılında bu çiftliğin işletilmesinden sarfı nazar edilmiştir.

Geçen sene hububat maliyetlerinin kilo vasatı 8,09 kuruş olmasına mukabil 1949 yılında vasatı kilo maliyetinin 18,96 kuruşa yükseldiği görülmektedir.

Bu yıl zarfında havalanın kurak gitmesi dönüm veriminin mühim nispette azlığını mucip olmuş ve bu durum hububat maliyet fiyatlarının artmasında başlıca âmil olmuştur.

h) Mahsul hareketleri :

Zirai Kombinalar Kurumuna ait geçen seneden devredilen hububat stoku ile 1949 senesinde istih-sal olunan ve mubayaa suretiyle elde edilen muhtelif eins hububatın hareketi aşağıdaki cetvelde gösterilmiştir.

[*] Vasati hesaplar umumi maliyet tutarının, umumi istihsal yekûnuna taksimi suretiyle elde edilmiştir.

A. Girişler	B u ğ d a y		A r p a		Y u l â f		Ç a v d a r		Y e k û n	
	Kilo	Lira	Kilo	Lira	Kilo	Lira	Kilo	Lira	Kilo	Lira
1948 yılından devir	16.784.809	1.247.622,69	1.648.705	143.682,14	301.055	50.329,14	352.276	64.481,65	19.086.845	1.506.115,62
1949 yılı istihali	49.589.989	9.404.472,91	6.919.912	880.159,75	234.137	78.911,19	532.856	108.401,11	57.276.894	10.471.944,96
1949 yılı mubayaatı	90.088	49.805,97	26.447	5.623,72	3.645	546,75	11	2,10	120.191	55.978,54
Yekûn	66.464.886	10.701.901,57	8.595.064	1.029.465,61	538.837	129.787,08	885.143	172.884,86	76.483.930	12.034.039,12
B. Çıkışlar	B u ğ d a y		A r p a		Y u l â f		Ç a v d a r		Y e k û n	
	Kilo	Lira	Kilo	Lira	Kilo	Lira	Kilo	Lira	Kilo	Lira
1949 yılı satışları	50.196.822	7.954.211,62	6.630.234	786.453,83	107.796	30.282,64	732.572	143.150,57	57.667.424	8.914.098,66
Tohumluk işe ve yem- liği verilen	12.739.660	2.018.732,19	1.592.923	188.946,64	265.545	74.598,34	149.465	29.206,67	14.747.593	2.311.433,84
Yekûn	62.936.482	9.972.943,81	8.223.157	975.400,47	373.341	104.880,98	882.037	172.357,24	72.415.017	11.225.532,50
C. 1949 stoku	3.528.404	728.957,76	371.907	54.065,14	165.496	24.906,10	3.106	527,62	4.068.913	808.456,62
Umumi yekûn	66.464.886	10.701.901,57	8.595.064	1.029.465,61	538.837	129.787,08	885.143	172.884,86	76.483.930	12.034.039,12

1. İstihsal, mubayaa ve satışları :

Yukardaki cetvelde görüldüğü üzere, Zirai Kombinalar Kurumunun bir evvelki yıldan devren gelen 1 506 115,62 lira değerinde 19 086 845 kilo çeşitli hububat stoku bulunduğu ve 1949 senesinde 10 471 944,96 lira kıymetinde 57 276 894 kilo hububat istihsal ettiği ve 55 978,54 lira değerinde 120 191 kilo da mubayaa suretiyle elde ettiği anlaşılmıştır.

1949 yılı içerisinde miktarı 76 483 930 kiloya ve maliyet kıymeti 12 034 039,12 liraya ulaşmış bulunan bu hububatın 47 661 081 kilosunun Toprak Mahsulleri Ofisine, 10 006 343 kilosunun halk ile çiftçilere ve 14 747 593 kilosunun muhtelif işletmelere, 1949 yılında, ekilen tohumluklarla işe ve yemliğe sarfedilmiş olduğu ve arta kalan 4 068 913 kilo çeşitli hububatın da 1950 yılına devredilmiş bulunduğu müşahede edilmiştir.

Geçen sene olduğu gibi bu sene de, bilûmum satışlar K/740 sayılı Koordinasyon Kararıyla tesbit olunan barem fiyatları üzerinden yapılmış ve maliyet üzerinden % 66,56 nispetinde satış kârının sağlandığı görülmüştür.

1949 yılında, Zirai Kombinalar Kurumunca, satılan hububatın cinsleri, satış ve maliyet bedelleriyle bu satışlardan realize edilen kâr miktarları ve % nispetleri aşağıdaki tabloda yer almış bulunmaktadır.

Hububatın cinsi	Satış bedeli Lira	Maliyet		Satış kârı Lira	Satış zararı Lira	Nispeti %
		bedeli Lira				
Buğday	17 130 713	9 972 944		7 157 769	—	+ 71,78
Arpa	1 344 327	975 400		368 927	—	+ 37,82
Yulâf	61 905	104 881		—	42 976	— 40,97
Çavdar	160 412	172 357		—	11 945	— 6,93
Yekûn	18 697 357	11 225 582		7 526 696	54 921	+ 66,56

Bu tablonun tetkikından anlaşılacağı üzere; buğday ve arpa satışlarından kâr tahassül etmiş, yulâf ve çavdar satışları da zararlar neticelenmiştir.

Bu zararların yulâfta, Gelemen, Gözlü, Gökhyük, Özden ve Ulaş işletmelerinde, çavdarda Koçaş, Keykubat ve Ulaş Devlet çiftliklerinde maliyet fiyatlarının satış fiyatlarına nazaran bir hayli yüksek olmalarından ileri geldiği görülmüştür.

j) Hesap işleri :

23 . I . 1944 tarihinde yürürlüğe girmiş olan K/498 sayılı Kararla Zirai Kombinalar Dairesinde bir muhasebe servisinin kurulmuş olduğu geçmiş yıllara ait raporlarımızda belirtilmiş bulunmakta idi.

Mezkûr tarihten itibaren, diğer müstakil muhasebe teşkilâtlı müesseseler gibi, kurum da Millî Korunma kredilerine ait hesaplar için, yıl sonunda bilânço ile kâr ve zarar cetvellerini Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası nezdindeki muhasebe bürosuna göndermeye başlamıştır.

Zirai Kombinalar Kurumunun 6 ncı bilânço devresini teşkil eden 1949 yılı hesap ve muameleleri üzerinde yapılan tetkik ve murakabe neticesinde; bundan evvelki senelerde olduğu gibi, bu sene de kurum bünyesine dâhil 14 zirai ve bir de sınaî işletme ile merkez muhasebesi nezdindeki hesapların ayrı ayrı yürütüldüğü görülmüştür.

Mülga Kombinalar Kurumunun Mart 1950 tarihinden itibaren bilûmum hesap ve muamelâtını tedvir, intaç ve tasfiyeye devrini ihzar etmek üzere merkezde kurulan tasfiye bürosunca işletmelere gönderilen yardımcı bilânço ekipleri marifetiyle çiftliklerin yıl sonu bilânçoları ile kâr ve zarar cetvelleri ve bunlarla ilgili maliyet hesapları çıkarılmış olup bunların merkezde tanzim olunan umumi tevhit bilânçosu ile kâr ve zarar hesaplarına uygun olduğu anlaşılmıştır.

Yukarda tafsilen açıklanmış olduğu veçhile, Zirai Kombinalar Kurumunun, 1. III . 1950 tarihinden itibaren bütün varlığı ile birlikte Devlet Üretme Çiftliklerine devri münasebetiyle bu tarihte bilûmum mevcudatına ait gereken sayımlar yapılmış olduğundan tetkik konumuzu teşkil eden, 1949

yılı sonu sayımlarının ayrıca yapılması cihetine gidilmediği anlaşılmıştır.

Kombinaların, 1950 yılının ilk ikinci ayı sonunda faaliyetine nihayet verilmesi dolayısıyla Kurumun hesap ve muamelâtının şekle taallük eden hususâtına dair noksanları üzerinde durulmasına lüzum görülmemiş, sadece Şubat 1950 sonu itibarıyla yapılacak devir işleriyle ilgili konular hakkında kısaca izahat verilmesinde fayda mülâhaza edilmiştir.

Bundan evvelki yıllara ait raporlarımızda, Zirai Kombinaların muhtelif alâcıklı hesaplarının bir an evvel tasfiyesi cihetine gidilmesi mevzuu üzerinde birçok defalar ehemmiyetle durulmuş idi.

Tarım Bakanlığı teşkilâtına bağlı, haralar, örnek çiftlikleri, tohum ıslah istasyonları, ziraat müdürlükleri, tarım okulları ve fidanlıklar gibi birçok müesseselere Kombinalarca sevk edilmiş olan, bir kısım ziraat aletleri bedellerinin aradan 6 - 7 sene gibi uzun bir müddet geçmiş olmasına rağmen, tetkikatımız tarihi olan (Mayıs 1951) e kadar tahsil edilememiş ve hattâ bu müesseselerden bazılarıyla de, gönderilen emtia hususunda el'an mutabakat teminine imkân hâsıl olamamıştır.

Kombinaların görmüş oldukları çeşitli işlerle ilgili olup bir kısım Devlet dairelerine açılmış bulunan avans hesaplarıyla birçok borçlu müşteri hesaplarının da halen kapatılmadığı görülmüştür.

Keza yurt dışında makina ve malzeme ithali için açılmış olan bazı akreditiflerin de, işlerin sona ermiş olmasına rağmen el'an kapatılması cihetine tevessül edilmediği müşahede olunmuştur.

Yıllardan beri sürüncemede kalan bu hesaplar üzerinde hassasiyetle durularak meşhûk olanlar hakkında mutabakatın temini, tahsillerinin takibi ve bir an evvel tasfiyelerinin intacı hususunda gereken tedbirlerin alınması cihetine gidilmesine ehemmiyetle işaret etmek isteriz.

Transtuvar hesapların zimmetinde muhtelif tasfiye hesapları namı altında, merkez, atelye ve çiftliklere ait olan ve yekûnu yüz küsur bin liraya ulaşan mebalîğin ve aynı hesapta çiftliklerden merkeze mal edilen 140 küsur bin lira kurs masraflarıyla sair transtuvuar hesaplarda görülen muhtelif hesap bakıyelerinin, transtuvuar hesapların matlubunda görülen faturası ve evrakı gelmiyen mallar, taşraya açılan krediler ve sair transtuvuar hesaplar namı altında yer alan üç yüz bin liraya yakın mebalîğin bir an evvel tasfiyeleri cihetine gidilmesi zaruretinin belirtilmesinde fayda görmekteyiz.

Kombinalar Kurumununun 1949 yılı aktif ve pasifinin durumu hakkında, bir fikir edinmek üzere, bu yıla ait bilânçosuyle kâr ve zarar hesaplarının bir sureti aşağıya çıkarılmış bulunmaktadır.

Zirai Kombinalar Kurumunun Millî Korunma fonundan tahsis edilen kredilerin 31. XII. 1949 tarihi itibarıyla tanzim olunan bilânçosu

Aktif	Lira	Pasif	Lira
I - Sermaye hesabı	9.844.567,01	I - Sermaye hesabı	82.522.303,39
II - Sabit kıymetler	19.610.577,50	a) Tahsis edilen sermaye	9.844.567,01
III - Mütedavil kıymetler	40.978.798,87	b) Kullanılan sermaye	8.065.104,27
A) Stoklar	7.815.729,84		
B) Alacaklar	33.163.069,03	c) Kârlar	64.612.632,11
IV - Transituvar hesapları	16.198.648,80	II - Borçlar	2.329.225,73
a) İşletme maliyet hesabı	10.363.734,61	III - Transituvar hesaplar	1.781.063,06
b) Yapılmakta olan işler	4.650.283,63		
c) Sair transituvar hesabı	1.184.630,56		
	Yekûn		Yekûn
	86.632.592,18		86.632.592,18
Nâzım hesaplar	726.013,—	Nâzım hesaplar	726.013,—
	Umumi yekûn		Umumi yekûn
	87.358.605,18		87.358.605,18

Kâr ve zarar tablosu

Zimmet	Lira	Matlup	Lira
A) Merkez ve atelye masrafı .	2.015.893,96	A) Zirai işletmeler kârları	8.106.956,86
B) Zirai işletmeler masrafı	855.222,95	B) Sair » »	51.004,48
C) Sair » »	54.226,98	C) Muhtelif kârlar	1.950.757,12
D) Muhtelif masraflar	428.673,15		
Masraf ve zarar yekûnu	3.354.027,04		
Sâfi kâr	6.754.691,42		
Umumi yekûn	10.108.718,46	Umumi yekûn	10.108.718,46

D) Türk Tütün Limitet Şirketi

a) Toplu bakış :

Millî Korunma Kanununa müsteniden müstahsıldan tütün müdahale mubayaatı için muhtelif senelerde mütaaddit Koordinasyon kararlarıyla Hükümetçe Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı emrine 10 milyon liraya kadar mütedavil bir sermayenin tahsis edilmiş olduğu ve bu tahsislerle yapılan tütün müdahalelerinden tahassül eden müspet fiyat farklarının da tahsise ilâveten bakanlığın gördüğü lüzum üzerine, tesbit olunan kararlar dâhilinde, Yerli Ürünler Türk Anonim Şirketi ile Türk Tütün Limitet Şirketi arasında tevzi edildiği ve yurdun muhtelif tütün istihsal bölgelerinde bu şirketler marifetiyle destekleme mubayaatında bulunmuş olduğu geçmiş yıllara ait raporlarımızda etraflıca arz ve izah edilmiş idi.

Geçen sene olduğu gibi 1949 yılında da, Türk Tütün Limitet Şirketi müdahale mubayaatında bulunmamıştır.

Şirketin sadece geçmiş yıllardan devren gelen 961 734,70 lira değerindeki 211 808 kilo işlenmiş tütün stokunun bakım, muhafaza ve satış işleriyle meşgul olduğu müşahede edilmiştir.

b) Stok ve satışlar :

Türk Tütün Limitet Şirketi nezdinde bulunan 961 734,70 lira kıymetindeki 211 808 kiloluk tütün stokuna, 1949 yılı içinde, bakım ve muhafaza için 9 433,34 lira bir masraf ihtiyar edildiği anlaşılmıştır. Bu masrafların, masraf neveleri itibariyle müfredatı aşağıdaki gibidir.

Maaş ve ücret	495,—
Ambar ameleleri	3.890,50
Sigorta	304,91
Amele işçesi	102,08
İşçi Sigortaları iş kazası	227,83
» » analık	227,83
Müteferrik (amortisman)	4.182,79
Konsinyasyon masrafı	2,40

Yekûn 9.433,34

Şirket nezdinde Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı emrinde bulunan yukarıda bahis konusu işlenmiş tütün stokunun 1949 zarfında, miktar ve kıymet itibariyle görmüş olduğu harekâtı gösterir bir tablo aşağıya dercedilmiş bulunmaktadır.

	Kilo	Lira
1948 yılından müdevver işlenmiş tütün stoku	211 808	961 734,70
1949 yılı içinde yapılan bakım ve muhafaza masrafları	—	9 433,34
Yekûn	211 808	971 168,04
1949 yılı zarfında satılan tütünler (maliyet bedeli üzerinden)	183 348	943 668,46
1949 yılı içinde zuhur eden fireler	46	—
Avaryadan tahsilât	25	20,00
Yekûn	183 419	943 688,46
1950 yılına devir olunan işlenmiş tütün stoku	28 389	27 479,58

Bu tabloya nazaran; 1949 yılında tütün stoku değerinin yapılan bakım ve muhafaza masrafları ile birlikte 971 168,04 liraya ulaştığı aynı yıl zarfında bu stokun 943 668,46 lira değerindeki 183 348 kiloluk kısmının satıldığı ve 46 kilo tütün firesi zuhur ettiği ve avaryalı çıkan 25 kilo tütüne mukabil de 20 lira ahsil edildiği ve mütaakip yıla 27 479,58 lira değerinde 28 389 kilo işlenmiş tütünün devredildiği anlaşılmıştır.

Türk Tütün Limitet Şirketinin Ticaret Vekâleti nam ve hesabına 1949 yılı zarfında satmış olduğu 183 348 kilo tütünün satış tutarıyla maliyet bedelini, hâsıl olan gayrisâfi satış kârını ve bu satışlar ile ilgili olarak yapılan bilûmum satış masraflarını ve elde edilen sâfi satış kârlarını gösterir bir tablo aşağıya çıkarılmış bulunmatkadır.

	Lira
Satılan tütünlerin satış tutarı	1.026.748,80
» » maliyeti	943.668,46
Gayrisâfi satış kârı	83.080,34
Satış masrafları	802,—
Sâfi satış kârı	82.278,34

Memleket dâhilinde satılmış olan bu tütünlerin vasati kilo maliyeti 514,69 kuruştur. Vasati kilo satış fiyatının da 560 kuruş olduğu anlaşılmıştır.

Yukarda bahsi geçen 802 liralık satış masraflarının müfredatı da şöyledir :

Ekspertiz mas.	100
Ambalaj mas.	425,90
Marka ve boya	39,—
P. T. T.	25,86
Harcırah	211,24
Yekûn	802,00

c) Bilânço, kâr ve zarar hesabı :

Türk Tütün Limitet Şirketi tarafından, muhtelif yıllar zarfında Ticaret Bakanlığı nam ve hesabına müdahale yolu ile satın alınmış olan tütünler için 1949 yılı sonu itibarıyla hazırlanan bilânço ile kâr ve zarar hesaplarının birer örneği aşağıya çıkarılmış bulunmaktadır.

Müdahale tütünlerinin 1949 yılı Bilânçosu

Aktif	Lira	Pasif	Lira
I - Sabit kıymetler	51.587,51	I - Sabit kıymetler üzerinden	24.396,68
Alât ve edevat		II - Satış kârları	3.118.956,93
II - Paraya çevrilebilen kıymetler	27.479,58	a) 1940 senesi mahsulü	
a) 1944 mahsulü işlen-		üzerinden	1.577.985,49
miş tütünler	3.658,09	b) 1941 » »	296.084,88
b) 1945 » »	23.114,09	c) 1942 » »	169.858,49
c) Konsinyasyon tü-		d) 1943 » »	436.658,37
tünler	707,40	e) 1944 » »	451.727,46
III - Cari hesaplar	3.064.286,52	f) 1945 » »	186.642,24
a) Zerbank U. Md.	1.139.935,39		
b) Türk T. Ltd. Ş.	1.924.351,13		
	Yekûn		Yekûn
	3.143.353,61		3.143.353,61

Müdahale tütünlerinin 1949 yılı kâr ve zarar hesabı

Zararlar	Lira	Kârlar	Lira
Satış masrafı	802,—	Gayrisâfi satış kârı	83.080,34
1948 yılı için tefrik olunan amortis-		Müteferrik gelir	63,12
manlar	4.127,—		
Kâr :			
1944 mahsulü	48.894,46		
1945 »	29.320,—		
	Yekûn		Yekûn
	83.143,46		83.143,46

Bilânçonun aktifinde yer alan alât ve edevat; müdahale tütünlerinin işletme, bakım ve muhafazası için satın alınmış olan sabit kıymetleri, tütün stoku da; henüz elden çıkarılmamış bulunan müdahale tütünlerini, Ziraat Bankası Umum Müdürlüğünün borcu olarak görülen paralar ile Türk Tütün Limitet Şirketinin zimmetini teşkil eden mebalîğ de; müdahale tütünlerinin satışları neticesinde elde edilen müspet fiyat farklarını göstermektedir.

Pasifte görülen sabit kıymetler amortismanları; alât ve edevat üzerinden, 1949 yılı sonuna kadar, tefrik olunan amortisman paylarını, satış kârları da; 1940 - 1945 yılları tütün mahsulü müdahale alımlarından hâsıl olan müspet fiyat farklarını ifade etmektedir.

Türk Tütün Limitet Şirketinin, Ticaret Bakanlığı tütün müdahale hesaplarına karşı olan borçlu cari hesabının bilânçoda görüldüğü veçhile bu yıl sonu bakiyesinin 1 924 351,13 liraya ulaştığı anlaşılmıştır.

Geçmiş yıllar raporlarımızda da belirtilmiş olduğu veçhile Millî Korunma müdahale alım ve satımlarından mütevellit müspet fiyat farklarının umumi fon hesabına nakil edilmiyerek Şirket nezdinde alkonulmuş olması ve Şirket işlerinde kullanılmış bulunması mevzuata uygun görülememektedir.

Tetkikatımız tarihi olan Eylül 1951 de de bu meblâğın el'an Şirket hesaplarında bulunduğu müşahede edilmiştir.

Ziraat Bankası nezdindeki, müdahale mübayaalarından mütevellit müspet fiyat farkının da 1951 yılında Yerli Ürünler T. A. Şirketinin müdahale zararlarına mahsup edilmek üzere tütün fonu hesabına nakledildiği görülmüştür.

Kâr ve zarar hesabının incelenmesinde; tütün satışlarından hâsıl olan 83.080,34 lira gayrisâfi satış kârı ve müteferrik gelirlerden temin olunan 63,19 lira ile birlikte, 1949 yılı zarfında ceman 83 143,46 liralık gelir elde edildiği ve buna mukabil aynı yıl zarfında 802 liralık satış masrafının ihtiyar olunduğu ve 1948 yılı hesaplarının kapatılmasında, nazarı itibara alınmıyan mezkûr yıl amortisman paylarının bu kere 1949 yılı hesaplarına intikali ile giderler yekûnunun 4 929 liraya ulaştığı ve binetice hesapların 78 214,46 liralık sâfi bir kârı ile kapatıldığı müşahede edilmektedir.

Hâsıl olan bu kârın, tütünlerin mahsul yıllarına göre dağılışı şöyledir :

1944 mahsulü tütünler	48.894,46
1945 » »	29.320,—
	Yekûn 78.214,46

E) Yerli Ürünler Türk Anonim Şirketi

Millî Korunma Kanununun 26 nci maddesine müsteniden doğrudan doğruya müstahsıldan tütün müdahale mübayaatında bulunmak üzere K/83 sayılı Koordinasyon Kararı ile Ticaret Bakanlığı hesabına Yerli Ürünler Türk Anonim Şirketi ile Türk Tütün Lîmitet Şirketi namına 2 000 000 liralık bir mütedavil sermaye tahsis olunmuş idi. Bu sermaye K/93 ile 4 000 000 liraya ve K/128 ile de 5 000 000 liraya ve gene K/251 ile de 10 000 000 liraya iblâğ edilmiştir.

Bilâhara bu sermayenin 5 000 000 lirası 379 sayılı Koordinasyon Kararı ile iptal edilmiş ve 1944 - 1945 piyasasına müdahale etmek için 565 sayılı Koordinasyon Kararı ile de yeniden tahsis edilen 5 000 000 lira ile birlikte tahsis miktarı 10 000 000 liraya çıkarılmış bulunmaktadır.

683 sayılı Kararla Ege bölgesinin 1946 - 1947 yılı tütünlerini satınalmak suretiyle piyasanın tanzim edilmesi ve umumiyetle müstahsıllarla tütün mahsulünün ilân olunan fiyatlar çerçevesi içinde satışını mümkün kılaacak tertiplerin alınması görevi Yerli Ürünler Türk Anonim Şirketine verilmiştir. Aynı kararlar bu tütün alım ve satımlarından doğacak zararın da fondan mahsup edilmesi kararlaştırılmıştır.

Yerli Ürünler Türk Anonim Şirketi tarafından yukarıda bahsi geçen kararlarla ilgili olarak muhtelif yıllar zarfında satın alınmış olup 1948 yılı sonuna kadar henüz elden çıkarılamamış bulunan tütünlerin yekûnu 19 368 959 kilo ve 68 037 532,59 lirayı bulmakta idi.

1948 yılından devren gelen tütünlerin 1949 yılı zarfında görmüş olduğu harekâtı müfredatlı olarak gösterir bir tablo aşağıya dercedilmiş bulunmaktadır.

İ z a h a t	Kilo	Lira
1948 yılından müdevver tütün stoku	19 368 959	68 037 532,59
1949 yılı zarfında satılan tütünler (yıl bidayetindeki maliyet tutarı üzerinden)	15 488 187	55 927 471,37
1949 yılında satılan tütünlerde zuhur eden fireler	274 670	887 132,15
1950 yılına devir olunan tütün stoku (1949 yılı bidayetindeki maliyet üzerinden)	3 606 102	11 222 929,07
1950 yılına devir olunan tütün stoku için 1949 yılı zarfında yapılan bakım ve muhafaza masraflarıyla faiz	—	1 515 280,25
1950 yılına devir edilen stok (yılı sonu maliyeti üzerinden)	3 606 102	12 738 209,32

Bu tabloya nazaran geçen seneden müdevver 19 368 959 kilo miktarında 68 037 532,59 lira değerindeki tütün stokunun 1949 yılı bakım ve muhafazası için 1 515 280,25 lira sarfedildiği, bu masraflar ile kıymeti 69 552 812,84 lira yükselmiş bulunan tütün stokunun 1949 yılı zarfında maliyet bedeli üzerinden 55 927 471,37 liralık 15 488 187 kiloluk kısmının satıldığı ve elden çıkarılan bu tütünler üzerinden 887 132,15 lira (maliyet bedeli) ile 274 730 kilo satış fireleri zuhur ettiği ve mütaakıp yıla da 12 738 209,32 lira tutarında 3 606,02 kilo tütün devir edildiği görülmektedir.

1950 yılına devir olunan tütün stokunun ait olduğu mahsul yıllarına göre siklet ve kıymet itibarıyla müfredatı aşağıdaki gibidir.

Mahsul yılı	Kilo	Lira
1943 yılı mahsulü (hastaliksız)	107 777	343 013,57
1945 » » »	44 686	95 959,56
1945 » » (hastalıklı)	1 063 876	4 605 319,33
1946 » » (hastaliksız)	244 783	454 035,62
1946 » » (hastalıklı)	2 144 980	7 239 881,24
Yekûn	3 606 102	12 738 209,32

Tetkikatımızın yapıldığı tarihte (1951 yılı ortalarına doğru) bu stoklardan 11 011 139 lira kıymetinde 2 599 218 kilo tütün kaldığı öğrenilmiştir.

1949 yılı zarfında Yerli Ürünler Türk Anonim Şirketi müdahale tütünlerinden maliyet tutarları üzerinden 58 193 189,68 lira değerinde 15 488 187 kilo tütün satmış bulunmaktadır.

Satılan bu tütünlerin 1949 bidayetindeki maliyet tutarlarını bunlar için 1949 yılı zarfında yapılan bakım, muhafaza ve umumi masraflar ile ödenen faizleri ve bu tütünlerin satış bedellerini, satış neticelerini, satışlar ile ilgili olarak ihtiyar olunan satış masraflarını ve bu satışlar neticesinde hâsıl olan satış firelerini bir arada toplu olarak gösterir bir tablo aşağıda yer almış bulunmaktadır.

	Lira
1949 yılı zarfında satılan 15 488 187 kilo tütünün yıl bidayetindeki maliyeti	55.927.471,37
1949 yılında satılan tütünler için yapılan :	
Bakım ve muhafaza masrafları	235.828,47
Umumi masraflar	250.782,59
Tahakkuk ettirilen faizler	1.779.107,25
Satılan tütünlerin satış maliyeti	58.193.189,68
1949 yılında satılan tütünlerin satış bedelleri	54.088.858,02
Gayrisâfi satış zararı	4.104.331,66
Satışlar ile ilgili olarak yapılan satış masrafları	1.414.249,27
Satılan tütünler üzerinden zuhur eden fireler	887.132,15
Satış zararları yekûnu	6.405.713,08

6 405 713,08 lira olarak görülen 1949 yılı satış zararları, mecmuu 6 825 436,12 liraya ulaşmış bulunan 1949 yılı zararlarından aynı yıl zarfında satılan 1945 yılı mahsulü tütün satışlarından elde edilen 419 723,04 lira kârın tenzil edilmesinden meydana gelmektedir.

Satılan bu tütünlerin satış fiyatlarının beher kilosu 165 ilâ 527 kuruş arasında tehalûf ettiği ve başlıca alıcıların da Amerikan, İngiliz, Alman, Fransız ve harice ihraç etmek üzere, bâzi yerli firmalar olduğu anlaşılmıştır.

1949 yılı satışlarının böyle mühim bir zararla neticelenmesine sebebiyet vermiş olan âmiller hulasaten aşağıda arzedilmiştir.

1. 1946 ve 1947 yıllarında satın alınmış bulunan tütünlerin mühim bir kısmının hastalıklı olması;
2. Bu yıllar tütün mübayaası fiyatlarının diğer yıllara nazaran bir hayli yüksek oluşu;
3. Satın alınan tütünlerin derhal elden çıkarılmamış olması dolayısıyla, maliyetlerinin, yapılmakta olan depo ve bakım masrafları ile faizlerin inzimamı dolayısıyla bir hayli yükselmiş bulunması;

Aynı âmiller 1949 yılı satışlarında olduğu gibi bundan evvelki ve sonraki yıllar satışlarının da zararlar neticelenmesine sebebiyet vermiştir.

Yerli Ürünler Şirketi 1949 yılı satışlarının 4 200 000 kiloluk 14 682 360 liralık kısmına beher kilosu 349,58 kuruş üzerinden takas suretiyle Hills Brothers of Canada'ya satmış bulunmaktadır.

Bu muameleden elde edilen dövizin (dolârların) ithalâtçılara satışlarını da Türkiye Garanti Bankasıyla bir anlaşma yaparak bu Banka marifetiyle yaptırmıştır.

Banka kanaliyle satılan, sözü geçen, dolârların serbst olarak piyasaya arzında 7 873 324,97 liralık bir prim elde edildiği ve bu farkın 1949 yılı satışlarından hâsıl olan satış zararlarını tahfif ettiği ve raporumuzun satışlar bölümünde açıklanan zararların da 6 405 713,08 liraya inmesine âmil olduğu anlaşılmıştır.

28. X. 1949 tarih ve K/790 sayılı Koordınasyon Kararı gereğince 4 926 054 kilo sikletinde 11 530 207 lira değerinde olan 1945 yılı mahsulü müdahale tütün alımları mubayaa bedeli üzerinden Yerli Ürünler Şirketi 1949 yılında % 2 nispetinde 230 604,14 lira tutan bir tavassut komüsyonu tahakkuk ettirmiştir.

Aynı zamanda 2 . I . 1950 tarihinde çıkan 798 sayılı Koordınasyon Kararına göre de 47 139 987 lira kıymetinde 22 246 281 kilo sikletinde olan 1946 yılı mahsulü müdahale tütün alımları mubayaa bedeli üzerinden de % 2 nispetinde 942 799,74 lira bir tavassut komüsyonu almış bulunmaktadır.

Yerli Ürünler Şirketi nezdindeki müdahale tütünleri hesabının 1949 yılı sonu itibariyle tanzim edilmiş bulunan bilânçosunun bir örneği bu hesabın umumi durumu hakkında bir fikir vermek üzere aşağıya dercedilmiştir :

Aktif	Lira	Pasif	Lira
Hazine bonoları	1.635.616,43	Amortismanlar	11.518,03
İşlenmiş tütün	12.738.209,32	Krediler :	
Malzeme ambarı	54.082,16	Millî Korunma	11.602.740,93
Demirbaşlar	40.596,26	Bak. kâr fonu	4.537.592,54
Müşteriler	1.259,69	Ziraat Bankası	5.861.292,25
Muhtelif borçlular	2.346.341,54	Muhtelif alacaklılar	263.364,66
1946 yılı zararı	32.957,51	1947 yılı kârı	86.195,32
1948 yılı zararı	1.924.750,—	Muhtelif	177.169,34
Muhtelif	388.637,03	Şirket kaynaklarından kullanılan	918.564,76
Zarar	6.378.967,77		
	Yekûn 23.195.073,17		Yekûn 23.195.073,17

Müdahale tütünlerinin 1949 yılı gelir ve giderlerini gösterir kâr ve zarar hesabının bir örneği aşağıya çıkarılmıştır.

Kâr ve zarar hesabı			
Giderler	Lira	Gelirler	Lira
Muhtelif zararlar	10.117,35	Muhtelif kârlar	2.488,22
Demirbaşlardan inha	812,43	Sigorta risturnları	5.651,11
Demirbaş amortismanı	4.059,62	Eski çul ve ip satışları	33.595,38
Satış masrafları	1.414.248,00	1945 mahsulü tütün satışları kârı	419.723,04
1946 mahsulü tütün satışları zararı	5.411.188,12	Zarar	6.378.967,77
	Yekûn 6.840.425,52		Yekûn 6.840.425,52

1946 yılından 1949 yılı sonuna kadar Yerli Ürünler Şirketi marifetiyle Ticaret Bakanlığı nam

ve hesabına müdahale suretiyle alınıp satılmış bulunan tütünlerden elde edilen kârlar ile hâsıl olan zararları toplu olarak gösterir bir tablo aşağıya dercedilmiş bulunmaktadır.

	Lira
1946 yılı zararları	32.957,51
1948 » »	1.924.750,—
1949 » »	6.373.967,77
Yekûn	8.336.675,28
1947 yılı kârları	86.967,77
Zararlar bakiyesi	8.250.479,96

Bu meblâğa 1950 yılı zararları olan 1 241 850,03 liraya elde bulunan tütün stokunun bugünkü piyasa rayici üzerinden elden çıkarıldığı takdirde hâsıl olacağı tahmin olunan 7 milyona yakın zararları da ilâve etmek icabetmektedir.

1950 yılında Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının emirlerine müsteniden Türk Tütün Limitet Şirketi ile Yerli Ürünler nezdinde bulunan geçmiş yıllar müdahale tütünleri müspet fiyat farklarından (tütün fonlarından) 4 514 174,59 liralık bir meblâğın bu tütün zararlarından mahsup edilmek üzere Yerli Ürünler Şirketine tahsis edildiği görülmüştür.

Bu duruma göre 1950 yılı sonu zararlar yekûnu 4 978 155,40 liraya inmiş bulunmakta ve bu açığın, henüz satılmamış bulunan tütünler üzerinden hâsıl olması muhtemel zararlarla da 12 milyon liraya ulaşacağı tahmin olunmaktadır.

F) Ziraat Bankası tohumluk hesabı

23 . X . 1947 tarih ve 708 sayılı Koordinasyon Kararı ile Millî Korunma Kanununun 42 nci maddesine dayanılarak 1947 - 1948 Ekim devresinde ödünç olarak muhtaç çiftçilere zincirleme kefaletle ve en geç 31 . XII . 1948 tarihine kadar aynen veya nakden geri alınmak şartıyla tohumluk verilmesi için Tarım Bakanlığı hesabına Ziraat Bankası emrine 3 000 000 liralık bir mütedavil sermaye tahsis edilmiş idi.

Tohumlukların tahsis işleri ile Tarım Bakanlığı görevlendirilmiş ve mubayaa, dağıtma ve tahsil işleri de Ziraat Bankası eliyle yürütülmüş idi.

Bu tohumlukların, Toprak Mahsulleri Ofisi depolarından veya Tarım Bakanlığı müesseselerinden peşin bedel ile tedarik edilmesi ve bu yerlerde yeter miktarda tohumluk bulunmadığı takdirde de piyasadadan satın alınması kararlaştırılmış bulunmakta idi.

Tevziatın, alım fiyatlarına Tarım Bakanlığı ile Ziraat Bakanlığı arasında kararlaştırılacak me-mur ve hizmetliler ücret ve yevmiyeleri ve yol paraları nakliye, depolama, dağıtma, kontrol, tahsil ve sair zaruri masrafların karşılığı olarak ilâve olunacak masraf hissesi ile elde edilecek bedel üzerinden ve faizsiz olarak yapılması ve aynen ödeme halinde de bu masraf hissesinin ayrıca para ile ödenmesi de tesbit edilmiştir. Vâde yılının mahsulü çiftçinin borcunu ödemiyecek kadar az olduğu takdirde borcun ertelenmesi, vâdesinde ödenmiyen ve ertelenmiyen borçlardan tahsil tarihine kadar % 7 geçmiş günler faizi alınması ve bu işlerin yürütülmesinden doğacak bilûmum zararların da tahsis edilen sermayeden karşılanması karar altına alınmış idi.

Alınan bu kararlar ilgili olarak 1947 ve 1948 yılları zarfında muhtaç çiftçilere tevzi edilmiş bulunan hububattan mütevellit 1949 yılı bidayetinde 838 859,76 lira kıymetinde 3 164 241 kilo sikketinde bir alacak bakiyesi bulunmakta idi.

1949 yılı zarfında bu alacak bakiyesinin görmüş olduğu harekâtı miktar ve kıymet itibariyle gösterir bir tablo aşağıya dercedilmiş bulunmaktadır :

İ z a h a t	Miktar	Tutarı
	Kilo	Lira
1948 yılından müdevver alacak bakiyesi	3.164.241	838.859,76
1949 yılı zarfında yapılan takip masrafları	—	2.407,59
1949 yılı zarfında tahakkuk ettirilen faizler	—	15.815,03
Yekûn	3.164.241	857.082,38
1949 yılı içinde nakden tahsil olunanlar	1.408.247	372.754,18
1949 yılı içinde aynen tahsil olunanlar	1.830	4.189,50
1949 yılı içinde tahsil olunan takip masrafları	—	1.970,24
1949 yılı içinde tahsil olunan faizler	—	15.815,03
Yekûn	1.410.077	394.728,95
1950 yılına devir olunan alacak bakiyesi	1.754.164	462.353,43
Umumi yekûn	3.164.241	857.082,38

Bu tablonun tetkikinde :

Muhtaç çiftçilere tevzi olunan tohumluklardan 1949 yılına 3 164 241 kilo sikletinde 838 859,76 lira tutarında bir alacak bakiyesinin devir edildiği görülmektedir. Aynı yıl zarfında alacakların takibi için 2 407,59 lira takip masrafları yapıldığı ve vâdesinde ödenmiyen ve ertelenmiyen borçlar üzerinden bunların tahsil tarihlerine kadar % 7 hesabiyle 15 815,03 lira faiz tahakkuk ettirildiği, aynı yıl içinde nakden 1 408 247 kilo hububat bedeline tekabül eden 372 754,18 lira tahsil edildiği, aynen de 4 189,50 lira kıymetinde 1 830 kilo hububat teslim alındığı ve bu müddet zarfında 1 970,24 lira takip masrafları ve 15 815,03 lira da faiz tahsil edildiği, ve yıl sonunda çiftçilerden 368 939,16 lira tutarında 1 303 033 kilo buğday 92 976,92 lira kıymetinde 451 131 kilo arpa ve 437,35 liralık takip masrafları ki ceman 1 754 161 kilo sikletinde hububat tevziatından mütevellit 462 352,43 liralık bir alacak bakiyesi kaldığı görülmektedir.

Tohumluk tevziat hesabının yukarıda bahsi geçen alacak bakiyesinden maada T. C. Ziraat Bankasının muhtelif şube ve ajanslarında 1 035,25 lira kıymetinde boş çuvalları ve 92,70 liralık da müteferrik alacakları bulunmaktadır.

Yukarıda bahsi geçen 708 sayılı Koordinasyon Kararı gereğince muhtaç çiftçilere tevzi edilmiş bulunan tohumluk hesabının 1949 yılı sonu itibariyle tanzim edilmiş bulunan bilançosunun bir örneği aşağıya dercedilmiştir.

Aktif	Lira	Pasif	Lira
I - Kredinin kullanılmiyan kısmı	2.404.965,27	I - K/708 e göre tahsis olunan	3.000.000,00
II - Dağıtım hesabı	462.353,43		
	Kilo		
	Lira		
1. Buğday	1.303.033		368.939,16
2. Arpa	451.131		92.976,92
Takip mas.			437,35
	1.754.164		462.353,43
III - Muvakkat hesap			1.127,95
Çuval bedeli			1.035,24
Müteferrik			92,70
			1.127,95
IV - Netice hesabı			131.553,35
	Yekûn	Yekûn	3.000.000,00

1947 ve 1948 yılları zarfında dağıtılan tchumlar için 1949 sonuna kadar yapılan çeşitli masrafları ve aynı tahsilât satışlarından hâsil olan menfi farklarını ve aynı devre zarfında elde edilen çeşitli gelirleri gösterir gelir ve gider hesabının bir sureti aşağıya eklenmiştir.

Giderler	Lira	Gelirler	Lira
1949 yılı faizi	49.505,37	Boçlulardan tahsil olunan geçmiş günler faizleri	15.815,03
1949 sonuna kadar şube ve ajanslarca yapılan masraflar	95.311,79	Maliyet fiyatı ile borçlandırma arasındaki farklar	7.656,53
1949 sonuna kadar Genel Müd. yapılan masraflar	7.069,13	Müteferrik gelirler	1.108,31
Haberleşme ve diğer masraflar	378,46	1949 yılı sonunda hâsil olan aleyhte fark	131.553,35
Aynı tahsilât satışından doğan zarar	3.868,47		
	Yekûn	Yekûn	156.133,22
	156.133,22		156.133,22

G) Ziraat Bankası pamuk hesabı

a) Mevzuat :

26 . IX . 1940 tarihinde yayınlanan K/59 sayılı Koordinasyon Kararıyla «doğrudan doğruya müstahsıldan pamuk mubayaası için, Millî Korunma Kanununun 26 ncı maddesine müsteniden Ticaret Bakanlığı emrine altı milyon lira kadar bir kredi tahsis olunmuştur.

27 . XII . 1940 tarih ve K/87 sayılı Kararla da; müstahsıldan gayrı kimselerden pamuk satın alınması, mubayaa ve ihraç işleriyle Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasının görevlendirilmesi ve bu işler için hizmet mukabili olarak, mubayaa tutarı üzerinden Bankaya % 1 komüsyon verilmesi, tahassul eden haricî satış fiyatıyla maliyet fiyatı arasındaki farkın ayrı bir fonda toplanması kabul edilmiştir.

K/127 sayılı Koordinasyon kararıyla 1941 mahsulü ve K/469 sayılı Koordinasyon Kararıyla de 1942 mahsulü pamuklara el konmuş, fakat bir ay zarfında mubayaa edilmeyen pamuklar serbest bırakılmıştır.

K/59 sayılı Koordinasyon Kararıyla müdahale mubayaatı için yapılan altı milyon liralık tahsis-

ten, 23 . X . 1947 tarihinde yürürlüğe giren K/708 sayılı Koordinasyon Kararıyla iki milyon lirasının Tarım Bakanlığı emrine ve 9 . I . 1948 tarihinde K/719 sayılı Koordinasyon Kararıyla 94 355,85 lirasının Adalet Bakanlığına ve K/759 sayılı Kararla 700 000 lirasının Giresun Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliğine 20 . XII . 1949 tarihinde yürürlüğe giren K/797 sayılı Kararla da 3 203 000 lirasının Tekel İdaresine verilmiş olması neticesinde; bahis mevzuu tahsisat miktarının, 1949 yılı nihayetinde, 644,15 liraya düştüğü anlaşılmıştır.

Bundan başka, pamuk müdahale mübayaatını karşılamak üzere, Ticaret Bakanlığı, Ticaret Ofisindeki fonlardan 3 068 137 liralık bir meblâğı da bu işe tahsis etmiştir.

b) Stoklar :

Ziraat Bankasının 1949 yılında müdahale pamukları satışlarındaki faaliyeti ve bu sene içinde yapılan masrafları ve yıl nihayetinde elde kalan stokları gösterir bir cetvel aşağıya çıkarılmıştır.

	Siklet Kilo	Bedel Lira
Geçen seneden devren gelen muhtelif eins pamuk	4.139.620	5.535.291,28
Çeşitli masraflar	—	61.836,43
Satış masrafları	—	121.439,98
Depo fazlası	5.510	430,20
Yekûn	4.145.130	5.718.997,89
Satışlar	3.681.395	5.075.720,94
Depo noksanı	253.347	343.017,96
Yekûn	3.934.742	5.418.738,90
1950 yılına devir	210.388	300.258,99
	4.145.130	5.718.997,89

1949 yılında, müdahale mübayaatı pamuklar için Ziraat Bankasına, 61 836,43 liralık bir masraf ihtiyar edilmiş olup bu masrafların müfredatı şöyledir :

Masrafın nev'i	Lira
Nakliye sigortası	278,94
Matbu ve kırtasiye masrafları	562,15
Nakliye masrafları	666,67
Depo, tamir masrafları	781,—
Nakil ve istif masrafları	2.254,19
Muhabere masrafları	4.361,46
Prese ve tamir masrafları	4.379,03
Depo kiralari	14.785,59
Memur maaşları	15.567,80
Depo sigortaları	18.199,60
Yekûn	61.836,43

c) Satışlar :

Geçmiş yıllardan devren gelen muhtelif eins Koordinasyon pamukları stokundan, 1949 yılı zarfında, ihraç edilmek üzere, memleket dâhilindeki bâzı firmalara yapılan satışların maliyet ve satış bedelleriyle bu satışlar neticesinde tahassul eden kârın müfredatı aşağıya dercedilmiştir.

Siklet Kilo	Satış bedeli Lira	Maliyet hesabı Lira	Gayrisâfi kâr Lira
3.681.895	5.619.624,01	5.075.720,94	543.903,07

Koordinasyon pamukları hesabının geçmiş yıllar satışlarından hâsıl olan 28 503,51 lira satış zararlarına ilâveten 2 488,61 lira demirbaş amortismanları ve 1 329 132,14 lira olarak yer alan muhtelif giderleri (bunlar meyanında 281 537,03 lira, depolarda bulunan pamukların tasfiyesi neticesinde, rutubet farkından zuhur eden fireleri, 63 773,54 lira, Almanya'ya ihraç olunan pamuklar üzerinden Tarife ödenen % 2 komüsyonu ve 40 191,03 lira çeşitli giderleri ve 896 125,57 lira Ziraat Bankasının Tarsus, Ceyhan ve Adana şubelerindeki pamuk hesaplarının tasfiyesi neticesinde gelirler ve giderler meyanında karşılıklı olarak yer alan mebalığ) ile birlikte 1 360 124,26 liralık umumi giderleri bulunduğu görülmüştür.

Diğer taraftan, 543 903,07 lira, 1949 yılı gayrisâfi satış kârları ile 971 976,16 lira olarak yer alan muhtelif gelirleri (bunun 896 125,57 lirası giderler vesilesiyle de açıklanmış olduğu ve hile netice hesabında gelir ve giderler meyanında karşılıklı olarak yer almış bulunan mebalığı ve geri kalan 75 550,59 lirası da irat kaydolunan teminat akçeleri ve depo kiralari gibi çeşitli paraları göstermekte) bulunmaktadır.

Bu suretle 1 515 579,23 liraya ulaşmış olan gelirlerden 1 360 124,26 lirayı bulan giderlerin tenzili neticesinde 1949 yılı pamuk hesabının 155 454,97 liralık bir kârla kapandığı müşahade edilmiştir.

Destekleme mubayaatından tahassul eden pamuk stoklarının 1950 yılı zarfında tamamen tasfiyeleri cihetine gidilmiş olduğu, geçen seneki raporumuzda, açıklanmış bulunmaktadır.

Müdahale mubayaatının başlangıç tarihi olan, 1941 yılından 1949 yılı sonuna kadar, mubayaa ve satış hareketlerini gösterir bir tablo aşağıya çıkarılmıştır.

Yıllar	Mubayaa Kilo	Depo fazlası Kilo	Depo noksanı Kilo	Toplam Kilo	Satış Kilo	Gelecek yıla Devir
1941	26 112 612	19 928	726	26 131 814	17 025 388	9 106 426
1942	5 931 633	29 618	81 774	14 985 903	4 514 616	10 471 287
1943	5 808 956	35 087	180	16 315 150	8 255 294	8 059 856
1944	9 401 467	4 898	14 440	17 451 781	3 720 383	13 731 398
1945	4 371 624	7 173	24 788	18 085 407	3 469 769	14 615 638
1946	1 039 870	26 726	39 691	15 642 543	4 554 059	11 088 484
1947	1 239	8 946	7 893	11 090 776	5 620 347	5 470 429
1948	1 985 238	10 812	52 533	7 413 946	3 274 326	4 139 620
1949	—	5 510	253 347	—	3 681 395	210 388
Yekûn	54 652 639	148 698	475 372	—	54 115 577	—

1950 yılına devreden pamukların cinsi, miktarı ve kıymeti itibariyle müfredatı aşağıdaki gibidir.

	Kilo	Lira
Akala	11 029	18 512,15
Yerli	198 881	281 316,64
Döktüntü	478	430,20
Yekûn	210 388	300 258,99

Koordinasyon pamuklarının, 1949 yılına ait Bilânçosuyle kâr ve zarar hesabının birer örnekleri aşağıya çıkarılmıştır.

Aktif	Lira
I - Kredinin kullanılmıyan bakiyesi	644,15
II - Stoklar :	
1. Kaba mal deposu	430,20
Personel mal deposu	299.828,79
III - Borçlu hesaplar	
Masraflar hesabı (demirbaşlar)	16.768,92
Muhtelif borçlular	205.932,23
a) Tarifen borcu	203.978,25
b) Haza bedeli	1.253,98
c) Harcırah ava.	700,—
IV - Netice hesaplar	2.561.179,22
1. 1945 yılı zararı	1.248.404,33
2. 1946 » »	727.979,01
3. 1947 » »	584.795,88
T. C. Ziraat Bankasındaki pamuk hesabının fiyat farkı bakiyesi	6.201.360,36
	<hr/>
Yekûn	9.286.143,87

Pasif	Lira
I - Pamuk fonu	644,15
6.000.000,—	
2.000.000,— Tarım Bak.	
94.355,85 Adalet »	
700.000,— Giresun F.	
3.205.000,— Tekel G. Md.	
	<hr/>
	5.999.355,85
	<hr/>
	644,15
II - Alacaklı hesapları	36.836,46
a) Sigorta bedeli karşılığı	27.494,83
b) Pamuk b. iade edilecek	2.031,63
c) Depozito	7.310,—
III - Netice hesabı	9.248.663,26
a) Pamuk mübayaasına tahsis olunan fon	3.068.137,19
b) 1943 kârı	5.062.110,68
c) 1944 »	477.333,10
d) 1948 »	485.627,32
e) 1949 »	155.454,97
	<hr/>
Yekûn	9.286.143,87

Kâr ve zarar hesabı

Zimmet	Lira	Matlup	Lira
Demirbaşların 1949 amortismanı	2 488,61	Satış kârları	543 903,07
Satış zararları	28 503,51	Muhtelif kârlar	971 676,16
Muhtelif »	1 329 132,14		
1949 yılı kârı	155 454,97		
	-----		-----
Yekûn	1 515 579,23	Yekûn	1 515 579,23

Yukarda bahis konusu olan pamuklardan maada Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası nezdinde K/728, K/736 ve K/753 sayılı Koordinasyon Heyeti kararları gereğince, mubayaa olunan pamuk hesapları da bulunmaktadır.

Geçen seneki raporumuzda da açıklandığı veçhile Zirai Kombinalar Dairesine döner sermaye olarak verilmiş bulunan 1 786 450 liradan K/728 sayılı Koordinasyon Kararıyla, Ağustos 1948 yılında iadesi şartıyla, 1 700 000 lira, K/733 sayılı Koordinasyon Kararıyla Amortisman Sandığından altı milyon lira ve K/753 sayılı Koordinasyon Kararıyla da, Zirai Kombinalar Kurumunun Ziraat Bankasında mevcut mevduatından (zarar husule geldiğinde; Millî Korunma fonundan mal-subu ve satışı mütaakıp paranın, Zirai Kombinalar Kurumuna iadesi ve bu paranın kullanıldığı müddet için Kurum lehine % 4,5 faiz hesaplanması şartıyla) 2 500 000 lira ki ceman 10 200 000 lira Ticaret Bakanlığı emrine tahsis edilmiş ve Bakanlık da % 1 mubayaa komisyonu mukabilinde, Ziraat Bankasını, bu işle görevlendirilmiştir.

1. K/728 sayılı Koordinasyon Kararıyla satın alınan pamukların aynen Sümerbanka devredilmiş olduğu ve Ziraat Bankasıca bu pamukların mubayaa bedeli üzerinden % 1 komisyon alınmış bulunulduğu;

2. K/736 sayılı Koordinasyon Kararıyla satın alınan pamuklardan, 1949 yılına 857 572 kiloluk bir stok devredildiği;

3. K/753 sayılı Koordinasyon Kararıyla de mubayaa olunan pamuklardan 1949 yılına, 433 814 kilo stok devrettiği;

1948 yılına ait raporumuzda izah edilmiş bulunmakta idi.

K/736 sayılı Koordinasyon Heyeti Kararıyla satın alınan pamuklardan; 1949 yılına devren gelen 857 572 kiloluk stokun, aynı yıl içinde 139 759 kiloluk kısmı elden çıkarılmış ve geriye kalan 717 813 kiloluk kısmı da, mütaakıp yılda, tamamen tasfiye edilmiş bulunmaktadır.

K/753 sayılı Kararla mubayaa olunan ve 1949 senesine devreden 433 814 kilo pamuğun, bu yıl zarfında, 128 104 kilosu satılmış ve 305 710 kilosu da 1950 yılına stok olarak devredilmiştir.

Bu stokun da, mezkûr yıl içerisinde, tamamen tasfiyesi cihetine gidilmiş olduğu ve bu hesabın 1 267,11 liralık bir zararla kapandığı anlaşılmıştır. Bu pamukların alım ve satışlarından hâsıl olan müspet fiyat farklarının da, diğer müdahale mubayaaalarında olduğu gibi, Millî Korunma umumi fon hesabına intikal ettirilmelerinin icabetliğine işaret etmek isteriz.

H) İstanbul Mahrukat Ofisi

İstanbul Şehrinin mahrukat ihtiyacını karşılamak üzere 16. V. 1942 tarih ve 5/332 sayılı Kararname ile, İstanbul Valiliğine bağlı ve onun murakabesine tâbi olarak kurulmuş olan ve Millî Korunma umumi sermayesinden 1 1/2 milyon lira tahsis edilmiş bulunan İstanbul Mahrukat Ofisi 1946 yılı nihayetine kadar faaliyetine devam etmiş ve mezkûr tarihte faaliyetini tatil ederek 16. VI. 1948 tarihine kadar elinde mevcut stok ve malzemeyi tasfiye ile iştigal etmiş bulunmaktadır. Bakanlar Kurulunun 3/7563 sayılı Kararıyla ilga edilen Ofisini tasfiye işlerine bidayeten 2. VIII. 1948 tarih ve 755 sayılı Koordinasyon Kararıyla İstanbul Valiliği yetkili kılınmış ve bilâhare 28 X. 1949 tarih ve 3/9974 sayılı Kararla tasfiye işlerinin takip ve intacına Ticaret Ofisi memur edilmiş ve Fica

ret Ofisinin tasfiyesine mütedair 23 . VI . 1950 tarih ve 810 sayılı Kararın 6 ncı maddesi gereğince de Ticaret Ofisi tasfiye memurluğu Mahrukat Ofisinin tasfiyesiyle de görevlendirilmiştir.

Geçen yıl raporumuzda Mahrukat Ofisinin bütün faaliyet devresine ait hesap ve muameleleri üzerinde ayrı ayrı durulmak suretiyle tafsilât verilmiş ve bu vesile ile Ofisin kuruluşundan faaliyeti tatil ettiği tarihe kadar tanzim etmiş olduğu bütün bilânçoların şayanı kabul görülmiyerek reddedilmiş bulunduğu açıklanmış idi.

Ofisin ilga ve tasfiyesine karar verilmesi üzerine tasfiyeye esas olacak bir devir bilânçosu tanzimi için tasfiye heyetince hesap mütehasısları vasıtasıyla, bulunabilen evrakı müsbite ve kayıtlara, muhabere ve mukavele dosyalarından istihraç edilen izahata istinaden ve bir seneden fazla devam eden mesai sonunda 16 . VI . 1948 tarihi itibariyle bir devir cetveli hazırlanabilmiş ve ancak bu tarihten sonra tasfiyeye başlanabilmştir.

Tasfiyeye esas teşkil eden bu devir cetveli ile Ofisin tasfiye heyetince hazırlanmış bulunan 1949 yılı sonu bilânçoları mukayeseye imkân üzere aşağıya devredilmiş bulunmaktadır.

İstanbul Mahrukat Ofisinin 16 . VI . 1951 tarihi itibariyle tasfiyeye devir hesabı

Sermaye taahhüdü	1.500.000,—	Sermaye	1.500.000,—
Kasa	50,55	Bankalar	1.276.100,83
Stoklar :		Alacaklılar :	
Kömür 460.241 Klg. = 66.739,30		M. Alacak	7.407,49
Odun 2.853 çeki = 24.678,45	91.417,75	Teminat	39.191,41
			46.598,90
Borçlular	397.434,85	Amortismanlar :	
Fırın işletmesi	634.633,52	Demirbaş amortismanı	2.855,48
Kereste işletmesi	43.242,63		
Demirbaş	4.799,16		
Malzeme ambarı	8.748,32		
Zarar	145.228,43		
	Yekûn		Yekûn
	2.825.555,21		2.825.555,21
Nâzım hesaplar :			
Teminat olarak alınan			
hisse s. ve tah.	2.500		
Alınan teminat mektupları	5.650	Nâzım hesaplar	8.150,—
	Yekûn		Yekûn
	2.833.705,21		2.833.705,21

Tasfiye halinde İstanbul Mahrukat Ofisi 31 . XII . 1949 vaziyeti

Aktif		Pasip	
Tahsis olunan sermaye	1.500.000,—	Sermaye	1.500.000,—
Kasa	681,01	Bankalar :	
Demirbaş	820,22	Zerbank (166 B hesabı)	1.421.658,30
Balat Fırın binası ve malzemesi	637.594,06	» (166 faiz »)	166.258,65
Muhtelif borçlular	293.428,09	Muhtelif alacaklılar	34.577,38
Zarar	689.970,95		
	Yekûn		Yekûn
	3.122.494,33		3.122.494,33
Nâzım hesaplar	6.150,—	Nâzım hesaplar	6.150,—
	Yekûn		Yekûn
	3.128.644,33		3.128.644,33

Tasfiye halinde Mahrukat Ofisinin 31 . XII . 1949 kâr zarar hesabı

Z a r a r	Lira		K â r	
	Lîra	Lira	Lira	Lira
Mülga Mahrukat Ofisinin tasfiyeye devrettiği zarar	145.228,43		Gelirlerden :	
Tasfiyeye devredilen 460 000 kilo kömür tozu maliyet farkı	61.024,34		faiz	990,50
Defter mucibi tasfiyeye devredilen 2 083 çeki odunun mevcut olmaması hasebile fire olarak kabul ve zarara atılmış olmasından	24.678,45		Köhne malzeme satışından	32,—
Üsküdar Kereste İşletmesi zararı	37.492,63			1.022,50
Kullanılmış olduğu halde hesaba geçmemiş olan nakliye malzemesi bedeli	8.748,32		Amortismanndan	153,03
Mahkeme kararıyla Şevket Mocan'a ödenen tazminat	100.681,65		Zarar	689.970,95
Umumi masraflar	56.795,97			
Borçlu hesabı cari için T. C. Ziraat Bankasınınca 1948, 1949 yılları için tahakkuk ettirilen faiz	166.258,65			
Demirbaştan	664,94			
Borçlu İsmail Uncubası'nın intiharı dolayısıyla terekesi mevcut olmadığından ve vârislerinin reddi miras yapmış olmaları hasebiyle tahsil edilmeyen matlubat	35.786,16			
Muhtelif kâr ve zarardan: Mahkeme ilâmlarına müstenit zararlar	53.786,98	691.146,48		
Yekûn		691.146,48	Yekûn	691.146,48

Yukardaki hesap vaziyetlerinin tetkikından anlaşılacağı veçhile geçen yıl raporumuzda da temas edilmiş olduğu gibi :

1. Tasfiyeye devir cetvelinde kayden mevcut görünen 460 241 kilo kömüre mukabil Ofis depolarında 400 tonu mütecevaz kömür tozu bulunmuş ve bu da tasfiye memurluğunca 5 715 lira mukabilinde satılmış olmakla bakiye 61 024,30 lira kömür bedelinin;

2. Devir cetvelinde kayıtlı 2 853 çeki oduna mukabil Ofis depolarında odun mevcudu bulunmadığından bu miktar odunun bedeli olan 24 678,45 liranın; zarar kaydı icabetmiştir.

Yine geçen yıl raporumuzda belirtilmiş olduğu veçhile :

3. Ofisin faaliyet devresinde tasfiye edilmiş olan Üsküdar Kereste İşletmesinden mütevellit 37 492,63 lira ile

4. Kullanılmış olduğu halde ait oldukları hesaba intikal ettirilmemiş olmaları dolayısıyla devir cetvelinde mevcut olarak görünen nakil vasıtaları malzemeleri bedeli 8 748,32 lira ve demirbaş tasfiyelerinden 664,94 lira da tasfiye heyetince zarar kaydedilmiştir. Bunlardan maada 1948 yılı raporumuzda izah edilmiş olduğu gibi odun ve kömür satışlarını bir beyiye ödemek suretiyle muhtelif bâyilere yaptırmış bulunan Ofisin, gerek malların teslimi sırasında ve gerek satış ve devirler esnasında fire durumlarıyla bâyi ve Ofis depolarındaki miktarları sıhhatle tesbit etmemiş, bâyiler ve odun - kömür mütaahhitleriyle zuhur etmiş bulunan ihtilâfları zamanında halletmemiş olması, nûta-

ahhitlerle akdettiği mukavelelerin muallel bulunması ve mukavele hükümlerine riayetsizlikleri dolayısıyla devir cetvelinde bâyilere ve mütaahhitler zimmeti olarak borçlular hesabında görünen Ofis alacakları için tasfiye heyetince açılan dâvalar Ofis aleyhinde neticelenmiş ve bu sebeple gerek bu alacakların ve gerek mahkemelerce hükmedilmiş olan tazminatların zarar kaydı zarureti hâsıl olmuştur.

Bu sebeple 1949 yılı sonuna ait kâr ve zarar cetvelinde görüleceği gibi mahkeme kararlarına bağlanmış olan ceman 190 254,79 lira tazminat ve matlubatın zarar kaydı icap etmiştir.

Ofisin borçlu cari hesabının 1948 ve 1949 yılları faizi olarak tahakkuk ettirilen 166 258,75 lira ve aynı devre zarfında mülga Ofis memurlarile tasfiye memurlarına ve hesap mütehasıslarına ödenmiş olan ücretler ve sair masrafların yekûnu olan 56 795,97 lira ile birlikte 1949 yılı sonuna kadar ceman 545 918,05 lira zarar tahakkuk etmiş olup bu miktara tasfiyeye devir tarihinde mevcut 145 228,43 lira zararın ilâvesiyle 1949 yılı sonunda zarar yekûnu 691 146,48 liraya baliğ olmuştur. Bu miktardan faiz olarak tahsil edilen, demirbaş amortismanlarından artan ve bir kısım köhne malzemenin satışından tahassul eden ceman 1 175,53 lira düşülecek olursa Ofisin 1949 yılı sonunda tasfiye bilânçosunu 689 970,95 lira bir zararla kapatmış olduğu görülür.

Halen Ofisin tasfiyesine devam edilmekte olup geçen yıl raporumuzda da temas edilmiş olduğu gibi Balât Fırın binasında mevcut natamam malzemenin, Ofisin katiyet kesbeden borcundan dolayı icra marifetiyle 6 209 lira mukabilinde satılması neticesinde bu malzeme ile sigorta bedeli olarak fırın binası bedeli meyanında kayıtlı 163 368 liranın zarar kaydı ve yukarda açıklanmış bulunan sebeplerle Ofis aleyhine neticelenmiş dâvalar dolayısıyla zarar kaydı icap eden mebalîğ ile birlikte zarar yekûnu tetkikatımız tarihinde (Haziran 1951) 1 milyon liraya yaklaşmış bulunmaktadır. 1951 yılı Haziran sonunda kayden 275 bin lira olan muhtelif alacaklarından mühim bir kısmının da aynı sebepler dolayısıyla tahsilsiz kalacağı ve zarar kaydı zarureti hâsıl olacağı muhakkaktır. Bu duruma göre Ofise Millî Korunma sermayesinden tahsis edilmiş bulunan 1,5 milyon lira sermaye, fırın binası satış kıymeti hariç, tamamen zarar kaydedilmiş olacaktır.

Millî Korunma sermayesinden Ofise yapılan 1,5 milyon liralık tahsis mukabilinde Türkiye Ziraat Bankası İstanbul Şubesinde açılmış olan borçlu cari hesaba 1942 yılından 1948 yılı sonuna kadar geçen yıl raporumuzda alelmüfredat gösterildiği gibi 490 036,10 lira ve 1949 yılı için 87 921,03 lira ki ceman 577 957,13 lira faiz tahakkuk ettirilmiş bulunmaktadır.

Bu faiz tahakkukatı dolayısıyla borçlu hesap bakiyesi, 1949 yılı sonunda tahsis edilmiş olan 1,5 milyon lira sermayeyi 88 bin lira ve Haziran 1951 sonunda da 209 bin lira tecavüz etmiş bulunmaktadır.

Bu itibarla bir fırın binası ile meşkûk bâzı matlubattan başka bir varlığı kalmamış ve faaliyeti tamamen zararla neticelenmiş bulunan bu Ofise mütaallik borçlu hesap bakiyesiyle bunların kontr - partisini teşkil eden Hazine bonolarına faiz tahakkuk ettirilmemesi hususunda karar itihazının, bakımsız kalan binanın bir an evvel Hazineye veya resmî, nim resmî müesseselerden birine devrinin ve alacak dâvalarının Hazine marifetiyle takibi cihetine gidilerek tasfiyeye son verilmesinin uygun olacağı mütalâa edilmektedir.

V) Netice ve teklifler

Millî Korunma topluluğunun 1949 yılı faaliyet hakkında tanzim olunan bilânço ve kâr ve zarar hesabı ile namlarına mütedavil sermaye tahsis edilmiş bulunan teşekkül ve müesseselerin işletme faaliyetlerine dair Heyetimizce hazırlanmış olan raporda yer alan müşahede, temenni ve tekliflerin bellibaşlıları aşağıda hulâsa edilmiştir.

I - Bilânçonun tetkik ve tahlili :

a) Toprak Mahsulleri Ofisinin Millî Korunma nam ve hesabına alıp satmış olduğu ürünlere 1942 yılı için tahakkuk ettirmiş olduğu umumi masraf hissesinin üç yüz bin lira kadar fazla hesap edilmiş olması cihetinin tashihi ile faaliyeti 1943 yılında sona ermiş bulunan müdahale işlerine ait müspet fiyat farkının bir an evvel Ziraat Bankası Merkez Müdürlüğü nezdindeki fon hesabına yatırılmasını;

b) Geçmiş senelere ait raporlarımızda da açıklandığı üzere, Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası nezdindeki Millî Korunma Muhasebe Bürosuna yalnız sene içerisindeki sarfiyata mütaallik evrakı müsbiti göndermekle iktifa ederek yıl sonunda bilanço tanzim etmeyen sermaye tahsis mahallerinin, Millî Korunma sermayesi ile satınalmış oldukları ve şimdiye kadar, sene sonu sayım zabıtlarını mezkûr Muhasebe Bürosuna göndermedikleri sabit kıymetlerin son durumlarıyla halen mevcut olup olmadıkları hakkında bir bilgi edinememiştir.

İlga edilmiş olduğu anlaşılan bu teşkilâtın idare ve teşkilât masrafları tahsisleriyle mubayaa etmiş buldukları bu demirbaşların halihazır durumları tesbit edilerek bunların ya bir bakanlık veya teşekküle mal edilmelerini veyahut da satılarak tasfiyeleri cihetine gidilmesini iktiza ettiğini;

c) K/162 sayılı Koordinasyon Kararı; Millî Korunma sermayesinden yapılmış olan sabit sermaye tahsislerine mütaallik faizler ile idare ve teşkilât masrafları karşılığı olarak tahsis olunan paralara ait faizlerin « ... bunların kadro ve masraf tasarrufları ile karşılanmaları mümkün olmadığı ahvalde» umumi sermayeden ödenmesini âmir bulunmaktadır.

Tetkikatımız tarihine kadar (Kasım 1951) sözü geçen kararname hükmünün tatbik edilmemekte olduğu ve Millî Korunma umumi sermayesinin hemen tamamen tahsis edilmiş bulunması dolayısıyla bahis mevzuu olan faizlerin Maliye Bakanlığı namına Ziraat Bankası Merkez Müdürlüğü nezdinde açılan borçlu bir hesaptan tesviye ve mahsup edilmekte bulunduğu görülmektedir.

Kararname hükümlerinin yerine getirilmesi için bu faizlerin, umumi sermayeden tahsis harici kalarak kullanılmasına lüzum kalmamış olan serbest sermayeden mahsupları cihetine gidilmesi ve bu imkânın teminine kadar geçecek zaman dâhilinde de bu faizlerin Millî Korunma fonlarından mahsubunun Bakanlar Kurulu kararına iktiran ettirilmesinin uygun olacağı mütalâasında bulunduğumuzu;

d) Ticaret Bakanlığının Yerli Ürünler Türk Anonim Şirketi marifetiyle yapmış olduğu 1939 - 1941 yılları mahsulü tütün müdahale mubayaatı satışlarından elde edilen kârın Ziraat Bankasına taksimi neticesinde, noksan hesap edildiği tahakkuk eden 3 009,03 liraya mezkûr Bakanlığın matlubu olarak alacaklı hesaplarda yer verilmesi lüzumunu;

II - İşletme faaliyetleri :

A) Ticaret Ofisi :

a) 1949 yılında, Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının emirleriyle yaş meyva ve sebze işleri Ticaret Ofisinin işgal sahasına alınmış ve bu işle Ofis nam ve hesabına İstanbul Yaş Meyva ve Sebze Satış Kooperatifleri Birliği görevlendirilerek Ofis sermayesinden bu Birliğe beş yüz bin lira tahsis edilmiş bulunmaktadır.

K/810 sayılı Kararla 1. VII. 1950 tarihinden itibaren tasfiyeye tâbi tutulan Ticaret Ofisinin işgal mevzuuna ithal edilen yaş meyva ve sebze işlerindeki nâzımlık rolünün de kanunen bu tarihten itibaren sona ereceği tabii ise de, tetkikatımızın yapıldığı (Temmuz 1951) tarihinde bu işe muhassas sermayenin henüz tasfiyesi cihetine gidilmediği anlaşılmıştır.

Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının tensibiyle Yaş Meyva ve Sebze Kooperatiflerince halen nâzımlık rolüne devam edilmekte olduğuna göre, geçen tahsisin, tasfiye halinde bulunan Ticaret Ofisinin sermayesinden bir Koordinasyon kararıyla tenzil edilerek mezkûr Kooperatife verilmesi lüzumunu;

b) Ticaret Ofisince, 1949 yılı nihayetine kadar geçmiş seneler kârlarından 319 471,02 lira ihtiyat akçesiyle 5 581 984,11 lira da muhtemel zararlar karşılığının ayrılmış olduğu müşahede edilmiştir.

Millî Korunma Kanunu hükümleri dairesinde tesis edilecek müesseseleri faaliyetlerin neticesinde elde ettikleri müspet fiyat farklarından ihtiyat akçesi, karşılık ve saire gibi namlar altında her hangi bir paranın tefrik edileceğine dair Muhasebe Talimatnamesinde bir sarahat mevcut olmadığına göre bu şekli muamele yerinde görülmemiştir.

Sözü geçen paraların ait oldukları hesaplara iadesi lüzumunu;

c) Ticaret Ofisinin muhtelif yıllar zarfında yabancı memleketlere ihraç etmiş olduğu bazı yerli emtia üzerinden Millî Korunma Kanununun 27 nci maddesi gereğince tefrik ettiği ayçiçeği yağundan 5 344,62 lira gravyer peynirinden 32 770,28 lira ve pamuklardan da 433 278,58 liralık ihracat fonlarının Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası nezdindeki umumi fon hesabına yatırılmasını;

B) Petrol Ofisi :

a) Ofis, 1951 yılı ortalarına doğru ihzari mahiyette olmak üzere bir iş programı hazırlamıştır. Mütâakıp yıllarda tanzim olunacak iş programlarının Ofisin bütün faaliyet konularını ihtiva edecek şekilde ihzar edilmesini;

b) Son yıllar zarfında Petrol Ofisinin görmekte olduğu çeşitli işlerin âni bir inkişaf kaydetmiş olması dolayısıyla gerek Ofis Muhasebesinde ve gerekse Ofisin diğer servislerindeki işlerin bir hayli artmış olduğu göze çarpmaktadır.

Bu itibarla muhasebenin rasyonel bir şekilde çalışabilmesi için bu servisin reorganizasyona tâbi tutulmasıyla beraber kadrosunun keyfiyet ve kemiyet bakımından yeni elemanlarla teçhiz edilmesini;

c) Ofisin çeşitli servislerinde görülmekte olan işlerin daha süratli yürütülmesi ve aynı zamanda daha verimli olması için bu servisler arasındaki insicamın temini ve bunlar meyanında gereken iş bölümlerinin yapılması ve her şubenin durumuna göre salâhiyetle teçhiz edilmesi ve işlerin mümkün merteye basitleştirilmesi ile beraber ana mevzulara taallûk eden muamelâta ait talimatname'lerin hazırlanması;

d) Ofis kadrosunun iş hacmına ve mahiyetine göre keyfiyet ve kemiyet bakımından revizyona tâbi tutulmasının gerektiğini;

e) Ofisin deniz nakil vasıtaları meyanında bulunan petrol I ve petrol II gemilerinin zararlı çalıştıkları ve Ofise tam manasiyle faydalı olamadıkları anlaşılmıştır.

Zararı önleme bakımından bu gemiler hakkında âcil tedbirlerin alınmasını;

f) Sene başlarında tedariki icabeden malzemenin miktarıyla mali imkânlarını bidayeten tesbit ve kaydedemiyen Ofis, malzeme ihtiyacını hissettiği veya muhtelif şahıs ve firmalar tarafından yapılan müsaît bir teklifle karşılaşıldığı anda mubayaat için gereken teşebbüse tevessül ettiği anlaşılmıştır.

Millî Korunma Kanununa müsteniden fevkalâde ahval dolayısıyla halk ve Millî Savunma ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuş olan Petrol Ofisi, her ne kadar Artırma, Eksiltme ve İhale kanunlarıyla Muhasebei Umumiye Kanununun hükümlerine tâbi değilse de yaptığı bilûmum mubayaatı bir esas ve bir prensibe bağlaması ve bu prensip dâhilinde mubayaatta bulunması zaruretini;

g) 1949 yılı zarfında Ofis memurlarına iş ve mubayaa avansı namıyla verilen bir kısım paraların senesi zarfında mahsuplarının yapılmadığı görüldüğünden, bunların kanunun tâyin ettiği müddet zarfında mahsuplarının behemehal yapılarak zimmet kayıtlarının kapatılmasını;

h) Ofis idarecilerinin seyahat ve temsil masraflarında imsakle hareket etmelerini;

1. 1949 yılında Ofis bünyesi dâhilinde esaslı bir surette teşkil edilmiş bir teftiş cihazının bulunmadığı ve mevcut müfettişlerin de sadece basit konularla meşgul oldukları anlaşılmıştır.

Bu servisin müesseseye müfit olabilmesi için elemanlarının kemiyet ve keyfiyet bakımından takviyesi cihetine gidilmesi ve faaliyetlerinin de Ofisin bilûmum muamelâtına teşmil edilmesini;

m) Ofiste tatbik edilmekte olan muğlâk muhasebe sistemiyle insicamsız çalışmakta olan teşkilâtın bir an evvel reorganizasyona tâbi tutulmasını;

C) Zirai Kombinalar Dairesi Reisliği :

a) Millî Korunma sermayesiyle faaliyette bulunan Zirai Kombinalar Kurumu, 9 844 567,01 lira-lık sermayesi, bütün para ve para hükmündeki kıymet ve alacakları işletmeden elde edilen gelir ve kıymetleri menkul ve gayrimenkul malları, bütün hak ve menfaatleri ve her türlü taahhüt ve borçları, bunlara mütâallik kayıt, defter ve belgeleri, Kurumca işletilmekte olan Hazineye ait arazi ile birlikte, 5433 sayılı Kanunla kurulan Devlet Üretme Genel Müdürlüğüne 1. III. 1950 tarihinden itibaren devredilmiş olduğu cihetle Millî Korunma bakımından şekle taallûk eden hususata dair Heyetimize teklif ve temennide bulunmaya lüzum görülmemiştir.

D) Mahrukut Ofisi :

Bir fırın binasıyla bâzı meşkûk matlubattan başka bir varlığı kalmamış ve faaliyeti tamamen zararlar neticelenmiş bulunan Mahrukut Ofisine mütâallik borçlu hesap bakıyesiyle bunun kontr - partisini teşkil eden Hazine bonolarına faiz tahakkuk ettirilmemesi hususunda bir karar ittihaz edilmesini, bakımsız kalan binanın bir an evvel Hazineye resmî veya nîm resmî müesseselerden birine devrini

ve alacak dâvalarının Hazine marifetiyle takibi cihetine gidilerek tasfiyeye son verilmesini; belirtmekte fayda mülâhaza etmekteyiz.

Bu vesile ile raporumuzun işletme faaliyetleri bahsinde de açıklanmış olduğu gibi Millî Korunmada namlarına mütedavil sermaye tahsis edilmiş bulunan teşekkül ve müesseselerden tetkikatımızın yapıldığı tarihte (1951) yalnız Petrol Ofisi faaliyetine devam etmektedir.

Ticaret ve Mahrukat ofislerinin tasfiyelerine devam edilmekte ve Devlet Yağları, Zeytinburnu Çimento ve Yalvaç Deri fabrikalarının tasfiye neticeleri alınmakta olup pamuk ve tütün müdahale mübayaatı işleri de sona ermiş bulunmaktadır.

31. XII. 1949 tarihi itibarıyla tanzim edilmiş bulunan 1949 yılı Millî Korunma Umumi Bilânço-suyla kâr ve zarar hesabı saygı ile yüksek tasvip ve tasdikinize arz olunur.

Başbakanlık
Umumi Murakabe Heyeti
Başkanı

T. C.
İçişleri Bakanlığı
İ. İ. G. M.
Sayı : 22467 - 4, 13542

Özü : 1949 yılı Millî Korunma
Bilânçosu hakkında.

Yüksek Başbakanlığa

20. II. 1951 gün ve Muamelât Umum Müdürlüğü 32 - 40, 6/3523 sayılı buyruklarına karşılıktır. İstanbul Valiliğinin emir ve murakabesi altında olmak üzere K/332 sayılı Kararla 1942 yılında kurulmuş olan İstanbul Mahrukat Ofisi 29. V. 1948 gün ve K/742 sayılı Kararla kaldırılmış ve tasfiyesi için de 15. VII. 1948 gün ve K/755 sayılı Kararla İstanbul Valiliğine yetki verilmişti.

Bilâhara 13. X. 1949 gün ve K/791 sayılı Kararla bu Ofisin tasfiye işiyle İstanbul Ticaret Ofisinin görevlendirilmesi üzerine İstanbul Valiliğince teşkil edilmiş olan tasfiye heyeti tarafından Ofisin bütün evrak, eşya ve parası Ticaret Ofisine devredilmiş ve keyfiyet Ekonomi ve Ticaret Bakanlığına da arz olunmuştu.

Tasfiye işlemi devam etmekte olan ve Bakanlığımızla bir ilgisi kalmamış bulunan mezkûr Ofis hakkında Umumi Murakabe Heyeti 1949 hesap yılı raporunda izhar olunan temennilerin, Ticaret Ofisi Tasfiye Heyetine iblâğ olunmak üzere keyfiyetin Ekonomi ve Ticaret Bakanlığına bildirilmesine müsaadelerini saygılarımla arz ederim.

29. XI. 1951.
İçişleri Bakanı
Okunamadı

T. C.

Maliye Bakanlığı
Hazine Genel Müdürlüğü
İç borçlar
Sayı : 54657 - 2, 41938

4 . XII . 1951

Başbakanlık Yüksek Makamına

Muamelât Umum Müdürlüğü ifadesiyle alınan 20 . XI . 1951 tarih ve 32 - 40, 6 - 3523 sayılı tezke-
releri cevabıdır :

1949 yılı Millî Korunma Bilânçosu ve kâr ve zarar hesapları hakkında Umumi Murakabe Heyeti
tarafından hazırlanan rapor incelendi.

Mezkûr raporda Bakanlığımızı ilgilendiren hususulara ait mütalâanız 3780 sayılı Kanunun 4945
sayılı Kanunla muaddel 51 nci maddesine müsteniden aşağıda arz edilmiştir.

1. Millî Korunma sermayesinin genel durumu :

i) 3780 sayılı Kanunun 43 ncü maddesi gereğince T. C. Ziraat Bankası nezdinde tesis edilen
sermayeden mütaaddit Koordinasyon Heyeti kararlarıyla muhtelif tahsis mahalleri adına ceman
75 385 415,36 liralık tahsis yapılmıştır.

ii) Bu tahsislere mukabil Ziraat Bankasından filen 70 607 713,92 lira çekilmiş bulunmaktadır.

iii) Bu 70 607 713,92 liralık ödemelerin 53 750 000 liralık kısmı Millî Korunma Kanununun
45 nci maddesinin (Ç) fıkrası gereğince reeskont suretiyle Merkez Bankasından, mütebaki
16 857 713,92 liradan 6 732 437,69 liralık kısmı fon hesabından ve 10 125 276,23 liralık kısmı da
Bankanın kendi kaynaklarından temin edilmiş bulunmaktadır.

2. Sabit sermaye tahsisleriyle kadro, teşkilât ve idare masrafları karşılığı olarak yapılan tah-
sislere mütaallik faizlerin raporda belirtildiği ve hile 162 sayılı Koordinasyon Heyeti kararına göre
tesviye edilmesi veya fon hesabından ödenmesi hususunda T. C. Ziraat Bankasına gerekli talimat
verilmiştir.

Umumi Murakabe Heyeti raporunda yer alan müşahede, temenni ve tekliflerden Bakanlığımızı
doğrudan doğruya ilgilendiren başka bir husus olmadığını derin saygılarımla arz ederim.

Maliye Bakanı Y.
okunamadı

T. C.

Ekonomi ve ticaret Bakanlığı
Teşkilâtlandırma ve Küçük
Sanatlar Gn. Md. Ş. IV
Sayı : Genel : 38723
Özel : 6/4850

30 . VI . 1952

Özü : 1949 yılı Millî Korun-
ma hesapları hakkında.

Başbakanlığa

25 . III . 1952 - 2346 yazımıza ek :

1949 yılı Millî Korunma Bilânçosu ve kâr ve zarar hesapları hakkında Başbakanlıkları Umu-
mi Murakabe Heyetince hazırlanan rapordaki hususata ait iki nüsha Bakanlığımız mütalâası ili-
şik olarak sunulmuştur.

Keyfiyeti saygı ile arz ederim.

Ekonomi ve Ticaret Bakanı
E. Güreli

1949 yılı Millî Korunma Bilânçosu hakkında Umumi Murakabe raporuna karşı Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının mütalâası :

1949 yılında Millî Korunma fonundan yapılan sarfiyat hakkında Başbakanlık Umumi Murakabe Heyetince düzenlenen raporun Bakanlığımızı ilgilendiren kısımlarına verilen cevaplar aşağıda arz olunmuştur :

Ticaret Ofisi :

1. Raporun (40 - 55) nei sayfalarının ihtiva ettiği mütalâat, Ofisin 1949 yılındaki vazife ve salâhiyetleriyle ilgili umumi durumunun tahlil ve neşrinden ibaret olup cevap itasını istilzam etmemektedir.

2. Raporun (56 - 57) nei sayfalarında sözü geçen hususlardan ihtiyat akçesi karşılığı ve sair diye ayrılmış olan paraların ait oldukları hesaplara iadesi lüzumuna işaret edilmiş olup, Ofisin tasfiye halinde bulunması da göz önünde tutularak badema ihtiyat akçesi ve karşılık tefrik edilmeyeceği gibi, ayrılmış bulunanların da bu sene içinde ait oldukları hesaplara nakline çalışılacaktır.

Harcırah yanlışlıklarının hangi ödemelere taallük ettiği raporda işaret edilmemekle beraber, halen tahmin edilebildiğine göre, İstanbul ve Ankara şehirlerinin 1949 yılındaki et ihtiyaçlarının temini işinin Ticaret Ofisine vazife olarak verilmesi dolayısıyla muhtelif kollardan Anadolu içlerine hareket ettirilen ekiplere dâhil bâzı vazifelerinin muayyen tarifeli vesait haricinde, iş güzergâhlarını dâhile nüfuz ettirebilmeleri maksadıyla, bâzı ahvalde otomobille seyahat mecburiyetinde kalmıştır. Ancak bunlar meyanında bulunan bir beyannamede sehven mükerrer ödenen bir masrafın tetkik sırasında Ofis yetkililerinin ikaz edilmesi üzerine tashihen tahsil edilmiş olup bundan başka harcırah hükümlerine aykırı olabilecek her hangi bir tediyenin tesbit edilemediği anlaşılmıştır.

1949 yılında akreditif ve diğer bâzı hususlarla ilgili muamelâtın malî safhalarının takip ve icrası için açıldığı anlaşılan Ziraat ve İş Bankası nezdindeki alacaklı hesapların mezkûr işlerin ikmalini mütaakip tasfiyeleri icra edilmiş bulunmaktadır.

Aşağıda müfredatı yazılı fonlar 1951 senesi zarfında T. C. Ziraat Bankası Merkez Müdürlüğündeki 64/4206 sayılı hesaba tamamen nakledilmiştir.

Pamuk fonu	433 278,58
Gravyer peyniri	32 770,28
Ayçiçeği yağı	5 344,62
Kahve	228 040,08
»	181 244,90
	<hr/>
	880 678,46

Petrol Ofisi :

1. Umumi Murakabe Heyetinin temennilerine uyularak Ofisin iş programı ilk defa 1951 yılında hazırlanmış ve Bakanlığımızca tasvip edilmiştir.

Mütaakip yıllar için dahi Ofişçe iş programı muntazaman hazırlanacaktır.

2. Ofisin 1949 yılı Masraf Bütçesi 2 182 940 liradır. Buna mukabil bu yılın fiilî sarfiyat miktarı 2 721 883,62 liraya yükselmiş bulunmaktadır. Arada görülen 538 943,62 liralık deplasmanın mühim bir kısmı rapor münderecatında ifade edildiği gibi askerî hava meydanlarındaki bâzı akar yakıt depolarının bu yıl zarfında Ofis emrine verilmiş olmasıyla ihtiyar edilen masraflardan ve bütçede nazarı itibara alınmamış bulunan sigorta ücretlerinden tevellüt eylemiş ve bir evvelki senenin fiilî sarfiyatına nazaran masraflarda görülen 600 000 lira raddesindeki artış da 1949 yılı zarfında Ofis faaliyetinde kaydolunan inkişaftan ileri gelmiştir.

3. Yevmiye ile memur istihdam edilmesi keyfiyeti de, yukarıda zikredilen inkişafın zaruri icaplarından husule gelmiştir.

Filhakika Ofisin, yurt ölçüsünde ifa eylediği faaliyet son yıllar zarfında büyük ve âni inkişaf- lar göstermiş ve 677 ve 706 sayılı Koordinasyon kararlarıyla temin olunan kadroların ihtiyacı

karşılama kifayet etmemesi hasebiyle mevcut 404 adedden ibaret bulunan kadroya ilâveten Bakanlığımıza yeni bir kadro teklifi sunulmasına değin faaliyetini aksatmamak zaruretine binaen Ofisçe kadro dışı yevmiyeli memur istihdamına tevessül olunmuştur.

Halen Ofis, merkez ve taşra teşkilâtını bugünün icaplarına uygun surette yeniden tanzim etmiş olup bu kadrolar gerekli Bakanlar Kurulu kararı alınmak üzere Başbakanlığa sunulmuştur. Bu suretle müstahdemler kadroya alınacağı gibi ba em dışı memuriyetler adedi de asgari haddine indirilecektir.

4. Ofis faaliyetlerinde görülen inkişaflara muvazi olarak gerek Ofis muhasebesinde ve gerekse Ofisin diğer servislerinde bir hayli artmış bulunan muamelelerin selâmetle yürütülmesi bakımından alınması gereken tedbirler raporda üç madde üzerinde mütalâa edilmektedir.

Yukardaki maddede arzolunduğu veçhile Ofis teşkilâtı, bir kül halinde reorganizasyona tâbi tutulmaktadır. Bu suretle muhasebe kadrosu keyfiyet ve kemiyet bakımından yeni elemanlarla teçhiz edileceği gibi bugünkü icaplar göz önünde tutulmak suretiyle servislerin iş bölümü daha ahenkli ve yekdiğerini tamamlayıcı ve murakabe edici surette yeniden şekillendirilmekte olduğundan ikmal edilmesini ve tatbikata geçilerek istikrarını bulmasını mütaakıp her bir servisin ana mevzularına taallük eden muamelâta ait iş talimatnameleri de hazırlanacaktır.

5. 64 ncü sayfanın 3 ncü bendinde aynen şöyle denilmektedir:

«Millî Korunma Kanunu hükümlerine tâbi bulunan Petrol Ofisinin vücuda getireceği tesislerin nev'i ve mahalleriyle Ofis idarecilerince takip olunacak istikamet, sözü geçen kanunun muvakkatlik vasfını haiz olması dolayısıyla, tâyin edilmemesi ve forme eleman tedarikinde de müşkülâta mâruz kalınması, müesseseye verilecek veçhenin bir an evvel tâyin edilmesini gerektirmektedir.»

Filhakika Ofisin kuruluşuna mesnet teşkil eden kanuni mevzuanın, fevkalâde hallerin devamına munhasır oluşu, yani muvakkat mahiyeti, müesseseyi yüksek evsafa, forme eleman bulmakta büyük bir müşküle mâruz bırakmakta olup bu hususun bir şekle bağlanmasına çalışılacaktır.

Ancak Ofisin hukuki mesnedinin, personeli için çok gayrimüsait şartlar tevhit etmekte olmasına rağmen bu şartların, ifade olunduğu gibi, tesislerin kuruluşu ile ilgili olarak «Ofis idarecilerince, takip olunacak istikamet, tâyininde bir isabetsizliğe meydan verildiği veya verilebileceği» kanaatine iştirak edememekteyiz. Zira vücuda getirilen tesislerin ne derece durediş bir hassasiyetle kurulduğunu ve kuruluşundaki isabeti bugün hâdisat teyid eylemiş bulunmaktadır.

6. 1950 yılından itibaren teneke fabrikalarının işletme maliyet hesaplarının tesisine başlanmıştır.

7. Kara nakil vasıtaları için de aynı yıldan itibaren işletme maliyet hesapları tesis olunmuştur.

8. Petrol I ve petrol II gemilerinin zararlı çalıştıkları keyfiyeti Ofisçe bir gerçek olarak kabul edilmekte ve bu hususta gereken tedbirin alınması için yapılması lüzumlu tetkiklere tevessül edilmiş bulunmaktadır.

9. 1952 yılı bidayetinden itibaren ittihazi kararlaştırılan tedbirlerin tatbikından sonra muhasebenin, Ofis malî durumunu arzu edilen mükemmeliyette aksettirecek bir mekanizma halini iktisap edeceğini ümit etmekteyiz.

10. Petrol Ofisinin iş programını ilk defa 1951 yılında hazırladığını ve mütaakıp yıllarda da böyle bir program hazırlanmasının teamül haline getirileceğini yukarda, 1 nci maddede arzemiştik. Lâkin iş programının daha evvelki yıllarda mevcut bulunmaması Ofisin, tedariki icabeden malzemenin miktarıyla malî imkânlarını tesbit ve tâyin eylemeden mubayaa yaptığı mânasını tazammun etmese gerektir. Zira Ofisin tek mil mubayaaalarını, malî imkânlarının ve ihtiyaçlarının vüsatini evvelinden bilerek ve tâyin ederek yaptığını faaliyetinde kaydolunan inkişaf bâriz surette göstermektedir.

Mubayaaaların tarzına gelince, 1951 yılından itibaren bu iş daha disiplinli bir şekilde cereyan ettirilmeye başlanmıştır. İlgili umum müdürlük kurulu kararları gereğince 1 000 liraya kadar değer tutan mubayaaalar Mubayaa Komisyonu kararına, 1 001 lira ve daha yüksek değerde olan

mübayaalar ise Umum Müdürlük Kurulu ve aynı zamanda Mubayaa Komisyonu kararlarına iktiran ettirilmiştir.

11. Sene sonunda Ofisin muhtelif cüzütlarında tadada gönderilenlere verilen avansların kapatılması bizzarur mütaakıp sene zarfında yapılmaktadır. Diğer avanslar ise sene sonunda esasen tasfiye edilmektedir.

12. Sık sık seyahate çıkılması ve bahusus uçak kiralınması cihetine gidilmesi 1949 dan evvelki tarihe taallük eden bir mevzudur. Halen bu mevzuda titizlikle hareket olunmaktadır.

13. Memurların devamı ve devam edemiyenlerin takibi halen esaslı surette zaptürapta alınmış bulunmaktadır.

14. Bir tacir sıfatiyle hareket etmek zorunda bulunan Ofis bâzı ziyafetler vermek mecburiyetinde kalmaktadır.

15. Yeni kadro teklifinin, Hükümetimizin tasviplerine iktiran eylesini mütaakıp diğer iş bölümleriyle birlikte teftiş ve murakabe cihazı da müspet faaliyet sahasına girecek ve uhdesine mevdu vazifeleri ârizasızca ifa eyleyecektir.

16. Umumi Murakabe Heyeti raporunun 73 ncü sayfasının son bendinde 1950 yılında İskenderun şube müdürü olan zatın terfian İzmit şubesine tâyin olunduğu zikredilmekte ve 74 ncü sayfanın ilk bendinde de aynen «bu durum karşısında, Ofiste idari bir nizam ve otoritenin mevcudiyetini iddia etmek güçtür» denilmektedir.

Bahis konusu edilen zat İskenderun'dan İzmit'e terfian değil naklen tâyin edilmiştir. Tâyininde mahzur görülmemiştir; çünkü hakkında yapılan adli takibat masumiyetini teyit eylemiştir. «Ofiste idari bir nizam ve otoritenin» mevcut bulunmadığı yolundaki mütalâaya bakanlığımızca iştirak edilmemektedir.

T. C.

Tarım Bakanlığı
Ziraat İş. U. Müdürlüğü
Z. Ekonomi Şubesi
G. sayılı : 5920, 63851

3. XII. 1951

Özü : Millî Korunma 1949 yılı
Umumi Bilânçosu hakkında.

Yüksek Başbakanlığa

20. XI. 1951 gün ve Muamelât Umum Müdürlüğü Kararlar Müdürlüğü 32-40, 6/3523 sayılı yazıya C. :

Umumi Murakabe Heyetinin Millî Korunma 1949 yılı Umumi Bilânçosu hakkında hazırladığı raporun netice ve tenkidler kısmında da tebarüz ettirildiği gibi Millî Korunma sermayesiyle faaliyette bulunan Zirai Kombinalar Kurumu, 1949 tarih ve 5433 sayılı Kanunla kurulan Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğüne 1. III. 1950 tarihinden itibaren devredilmiş bulunduğundan adı geçen kurumun 1949 yılı faaliyeti hakkında Bakanlığımızca bir mütalâa serdine lüzum görülmemiştir.

Bilgi edinilmesine müsaadelerini saygı ile arz ederim.

Tarım Bakanı
N. Ökmen

T. C.

20. XII. 1951

İşletmeler Bakanlığı
İşletmeler Dairesi Başkanlığı
Sayı Genel : 9370
Özel : 3

Başbakanlık Yüksek Makamına

20. XI. 1951 tarih ve 32-40, 6/3523 sayılı yazıları cevabıdır :

1949 yılı Millî Korunma Umumi Bilânçosuyla kâr ve zarar hesapları hakkında Umumi Murakabe Heyeti tarafından verilen rapor incelenmiş; murakabesi Bakanlığımıza ait teşekkül ve müesseselere tahsis olunan fonlar geçen yıllarda ikraza kalbedilmiş bulunduğundan ve raporda ayrıca Bakanlığımız tarafından cevaplandırılacak bir husus mevcut olmadığından Millî Korunma Kanununun 4945 sayılı Kanunla değişik 51 nci maddesi gereğince mezkûr rapor üzerinde serdedilecek mütalâa bulunmamıştır.

Keyfiyeti saygılarımla arz ederim.

İşletmeler Bakanı V.
N. Özsan

T. C. Ziraat Bankası
M. K. M. B.
G. Md.
No. 6.

31. I. 1952

Yüksek Başbakanlığa

Muamelât Umum Müdürlüğü ifadesiyle alınan 26. XII. 1951 tarih ve 6/4090 sayılı emirleri cevabıdır :

1949 senesi Millî Korunma Bilânçosunun Umumi Murakabe Heyetince tetkiki neticesinde hazırlanan raporlara - İlgili mevzularda - Bankamızın mütalâa ve cevabını ihtiva eden yazı ilişik olarak yüksek huzurlarına sunulmuştur.

Bu vesile ile en derin saygılarımızın kabulünü rica ederiz.

T. C. Ziraat Bankası
İmazalar okunamadı

1949 senesi Millî Korunma Bilânçosuyla kâr ve zarar hesabının tetkiki neticesinde Umumi Murakabe Heyetince tanzim olunan rapora - ilgili konularda - bankamızın mütalâa ve cevabı aşağıda arz olunmuştur :

II - Bilânçonun tetkik ve tahlili

A) Aktif

III - Sermaye tahsisinden borçlular 6 506 670,57 lira

1. Mütedavil sermaye 3 486 184,01 lira

a) Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı :

Toprak Mahsulleri Ofisi 319 219,22 lira

Evvelce de arz olunduğu veçhile, Umumi Murakabe Heyetininin 1947 Bilânço raporunda dermeyan olunan hususatin da nazarı dikkate alınması suretiyle yeniden tanzim edilerek bankamıza gönderilmesi gereken kuru fasulye, piriç, kuşyemi ve kuru bakla hesabı henüz gelmemiştir.

VII - Sabit kıymetler 33 330 161,90 lira

Büro demirbaşları

Bankamıza evrakı müsbite göndermekle mükellef olan sermaye tahsis mahallerinden sene sonu sayım zabıtlariyle envanterler alınmadığından mefruşat ve demirbaş eşyanın, Millî Korunma Umumi Bilânçosuna muhasebe büromuz kayıtlarına göre dercine zaruret hâsıl olmaktadır.

İlga edilen teşkilâta ait mefruşat ve demirbaşlar için Umumi Murakabe Heyetinin tavsiye ve temennileri dâhilinde, ilgili bakanlıklara alınacak karara göre muamele yapılacaktır.

B) Pasif

IX - Sermaye tahsisinden alacaklılar 70 607 713,92 lira

Sabit sermaye, teşkilât ve idare masrafları karşılığı namıyla açılan hesaplara tahakkuk ettirilen ve Maliye Bakanlığı hesabında toplanan faizlerin Umumi Murakabe Heyetinin mütalâaları veçhile Milli Korunma sermayesinin tahsis edildikleri işlerin neticelenmesi veya tasfiyesi suretiyle ileride serbest kalacak kısımdan veya fazla kârlar fonlarından mahsubu mümkündür.

Bu hususta bakanlığa alınacak karar dâhilinde muamele yapılacağını arz ederiz.

X - Muhtelif alacaklı hesaplar : 41 404 967,22 lira

Alacaklı eşhas ve müessesat 22 555 448,51 lira

Evvelki raporlarımızda da bilmünasebe arz olunduğu üzere Yerli Ürünler Şirketinin 1939 - 1941 seneleri kârlarından Bakanlık hissesi olarak noksan hesaplanan 3 009,03 lira merkez müdürlüğümüze 19 . I . 1948 tarihinde Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı tütün ihtiyat fonu hesabına nakil ve kaydedilmiş bulunmaktadır.

XII - Karşılıklar : 10 702 041,77 lira

2. Kok kârı : 38 404,41 lira

5 sayılı Koordinasyon kararıyla Etibank emrine mütedavil sermaye olarak açılan krediye ait tasfiye bilânçoları alınmadığı için kok kârı olarak bu hesapta kayıtlı miktarların nakil ve tasfiyesi mümkün olamamaktadır.

IV - İşletme faaliyetleri :

g) Ziraat Bankası pamuk hesabı

Kâr ve zarar hesabı

736 sayılı Koordinasyon kararıyla yapılan mubayaalardan kâr olarak husule gelen 326 158,93 liradan 753 sayılı Koordinasyon kararıyla yapılan mubayaalardan zarar olarak tevellüt eden miktarın tenzilinden sonra artan 324 873,40 lira Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının emirleri dâhilinde 28 . III . 1951 tarihinde umumi fon hesabına alacak yazdırılmış ve hesap tasfiye edilmiştir.

Keyfiyeti derin saygılarımızla arz ederiz.

Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası
İmzalar okunamadı

Sayıştay Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Sayıştay Komisyonu

Esas No. 3/354

Karar No. 12

23 . II . 1953

Yüksek Reisliğe

1949 yılı Millî Korunma Bilânçosu ile buna ait 3780 sayılı Kanunun 51 nci maddesi gereğince Başvekâlet Umumi Murakabe Heyeti tarafından hazırlanmış bulunan rapor ve bu işlerle alâkalı müessese ve vekâletlerin yazılı cevapları, Umumi Murakabe Heyeti, Vekâletler, T. C. Ziraat Bankası ve murakabeye tâbi teşekküller temsilcileri huzuriyle incelenmiş ve varılan neticeler aşağıda arz edilmiştir.

1. Toprak Mahsulleri Ofisinin alıp satmış olduğu mahsullere ait 1942 yılı için tahakkuk ettirmiş olduğu umumi masraf hissesinin 300 bin lira kadar fazla hesap edilmiş olması cihetinin düzeltilmesiyle faaliyeti 1943 yılında sona ermiş bulunan müdahale işlerine ait müspet fiyat farkının T. C. Ziraat Bankası nezdindeki (fon) hesabına yatırılması hususundaki Umumi Murakabe Heyetinin teklifi uygun görülmüştür. -

Bu cihet, daha evvelki yıllarda da (948 - 493) hesapların tetkiki sırasında komisyonumuzca temenni edildiği halde henüz bu paranın yatırılmadığı anlaşılmaktadır.

Uzun müddetten beri sürüncemede bırakılan bu hesabın tasfiyesi komisyonumuzca ehemmiyetle temenniye lâyık görülmüştür.

2. T. C. Ziraat Bankası nezdindeki Millî Korunma Muhasebe Bürosuna yalnız sene içerisindeki sarfiyata mütaallik evrakı müsbiti göndermekle iktifa eden ve yıl sonunda bilânço tanzim etmiyen sermaye tahsis mahallerinin satınalmış oldukları sabit kıymetlerin müfredatını gösterir sayım zabıtlarının (Adalet Vekâleti müstesna) mezkûr Büroya gönderilmediği ve halen bunların durumu ve mevcut olup olmadıkları hakkında bir bilgi edinilememiş bulunduğundan bu mevzuda bir mukteza tâyin edilmesine mütaallik Umumi Murakabe Heyetinin teklifi yerinde görülmüştür.

Komisyonumuzca yapılan inceleme sonunda, muhtelif Vekâletlere bağlı olarak kurulan teşkilâtın M. Korunma sermayesinden tahsis olunan idare ve teşkilât masrafları karşılıklarından satın

almış oldukları demirbaşların şimdiye kadar sayım zabıtlarının tanzim edilerek Millî Korunma Muhasebe Bürosuna gönderilmemiş olduğu anlaşılmış ve bu teşkilâtın kâffesi halen ilga edilmiş bulunduğu cihetle zikri geçen eşyanın âkibetlerinin meçhul kaldığı anlaşılmıştır.

Kısmen Vekâletlerin muhtelif dairelerine ve mühim bir kısmı da vilâyet, kaza ve nahiyelerle belediyeler teşkilâtına dağılmış bulunan ve yıllardan beri kullanıldığı anlaşılan bu demirbaşlardan itfa müddetlerini ikmal etmiş olanlarının tefrik edilmiş amortismanlarla karşılaştırılarak kayıtlarının terkinin, halen Vekâletlerde mevcut olanların da tesbit edilerek ya buldukları Vekâletlere satılması veya aynen Maliye Vekâletine teslim edilerek tasfiyeleri cihetine gidilmesi, eski yıllar raporlarının (1947-1948) tetkikinde da temenni edildiği halde henüz neticelendirilmediği anlaşılmaktadır. Zikri geçen ayniyatın kısa bir zamanda tasfiyesinin temini uygun bulunmaktadır.

3. K/162 sayılı Koordinasyon Heyeti kararı M. Korunma sermayesinden yapılmış olan sabit sermaye tahsislerine mütaallik faizlerle idare ve teşkilât masrafları karşılığı olarak tahsis olunan paralara ait faizlerin umumi sermayeden ödenmesini âmir bulunduğundan, Umumi Murakabe Heyetince ileri sürülen ve umumi sermayeden tahsis harici olarak kullanılmasına lüzum kalmamış olan serbest sermayeden mahsupları cihetine gidilmesi ve bu imkânın teminine kadar da geçecek zaman dâhilinde bu faizlerin Millî Korunma fonlarından mahsubunun Heyeti Vekile kararına iktiran ettirilmesiyle alâkalı mütalâası uygun bir teklif olmakla beraber, mütaaddit Koordinasyon Heyeti ve ona müstenit İcra Vekilleri Heyeti kararlarıyla mevzu bahis serbest sermaye ve kârların 1951 - 1952 yıllarında fiyat müdahale mubayaaları, (fındık için F. K. Birliğine, tütün için Tekele) yeni kurulan müesseselere sermaye tedariki, (Et ve Balık Kurumu) ve evvelce kurulmuş

olan müesseselerin sermayelerinin tevsiit (Petrol Ofis) gibi hususlarda istimal edilmiş oldukları anlaşıldığından Murakabe Heyetinin bu yoldaki temennisinin yerine getirilmesinin mümkün olmadığı anlaşılmıştır.

4. 1939 - 1941 yılları mahsulleri tütün müdahale mübayaatı satışlarından elde edilerek noksan hesap edilen 3 009,90 liranın, yerli Ürünler T. A. Şirketi tarafından Umumi Murakabe Heyetinin temennisine uyularak Ziraat Bankasına yatırılmış olduğu anlaşıldığından bu mevzuda yapılacak bir muamele kalmamıştır.

5. K/810 sayılı Koordinasyon Heyeti Kararıyla 1. VII. 1950 tarihinden itibaren tasfiyeye tâbi tutulan Ticaret Ofisinin iştigal mevzuuna, sermayesinin 500 bin lirasıyla ve İstanbul Yaş Meyva ve Sebze Satış Kooperatif Birliği eliyle, ithal edilen yaş meyva ve sebze işlemindeki nâzımlık rolünün bu tarihten itibaren sona ermesi genekirken, Ekonomi ve Ticaret Vekâletinin tensibiyle adı geçen kooperatifçe halen nâzımlık rolüne devam edilmekte bulunduğu anlaşılmıştır.

İstanbul Yaş Meyva ve Sebze Tarım ve Satış Kooperatifinin nâzımlık rolünün devamında Ekonomi ve Ticaret Vekâletince lüzum görülüyorsa bunun devamlı bir şekle sokularak, muvakkatlığı aşıkâr olan Millî Korunma kredisinin Ticaret Ofisine iadesinin temin edilmesi uygun görülmüştür.

6. Ticaret Ofisinin 1949 yılı nihayetine kadar geçmiş seneler kârlarından 319 471,02 liranın ihtiyat akçesi olarak ve 5 581 984,11 liranın da muhtemel zararlar karşılığı olarak ayrıldığı anlaşılmaktadır.

Millî Korunma Kanunu hükümleri dairesinde kurulan müesseselerin faaliyetleri neticesinde elde ettikleri müspet fiyat farklarından ihtiyat akçesi, karşılık ve saire gibi nam-lar altında her hangi bir paranın tefrik edileceğine dair Millî Korunma Kanununda bir hüküm mevcut olmadığından, kanun hükümlerine mugayir olarak ayrıldığı anlaşılan ihtiyat akçesinin müessesenin kâr hesabına iadesi hususundaki Umumi Murakabe Heyetinin temennisine komisyonumuzca da iştirak edilmiştir.

7. Ticaret Ofisinin muhtelif yıllar zarfın-

da yabancı memleketlere ihraç etmiş olduğu bâzı emtia üzerinden Millî Korunma Kanununun 27 nci maddesi gereğince tefrik edilen ceman yekûn 471 393,48 liralık ihracat fonlarının T. C. Ziraat Bankası nezdindeki umumi (fon) hesabına yatırılmasına mütaallik Umumi Murakabe Heyeti teklifinin yerine getirilmiş olduğu anlaşılmış ve yapılacak muamele kalmamıştır.

8. Petrol Ofis :

a) İhvari mahiyette hazırlanan iş programının Ofisin bütün faaliyet mevzularını muhtevi olacak şekilde bundan böyle yıl girmeden evvel hazırlanması ;

b) Muhasebe servisinin yeni baştan kurulması ve kalifiye elemanlarla teğiz edilmesi,

c) İşlerin süratle yürütülmesi ve verimli olması için servisler arasındaki insicamı temin maksadiyle ana mevzulara mütaallik muamelâta ait talimatnamelerin hazırlanması ve kadronun iş hacmine göre bir revizyona tâbi tutulması,

ç) Alım ve satım işlerinin bir esas ve prensibe bağlanması,

d) Ofis memurlarına iş ve mübayaâ avansı naniyle verilen bir kısım paraların senesi zarfında mahsuplarının yapılması, idarecilerin seyahat ve temsil masraflarında tasarrufa riayet olunması,

e) Esaslı bir teftiş organının bulunmaması ve mevcutların basit mevzularla iştigal ettirilmesi sebebiyle teftiş işlerinin iyi yapılmaması bulunması hususlarında murakabe heyetince ileri sürülen mütalâa ve teklifler komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

Yukarda muamelelerinin muhtelif safhalarından bahsolunan Petrol Ofis, bugün Millî Savunma ihtiyaçlarımızın tamamını, piyasa ihtiyaçlarımızın üçte birini temin eden bir müessese olması itibariyle üzerinde ehemmiyetle tevek-kuf edilmesi icabeder.

Böyle bir müessesenin Millî Korunma fonundan verilmiş olan mahdut bir sermaye ile ve muvakkat bir statü ile tedvir edilmesindeki müşkülâta ve bundan doğacak mahsurlara komisyonumuz ehemmiyetle işaret etmeyi münasip görmektedir.

Esasen müessese muamelâtında görüle-gelmekte olan aksaklıkların asıl sebebi de müesse-

senin faaliyetine uygun düşmiyen muvakkat hüviyetidir.

Petrol Ofisin faaliyetine devamı zaruri görülmekte olduğu anlaşıldığına göre bu müessesenin, (Zirai Donatım Kurumu ve Üretme çiftliklerinde olduğu gibi) Millî Korunma müesseseleri arasından çıkarılarak devamlı bir statüye bağlanması muvafık olur.

Petrol Ofise yeni hüviyeti kanunla verilinceye kadar muamelâtının Ekonomi ve Ticaret Vekâleti müfettişleri vasıtasıyla devamlı olarak bir teftiş ve murakabeye tâbi tutulması da lüzümlü görülmektedir.

9. Zirai Kombinalar Dairesi Reisliği 5433 sayılı Kanunla 1.III.1950 tarihinde bütün vecibeleriyle birlikte Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğüne devredilmiş olduğu ve üzerinde durulmasını icabettirir bir hususta bulunmadığı Umumi Murakabe Heyeti raporunda belirtilmiş olmakla bu mevzu hakkında bir mütalâa serdine lüzum görülmemiştir.

10. Bir fırın binasıyla bâzı meşkûk matlubatından başka bir varlığı kalmamış ve faaliyeti tamamen zararla neticelenmiş bulunan İstanbul Mahrukat Ofisine mütaallik borçlu he-

sap bakıyesiyile fonun kontr-partisini teşkil eden Hazine bonolarına (yerli ürünlere ait 12.V.1951 gün ve 826 sayılı kararda olduğu gibi) faiz tahakkuk ettirilmemesi hususunda bir karar ittihazi ve binanın Hazineye devri ve alacak dâvalarının Hazine marifetiyle tasfiyesi cihetine gidilmesine mütaallik Umumi Murakabe Heyetinin teklifi muvafık görülmüştür.

Komisyonumuzca yapılan inceleme sonunda 1949 yılı Millî Korunma Bilânçosu ile kâr ve zarar hesaplarının kayıtlara uygun olduğu anlaşılmıştır.

Bu bilânço, kâr ve zarar hesabı, bunların tasdikına mütedair hazırlanan kanunun lâyihası ile birlikte Heyeti Umumiyenin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Sayıştay Komisyonu Reisi

Bursa

H. Ayan

Aydm

Ş. Hasırcı

Sözcü

Çorum

Ş. Gürses

Melatya

M. Kulu

Siird

C. Yardım

Kâtip

Mardin

A. Bayar

Samsun

H. Alişan

SAYIŞTAY KOMİSYONUNUN TEKLİFİ

3780 sayılı Millî Korunma Kanununa göre yapılmış olan harcamalara ait 1949 takvim yılı Bilânçosunun kabulü hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — 3780 sayılı Millî Korunma Kanununa göre ilişik cetvelde gösterilmiş olan harcamalara ait 1949 takvim yılı Bilânçosu ile kâr ve zarar hesabı kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde meriyete girer.

MADDE 3. — Bu kanunu İcra Vekilleri Heyeti yürütür.

1949 senesi Millî Korunma Bilânçosu

Aktif	Lira K.
I - Henüz tahsis edilmiyen sermaye	14.584,64
II - Tahsis edilen sermaye	75.385.415,36
III - Sermaye tahsisinden borçlular	6.506.670,57
IV - Muhtelif borçlu hesaplar	91.147.747,46
V - Mutavassıt hesaplar	25.264.790,51
VI - Stoklar	57.284.303,32
VII - Sabit kıymetler	33.330.161,90
Yekûn	288.933.673,56

Pasif	Lira K.
VIII - Sermaye	75.400.000,00
IX - Sermaye tahsisinden alacaklılar	70.607.713,92
X - Muhtelif alacaklı hesaplar	41.404.967,22
XI - Mutavassıt hesaplar	1.107.568,17
XII - Karşılıklar	10.702.041,77
XIII - Kâr	89.711.382,48
Yekûn	288.933.873,56

1949 senesi Millî Korunma Kâr ve Zarar hesabı

Zimmət	Lira K.
Ticari işletmeler masrafları	15.548.853,83
Zirai işletmeler masrafları	3.354.027,04
Teşkilât ve idare masrafları	561.385,88
	19.464.266,75
Kâr	12.277.227,27
Yekûn	31.741.494,02

Matlup	Lira K.
Ticari işletmeler gelirleri	21.632.775,56
Zirai işletmeler gelirleri	10.108.718,46
Yekûn	31.741.494,02